

NVO AKCIJA ZA NENASILJE I IZGRADNJU MIRA

PAMĆENJE DUŠE

Priče

NVO AKCIJA ZA NENASILJE I IZGRADNJU MIRA

Projekat: Suočavanje sa prošlošću na Kosovu

PAMĆENJE DUŠE

Priče

PRIŠTINA, 2015

Zahvaljujemo se svima koji su doprineli dokumentovanju prošlosti u knjizi „Pamćenje duše“

Izdavač: NVO Akcija za nenasilje i izgradnju mira

Uredila: Emine Ismajli

Prevod na srpski jezik: NVO ANP
LBG Communications

Lektura i korektura: NVO ANP

Koncept i dizajn vizuelnog identiteta knjige: Emine Ismajli

Slike, fotografije i dokumenta: Učesnici/ce projekta “Suočavanje sa prošlošću na Kosovu”

Ilustracija naslovne strane: Emine Ismajli

Prelom: Ilir Berisha

Štampa: Štamparija KOHA Print

Tiraž: 300

NVO Akcija za nenasilje i izgradnju mira

Ul. Idriz Seferi 23
60000, Gnjilane
Republika Kosovo

Tel: +381 280 329 926

Mob: +377 44 211 895

E-mail: anp_kos@yahoo.com, info@anp-ks.org

www.anp-ks.org

ISBN 978-9951-8925-2-0

Copyright©2015, NVO Akcija za nenasilje i izgradnju mira

Sva prava rezervisana. Nijedan deo ove publikacije ne može se prevesti, reprodukovati ili prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronski (CD-ROM) Internet, itd. ili mehaničkim, uključujući fotografije, snimanje ili bilo koje informacije skladištenja ili sistema za preuzimanje, trenutnim ili kasnije izumljenih bez prethodne pismene dozvole NVO ANP.

Sadržaj

Predgovor	5
Ja	7
Rane iz prošlosti.....	9
Život je samo jedan.....	15
Moj grad.....	21
Porodica Mirena-martiri poslednjeg rata na Kosovu	23
Ogledalo.....	39
Krvavo proleće	42
Bez reči.....	69
Rastanak.....	71
Crna ruka.....	73
Dečak koji nije upoznao svog oca	77
Živeti u strepnji.....	90
Tišina straha	95
Informisanje u teškim vremenima.....	101
Dva hleba.....	103
Jama	107
Put nade	109
Oživljavanje	113
Akcija za nenasilje i izgradnju mira (ANP)	125

Vreme ne leči rane

Predgovor

Izdavanje knjige sa pričama “Pamćenje duše” je deo projekta “Suočavanje sa prošlošću na Kosovu”, u realizaciji NVO Akcija za nenasilje i izgradnju mira. Vratiti se u prošlost to znači proći ponovo istim putem...preplavljaju nas uspomene i bude se razne emocije zavisno od toga čega se prisećamo. Svako suočavanje je teško, ali boli još više kada je reč o ratu, patnjama i načinu opstanka.

Oktobra 2014 smo počeli sa radom na projektu izabравši šesnaest osoba od 150 koji su aplicirali da sudeluju u projektu: “Suočavanje sa prošlošću na Kosovu”. To što je veliki broj zainteresovanih nam samo govori o tome da je ovo dugoočekivana tema.

Izabrana grupa su ljudi iz raznih mesta Kosova, koji se razlikuju po dobi, etnicitetu, veri, profesiji, jeziku itd. Podelili smo sa grupom naše priče koliko god da su bolne bile, stvarajući “siguran prostor” kako bi se svi slobodno izrazili. Sada ćemo u pismenoj formi te priče podeliti i sa vama.

U knjizi “Pamćenje duše” imamo sedamnaest priča iz prošlosti svakog od učesnika/ca projekta. Imajući u vidu otpor koji pružamo svaki put vraćanju u prošlost i znajući osetljivost teme suočavanja sa prošlošću, u našem smo radu upotrebili umetnost, jer se emocije najlakše iskazuju kroz umetnost.

Priče su lični doživljaji. Svako ima svoj način pričanja priče. Neko će svoju priču ispričati samo kroz sliku (slike su radjene tokom radionica NVO ANP), neko koristi nekoliko reči i sliku, a ima i drugih koji su svoju priču dokumentovali fotografijama i dokumentima iz vremena o kome se priča.

Unutar jedne priče, postoje i mnoge druge, neke prećutane a neke ne samo da govore o sebi, već govore i o nama dragim osobama, prijateljima, susedima iz iste ulice ili naselja. Prisetili smo se svih onih kojih više nema, a koje smo poznavali. Uspomene nikada ne umiru.

U knjizi zajedno sa napisanim pričama predstavljene su i vizuelne price. Govore više od onog što čovek može reći rečima. Rane iz prošlosti se ne leče ćutanjem. Treba da govorimo, da ispričamo svoju priču, da razgovaramo o svemu što se desilo. Proces suočavanja sa prošlošću na Kosovu bi trebalo upotrebiti na konstruktivan način.

EMINE ISMAJLI

JA

Moja
Svetost
Obučena
U
Svetlost
Korača
Stazama
Beskonačnosti

Ljubav
U
Meni
Budi
Ljubav
U
Drugima
I
Zajedno
Donosimo
Mir

EMINE ISMAJLI

“Rane iz prošlosti”

Agim Redžaj
Prizren

RANE IZ PROŠLOSTI

Ulica u kojoj sam živeo zvala se "Bulevar Omladine". 90-tih godina mladi iz ove ulice su organizovali proteste protiv srpskog režima. Dizali su dva prsta i uzvikivali tražeći slobodu i prava kao i svi drugi narodi.

U to vreme smo živeli u mnogočlanoj porodici, bilo nas je šestoro braće i roditelji. Marta 1999 su se vratili protesti. Tri moja starija brata su bili aktivni učesnici protesta, ali je došao trenutak kada su oni shvatili da je za ovo potrebna veća žrtva. Tako da su oni odlučili da se pridruže svojim drugovima, koji su bili u redovima Oslobođilačke Vojske Kosova. Ja sam u to vreme imao 10 godina, išao sam u treći razred i braća su mi pomagali da završim domaće zadatke koje mi je učitelj davao.

Jednog dana po povratku iz škole njih nisam zatekao kući. Pitao sam roditelje za njih, ali mi oni nisu ništa rekli, jer ni oni nisu imali neku tačnu informaciju o tome. Od tog trenutka sam počeo da brinem za njih i nedostajali su mi. Posle nekoliko dana sam konačno shvatio gde su, čuo sam roditelje kako pričaju i bili su zabrinuti za svoje sinove, koji su bili veoma mladi. Prvo nisam mogao da verujem ušima!

Pitao sam roditelje kako bi mi potvrdili, ali mi oni kao i obično nisu hteli reći ništa, ali ovaj put sam insistirao i posle mnogih pitanja pitanja na kraju su mi priznali, ali su mi rekli da ne pričam ni sa kim pa ni sa mojom senkom. U mom naselju je živelo još nekoliko srpskih porodica, tako da smo mi morali da čuvamo tajnu, jer kada bi naše komšije Srbi to saznali, da su moja braća deo vojske imali bismo velikih problema. Celo vreme su nam roditelji govorili da ako nas neko bude pitao gde su vam braća, da kažemo da su otišli u inostranstvo da rade.

6 maja 1998.godine, moja braća su bili upisani kao pripadnici OVK-a: Hysni Redžaj rođen 23. aprila 1977.godine, imao je 21 godinu, Sadri Redžaj, rođen 20 oktobra 1978.godine, imao je 20 godina, i Bekim Redžaj, rođen 28 maja 1980, imao je 17 godina. Ja lično sam se osećao veoma dobro i pratio me osećaj ponosa, čak sam i ja sam hteo da im se pridružim, ali bio sam suviše mali za to. U tim trenucima živeo sam sa željom da ih sretnem, ali to je bilo gotovo nemoguće. Jednog dana sam saznao da ih otac ponekad posećuje i uporno sam zahtevao da i mene povede sa sobom da ih vidim.

Jednog dana je otac uslišio moju molbu i poveo me da posetimo braću. Toga dana sam bio najsrećnije dete na svetu. Otišli smo u selo Pećane u Suvoj Reci i tu smo sreli Sadrija, zatim smo otišli u drugo selo da bi se sreli sa Bekimom. U to vreme sam bio blagajnik odeljenja. Bili su me zadužili da skupljam pare za školski časopis "Pionir", ali ja sam sa tim parama, bez da ikome išta kažem, kupio tri pakle cigareta, i kada mi se ukazala prilika da sretnem braću, dao sam im krišom po jednu paklu cigareta, osim Husniju, koga tog dana nisam uspeo da sretnem, jer se nalazio u nekom selu koje je bilo previše udaljeno da bismo mogli da ga posetimo.

Bio je januar 1999.godine, kada nam je stigla jeziva vest, vest koja je nosila puno emocija i pomešanih osećanja, sa jedne strane smo bili srećni jer su sva tri brata bila živa, sa druge strane za celu porodicu je bila tužna i bolna vest kada smo saznali o ranjivanju mog starijeg brata Husnija. Citiram Husnija u vezi sa dotičnim događajem: "14 januara 1999. smo imali naredjenje iz Glavnog štaba da izvršimo akciju, ali na putu smo naleteli na neprijateljsku zasedu. Rastojanje je bilo veoma malo, bili smo tako blizu, da nismo imali vremena ni da razmislimo kako da postupimo...Čuli su se pucnjevi, ali Bog nije hteo da ja umrem tog dana. Više od 30 metaka je jurilo u mom pravcu, ali je sreća htela da pogode moju automatsku pušku, I svi ti meci su mi uzeli ne više od dva prsta leve ruke. Pao sam bez svesti na zemlju, od sile koja je pogodila moju automatsku pušku.

Automatska puška je bila oštećena, mene su poslali u vojnu bolnicu u Operativnoj zoni Paštrika, gde me lečio lekar Agim Hazroli, i moj slučaj je i dokumentovan u njegovoj knjizi zapisi iz rata" Monografija", stranica 98..."¹

1 Fejza, Dr.Hajrulah i Dr. Agim Hazroli, Vojna bolnica operativne zone Paštrika, Monografija, Priština 2009, 98

Na slici je ruka Husnija Redže posle amputiranja dva prsta

27 marta 1999. godine, na dan Bajrama su nas isterali iz naših kuća, celo naselje je bilo napušteno i mi smo u koloni krenuli za Albaniju. Ali, smo mi izašli iz kolone. Ja, moji roditelji, četvrti brat i onaj najmladji, kao i baba sa 86 godina, koja je do tada živela sa stricem, ali je za vreme rata ostala sa nama, pošto su nas isterali iz naše kuće i mi nismo imali gde drugde da odemo, odlučili smo da se smestimo u jednu tuđu kuću koja se nalazila u predgradju grada Prizrena. Kuća je bila velika i imala je dvorište sa lepim cvećnjakom i raznoraznim cvećem. Nije bilo druge porodice u blizini i izgledalo je kao sigurno mesto u tim teškim vremenima. Tu smo se smestili i ostali do 10 juna 1999.godine. Počeli smo da se privikavamo na novi život. Radjanje sunca je za nas bio novi dan, u isto vreme i tužan i srećan, iako je bio rat u celoj zemlji. Dani su nam prolazili zalivajući cveće, održavajući cvećnjak i igrajući se sa mojom braćom. Posle zalaska sunca i naša sreća bi počela da bleđi, zavladao bi strah koji je ubijao ćutanje kojim je bilo obavijeno celo moje mesto.

Zatvarali smo sva vrata i prozore, zapalili bi samo jednu sveću, kako bi zagušeno svetlo sveće i televizora ostalo unutar kuće boreći se sa našom ćutnjom.

Dani su postajali dosadni. Ja i moja braća smo s vremena na vreme istraživali novu kuću kako bi izbegli rutinu. Jednog dana smo naleteli na paket sa fotografijama i počeli smo da ih razgledamo jednu po jednu...Pronašli smo i neke fotografije Osnovne škole "Ibrahim Femi", bila je to škola iz našeg naselja. Među ostalim fotografijama, pronali smo i fotografije naše braće Husnija i Bekima. Od tih fotografija smo shvatili da smo u kući učiteljice Nedžime, koja je bila učiteljica moje braće.

Te su fotografije na naše lice navukle veliku zabrinutost, pošto su prošli meseci a mi nismo imali nikakvih vesti od naše braće, ali kad god bi ih ugledao na fotografijama tako nasmejane i vesele javljao se traćak nade, nade koja je mogla da se rodi samo duboko u srcu jednog nedužnog deteta, koje se uželelo lica svoje braće, koji su se borili kako bih ja jednog mogao slobodno disati.

Dani su prolazili, rezerve hrane su nestajale, a strah je rastao...Nismo znali kada će doći kraj ovoj neizvesnosti. Jednog dana sam iz radoznalosti počeo da zalazim po kućama u tom naselju tražeći hranu, i veoma sam se obradovao kada sam pronašao dovoljno rezervi kako bismo time mogli "pregurati" još neko vreme. Obradovao sam se i potrčao kući pun entuzijazma. Vraćajući se udario sam neko gvoždje nogom i pao, ostao sam bez daha od bola, ali na moju sreću to nije trajalo tako da sam ustao.

Vratio sam se kod svojih roditelja i ispričao šta sam pronašao. Potom smo otišli zajedno sa ocem i bratom, napunili smo kolica, bilo je kečapa, majoneza, makarona, brašna, šećera, soli, šampona i drugih stvari, kako izgleda te su namirnice bile spremljene za ovakva vremena ali ih nisu uspeli poneti sa sobom.

Jedne noći slušajući vesti na albanskom jeziku, reporter vesti Mustafa Mućaj nam je dao radosnu vest, vest koju smo čekali mesecima, vest koja je vratila sreću i odagnala strah zauvek. Vest je govorila o tome da će sutradan ujutro snage NATO-a da udju na Kosovo. Te noći nam se nije spavalo, pozdravili smo se sa strahom od rata zauvek, čekajući tako radjanje sunca I dolazak NATO-a.

Sutradan 12 juna 1999.godine, osim bake svi smo izašli da čekamo NATO. Iz gomile iz vozila koje je prošlo pored nas se čuo glas koji se zaorio: "Čika Gani, Husni ti je u Tusuzu!"(Tusuz je naselje u Prizrenu gde je bio Štab OVK-a).

Husnija nisam video od vremena kada je otišao u OVK-a. Otišli smo u Tusuz i sreli se sa njime...Čim sam ga ugledao počeo sam da plačem od sreće, suze mi nisu prestajale dugo vremena, plakao sam bez prestanka gledajući njegovu levu

ruku, grlio sam ga, ljubio u obraz, plakao i smejao se u isto vreme, stalno su me pratile mešovite emocije. Nismo se dugo zadržali, jer je On bio zauzet drugim poslovima.

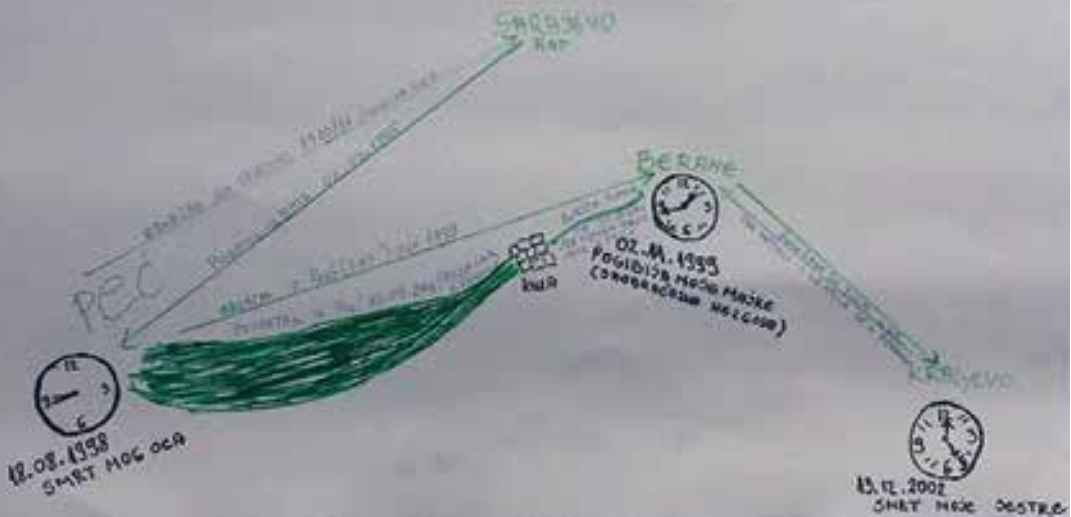
Otišli smo odatle i sišli u grad gde su ljudi pevajući i igrajući proslavljali slobodu. Tog istog dana smo se vratili u naselje Arbana da pogledamo kuću. Celo naselje je bilo prazno, trava je narasla svuda, dok sam ja trčao kao lud od sreće, činilo mi se kao da je celo naselje moje.

Mi smo se ponovo smestili u našu kuću. Počeli su da se vraćaju i naše komšije, naselje je ponovo bilo puno ljudi. Čekali smo ih radosni, a ja sam jedva čekao da se vidim sa mojim drugovima koji su svaki dan pristizali iz Albanije. Napokon su se svi vratili i sreo sam se sa svima...Bili su to veoma srećni trenuci mog života, koje neću nikad zaboraviti. Ponovo smo bili zajedno, vratila su se i braća, predali su oružje, vojničku odeću i od tad je počeo novi život za nas.

AGIM REDŽAJ

PUT ŽIVOT - SMRT

Verica Lazović
K. 10. 2014 ucinig

“Put”

Verica Lazović
Pec

ŽIVOT JE SAMO JEDAN

Rodjena sam 02.09.1961.godine u Peći. Živela sam sa roditeljima, sestrom i bratom sve do odlaska na studije u Sarajevo.

Školske 1980/81.godine sam upisala Višu pedagošku akademiju, odsek razredna nastava. Po završetku akademije sam se i udala, takodje u Sarajevu. Rodila sam ćerku 20.12.1985.godine.

Kada je rat u Bosni počeo 1992.godine, većina stanovništva nije mogla verovati da će rat "doći" i u Sarajevo. Lično, bila sam ubedjena da se to neće dogoditi, jer smo toliko bili izmešani brakovima, pobratimstvima, rodjačkim odnosima, kumstvima ...Moja psiha nije mogla tako nešto da prihvati.

Iako sam živela u zgradi pored koje je faktički postavljena i prva barikada, u Ljubljanskoj ulici, sve sam gledala kao da se to dešava u nekom filmu. Medjutim... Nakon toga dolaze tri godine granatiranja, gladi, smrzavanja...U mom stanu je bilo -17 stepeni, bez vode, bez struje, jednostavno rečeno-prava borba za opstanak. Pored svega toga, toliko sam se nagledala smrti, da sam sa godinama počela da mnogo više cenim ŽIVOT.

Pred kraj rata, tačnije 02.02.1995.godine, ja i moja ćerka izlazimo iz Sarajeva (u razmenu-jedan vojnik Musliman je razmenjen za nas dve). Dolazim u Peć kod mojih roditelja.

Autobuske karte od pre 20 godina

Postala sam IZBEGLICA u svom rodnom gradu. Čak su me tako zvali i neki malo dalji rođjaci. Za njih sam bila Bosanka i izbeglica, mada to meni nije smetalo. Službeno, bila sam raseljeno lice.

Podaci o izbeglom licu i izbeglički karton

Trebalo je vremena, tri do četiri meseca i meni i ćerkici, da se naviknemo, da mirno legnemo, da nema granatiranja, da nam ujutru kad ustanemo nije hladno, da jedemo sveži hleb, da opet imamo tri obroka kao pre početka rata.

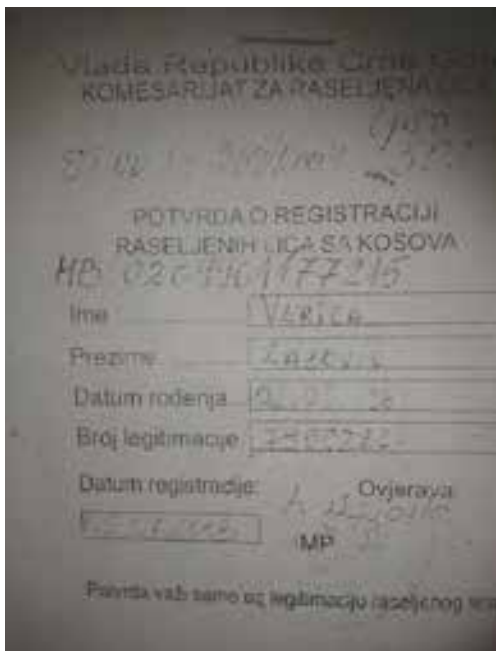
Da napomenem: Za vreme rata, svi koje sam poznavala u okruženju, su jeli jednom dnevno, i to: leti u 16.00 časova, a zimi od 17.00-18.00 časova. Normalno, ako se imalo šta, još to se ostavljalo za dete.

Bilo je nas nekoliko koji smo davali krv, da bi dobili čokoladicu, sećam se i naziva, OvoKat, jedan mali sokić sa slamkom i pola kilograma pasulja, i to bi poneli svom detetu/decu.

Nije bilo lako privići se da samo otvoriš frižider i ..., hrana je tu.

Medjutim, retko kada nešto dobro može dugo da traje. Primetila sam da se nešto dešava, medjutim mama nije htela ništa da mi kaže. Nakon mog dosadnog ispitivanja, majka mi je rekla da je tata bolestan i da bi trebao da se operiše

u Beogradu. Onda počinje agonija svih nas. Pretrage, operacija i **tatina smrt 19.08.1998.godine.**

Potvrda o registraciji raseljenih lica

To je za sve nas bio veliki gubitak. Ja sam mislila da više ni dana neću živeti posle tate. Taj gubitak, prvi u užoj porodici meni je bio kao smak sveta. Nakon toga dolazi rat na Kosovu, u maju 1999. godine ćerku vodim kod babe i strica u Sarajevo, sestra sa decom u Berane, mama i brat ostaju u Peć, a ja 09.06.1999.godine odlazim u Srbiju, i lutam od rodjaka do rodjaka razmišljajući šta da radim i gde da idem.

U Srbiji službeno sam raseljeno lice, a neslužbeno izbjeglica.

Tu čak saznam da sam izbjeglica i "šiptarka" sa Kosova. Otvoreno mi kažu da niko sa Kosova nije dobrodošao.

Oko mesec dana ništa nisam znala za mamu i brata. Nakon mesec dana se

javljaju da su izašli iz Peći i da dolaze u Crnu Goru.

U međuvremenu, sestra koja se smestila kod rodjaka u Beranama, traži od mene da joj obezbedim prevoz do Kraljeva (tamo smo imali strica), jer je ona zbog svoje bolesti (multipla skleroza) vezana za bolnicu i banje.

Prebacujem je u Kraljevo, a ja odlazim u Berane, jer u Srbiji nisam imala neku posebnu želju da ostanem. U Beranama isto, službeno sam bila raseljeno lice, a neslužbeno izbjeglica, i to sa velikim naglaskom na to da nismo poželjni, jer smo mi "šiptari" sa Kosova. Nigde dobrodošla.

Majku i brata srećem u avgustu u Podgorici. Krajem septembra majka i brat dolaze u Berane. Živimo skupa do 02.11.1999.godine kada mama odlazi u Podgoricu da bi uzela neke lekove za moju sestru i da nakon toga, ona i moj brat odu u Kraljevo kod nje.

Medjutim, mama je krenula autobusom iz Berana oko 7-8 sati izjutra, u 13:45 časova je udarilo auto na pešačkom prelazu u Podgorici. Nama je javljeno oko 16.00 časova popodne da se nalazi u bolnici u teškom stanju.

Tu vest sam primila sa velikom nevericom. Krenuli smo autom sa prijateljima za Podgoricu. Uz put smo svratili u Kolašin gde je živeo mamin brat sa porodicom i mamin otac, 90-godišnjak koji je isto izašao iz Peći dosta kasno. Ja i ujak smo popričali, rekao mi je da čeka još dva brata da stignu iz Srbije i da ćemo se videti u Podgorici, u bolnici kod moje mame.

Još uvek se veoma jasno sećam da, kada sam se pozdravila sa ujakom i krenula prema kolima neki ujakov komšija je dozivao ujaka i vikao je "Rada je preminula". Na par sekundi možda minut sam izgubila svest. Krenuli smo u Podgoricu.

Uveče kada smo stigli, nisu nam dali da je vidimo do ujutru, dok joj ne urade obdukciju.

Ono šta smo preživeli ja, brat i ujaci sutradan, to ne bih poželela ni dušmanu. Od ponašanja bolničkog osoblja i neuljudnosti njihove, pa do ponašanja ubicine familije prema nama.

Čak su imali obraza da nam nude novac da ne teretimo ubicu, jer je upravo bio izašao iz zatvora pošto je isto kolima ubio jednog mladog momka. Normalno mi nismo hteli ni da čujemo za to, već smo bili ogorčeni. Ni dana nije odgovarao za smrt moje mame.

Kasnije sam čula da je tata tog ubice moje mame negde na nekoj funkciji.

Što se tice "UBICE MOJE MAME" tako cu ga uvek pominjati, jer ne mogu drugačije nazvati osobu bez odgovornosti koja sedne za volan i počne da divlja putevima ne razmišljajući da može ubiti nekoga. Nije imao pravo da vozi velikom brzinom i da PRETIČE NA PEŠAČKOM PRELAZU. TAKVA OSOBA ĆE ZA MENE UVEK BITI UBICA. Taj UBICA nije imao pravo to da uradi, nije imao pravo da oduzme život mojoj majci u 66-oj godini, koja je bila sasvim zdrava osoba. ON nije imao pravo da učini da u 14 meseci posle smrti mog oca izgubim i moju majku.

Policija u Podgorici ga je zatvorila samo na jednu noć. Posle na zakazana sudjenja se nije javljao i konstatacija sudije je glasila ovako, otprilike: "Oštećena Verica Lazović se odazvala pozivu SUD-a, dok policija "nije postupila po naredjenju " da privede N.N. na sudjenje. ON nikada nije osuđen, očigledno se čekalo da slučaj zastari, jer je imao oca funkcionera.

Na kraju dobili smo neku odštetu od osiguranja, koja normalno, nikada ne može zameniti moju MAJKU.

Preuzeli smo mamu i završili sahranu u Beranama.

Posle mame godinu-dve umire mi deda. On bude sahranjen u Kolašinu.

Posle dede umire mi najstariji ujak ,sahranjen je u Beogradu.

Nakon **toga 2003.godine u 47.godini** života umire mi sestra i sahranimo je u Kraljevu, mada joj je najveća želja bila da se vrati u Peć i da onda umre.

U tom periodu dobijamo ostatke mog strica koji je streljan u Peći.

Još jedna od mnogih nevinih žrtava rata.

2004.godine umire najmladji ujak i bude sahranjen u Kolašinu.

Nakon ovoliko smrti u užoj porodici, iskreno, počela sam razmišljati o svom životu i životu uopšte.

Želja da se vratim u Peć iz dana u dan je bila sve veća. Videla sam i osetila na svojoj koži previse lošeg u životu, i nisam bila spremna na to da me gori ljudi od mene, ljudi sa masom predrasuda, sa podsmehom zovu izbjeglicom, izbeglicom, itd. Službeno smo bili raseljena lica u Srbiji i Crnoj Gori, a neslužbeno samo izbjeglice i “šiptari” sa Kosova.

Postala sam na neki način “opsednuta“ time da se vratim u Peć, i da kada dodje vreme, kada umrem budem sahranjena pored svog oca.

Čula sam da neki ljudi redovno dolaze u Peć i rešila sam da i ja krenem.

Lomila me samo jedna stvar, a to je što u Peći nemam nikog od familije, da ću biti sama. Medjutim, znala sam da su mi roditelji ostavili “mesto” i nisam se prevarila.

Septembra 2006.godine sam rešila. Uzela sam taksi iz Berana i došla pravo u stan svojih roditelja, koji je bio totalno demoliran. Ostala sam kod starih komšija na ručku, imala sam osećaj kao da sam kod svojih roditelja, a posle sam otišla na konak kod svog kumbare. Tako sam jedan period dolazila i odlazila svaki drugi dan dok se nisam prijavila u Podgorici za povratak. Zvanično sam se “vratila” 17.05.2007.godine i stan mi je adaptiran.

Od tada živim i radim u Peći i mogu iskreno reći da se nisam ni jednog momenta pokajala, što sam se vratila.

Svakog dana zahvaljujem dragom Bogu što sam se vratila u moj rodni grad i što sam okružena divnim ljudima. Imam divne kolege, prijatelje, kumove i ni jednog momenta se ne osećam ni u čemu zapostavljenom.

Volela bih da imam moć, da učinim, da svi ljudi na svetu govore istim jezikom, da budu jednaki, dobri, druželjubivi, predusretljivi, srećni, istovetno situirani i da umiru samo prirodno u dubokoj starosti, a ne u ratovima i bolesti, jer LJUDI MOJI, KADA ĆEMO SHVATITI DA JE ŽIVOT SAMO JEDAN?!

VERICA LAZOVIC

“Djakovica, 1999”

Dafina Cana
Djakovica

MOJ GRAD

Vratiti se u prošlost, puno godina unazad, do jednog mog dela koji je zatvoren, ili bolje reći koji sam ja zatvorila, ne htedeći da kopam u ambisu koji krije najmračnije uspomene, ne čini mi se nimalo lako.

1999.godina, vraća me puno godina unazad u vreme rata na Kosovu. Pred oči mi izlazi bezazlena devojčica, koja nije mogla da shvati zašto je njen narod žrtva ovog surovog rata, i zašto se događaju zle stvari oko nje.

Pokušavam, dok brišem prašinu sa ovih uspomena, koje sam već dugo predala zaboravu, da vam ispričam svoju priču o zadnjem ratu na Kosovu.

Kada čujem reč "rat" odmah vidim zadimljeni prizor i veliku vatru, koja je uništavala moj grad.

Vatra je bila prvi akt nasilja koji sam ja videla tokom rata, i da budem iskrena, i sada se naježim kada se toga setim...

Mala devojčica koja je obično kroz prozor gledala sunce koje je grejalo, u proleće 1999. godine, odjednom je ugledala nešto drugo što je palilo i sve pretvaralo u prašinu i pepeo, zajedno sa snovima i nadama njenog naroda.

Tek danas je ta devojčica koja se tada osećala nejakom i nezaštićenom, shvatila da je dovoljno jaka da prevaziđe tu traumu.

Radila je puno da taj doživljaj pretvori u snagu i veruje da će biti jaka podrška ljudima koji još nisu prevazišli njihove bolne doživljaje.

Danas je ta devojčica shvatila značaj profesije koju je odabrala "slučajno", i kako je biti glas snage drugog ljudskog bića, u nastojanju da "iskoreni" ljudske traume i osnažuje ljude da krenu za svojim snovima.

DAFINA CANA

“Porodica Mirena”

Husni Šalja
Priština

PORODICA MIRENA-MARTIRI POSLEDNJEG RATA NA KOSOVU

Pre oko 200 ili više godina iz sela Mirena, koje se nalazi u Opštini Lipljan, se iselila jedna porodica koja se nastanila u selo Hade u opštini Obilić. U ovom selu porodica raste i širi se, i iz ove porodice oko 1953.godine, Sulejman Mirena sa svojom porodicom odlazi da živi u selo Miraš, gde se zadržavaju veoma kratko, zatim se konačno 1962.godine nastanio u selu Nakarad u Opštini Kosovo Polje.

Selo Nakard na severu Kosovo Polja i naselje Mirena prostiru se duž pruge, odnosno na levoj strani pruge iz pravca Kosovo Polje-Mitrovica.

Sada u ovom selu je iz ove porodice postalo jedno naselje. Sulja je imao pet sinova, Zimera, Džafera, Muharema, Bećira i ćerku Mehremu.

Svi su se oženili i imali decu. Školovali su decu i većina njih su po profesiji inženjeri mašinstva, elektrotehnike i rudarstva, a razlog je bio to što su živeli blizu dva površinska kopa i Termoelektrane, tako da je mogućnost zaposlenja

bila veća i nudila im je perspektivu za budućnost.

Uopšte ovo je bila obrazovana porodica, sa visokim moralnim i ljudskim vrlinama. Kod svih je vladala porodična harmonija. Bili su mudri, mirni, blagoslovljeni od Boga i blagoslovljeni su i pali za slobodu kojoj se mi danas radujemo.

Rat na Kosovu je počeo 28 februara 1998.godine, posle napada srpskih snaga na sela Likošan i Ćirez u Drenici.

Iako se tokom rata od strane srpskog režima, vojske i srpske paramilitarne

policije proterani oko 800.000 hiljada Albanaca, ova porodica je bila odlučna da ostane u svojoj zemlji, na autohtonom Kosovu.

24 marta 1999.godine Severnoatlantski savez (NATO) je počeo sa svakodnevnim bombardovanjem srpskih vojnih ciljeva uz kopnenu podršku OVK-a. Na ovaj dan je pogubljen Mehdi Muharrem Mirena, rođen 1955.godine od strane srpskih paramilitaraca.

Pre nego je prošlo mesec dana od ubistva Mehdiya, 21 aprila 1999, srpski paramilitarci i komšije su na varvarski i neljudski način ušli u naselje Mirena i skupili sve muškarce iz porodice Mirena.

U početku ispred kuće su ranili vatrenim oružjem u desnu nogu Nazifa Mirenu, a zatim su svim muškarcima iz porodice Mirena naredili i naterali ih silom da se popnu u kamion. Povelili su ih sa sobom da ih nikad više ne vrate žive...

Ovo su muškarci iz porodice Mirena koje su oteti tog dana:

	Ime	Ime oca	Prezime	Datum rodjenja	Datum otmice	Datum sahranjivanja
01	Idriz	Zenun	Mirena	03/08/1952	21/04/1999	06/10/2006
02	Hakif	Zenun	Mirena	01/01/1955	21/04/1999	06/10/2006
03	Nazif	Zenun	Mirena	01/07/1961	21/04/1999	06/10/2006
04	Nezir	Zenun	Mirena	01/01/1964	21/04/1999	06/10/2006
05	Mentor	Idriz	Mirena	10/02/1973	21/04/1999	06/10/2006
06	Veton	Idriz	Mirena	24/02/1974	21/04/1999	06/10/2006
07	Ismet	Zymer	Mirena	13/06/1945	21/04/1999	28/07/2006
08	Hiljmi	Džafer	Mirena	01/01/1950	21/04/1999	06/10/2006
09	Fehmi	Džafer	Mirena	01/01/1955	21/04/1999	06/10/2006
10	Hamdi	Džafer	Mirena	01/01/1957	21/04/1999	06/10/2006
11	Bedri	Muharrem	Mirena	05/03/1965	21/04/1999	28/07/2006
12	Zećir	Muharrem	Mirena	01/01/1967	21/04/1999	28/07/2006
13	Sami	Muharrem	Mirena	01/03/1971	21/04/1999	28/07/2006
14	Avni	Bećir	Mirena	15/05/1975	21/04/1999	06/10/2006
15	Arben	Bećir	Mirena	19/08/1979	21/04/1999	06/10/2006
16	Sokolj	Ćazim	Rama	1945	21/04/1999	28/07/2006

Prema podacima svi su bili muškarci od 19 do 59 godina, koji je bio i najstariji u ovoj porodici.

Srpski paramilitarci su pogubili sve muškarce porodice Mirena² (Izvod iz zvaničnog dokumenta za identifikaciju potvrde izdate od strane UNMIK-ovog Odeljenja pravde 30/08/2005).

Identified as: i identifikuar si: Identifikovan kao:	Nazif (Zenun) Mirena	Ba07-122T
Municipality where body was found, cause of death: Komuna ku eshte gjetur trupi, shkaku i vdekjes Opština gde je telo pronađeno, uzrok smrti	Batajnicë - Serbi Prostrelna rana na glavi, teli i donjem delu noge	

Posle pogubljenja, beživotna tela muškaraca iz porodice Mirena su sahranjena u selu Pomozotin, u Kosovo Polju. Kriminalci Miloševićevog režima su ekshumirali beživotna tela i poslali su ih u Batajnicu, u Srbiji.

2 Izvod iz zvaničnog dokumenta za identifikaciju potvrde izdate od strane UNMIK-ovog Odeljenja pravde 30.08.2005

Zločin ovog režima nad autohtonim albanskim stanovništvom je zločin protiv čovečanstva. Činila se ponovo viktimizacija žrtava, beživotnih tela i ta viktimizacija se ponavljala...

Pošto su odveli muškarce, sve žene i decu iz porodice Mirena su proterali sa Kosova, dok su njihovu pokretnu i nepokretnu imovinu uništili i spalili.

Posle završetka rata počeli su drugi izazovi za članove porodice Mirena...ova porodica je iz rata izašla sa velikim gubicima i posledicama. Izgubili su 16 muških članova porodice i svo bogatsvo koje su sticali godinama. Kada se rat završio vratili su se u svoje rodno mesto, u Nakarad. Počeli su novi život bez krova nad glavom i bez najdražih ljudi.

Ove žene i deca su imali dva otvorena fronta, na jednoj strani tražili su svoje muževe/očeve, jer nisu znali ništa o njima, a na drugoj strani su se bavili rekonstrukcijom svojih kuća, kako deca ne bi ostala na otvorenom i bez krova nad glavom.

Albanski narod je poznat i po svojoj velikoj solidarnosti, tako da tokom perioda rekonstrukcije kuća bilo je solidarizacije i na delu.

Ali ipak, najteži front koji su ove žene i deca morali da se suoče je bilo traženje svojih muževa, sinova i očeva, koji su iz svojih kuća 21 aprila 1999.godine, oteli srpski paramilitarci. Ovo je bio najteži izazov za njih.

Istraživanje o otetim muževima je počelo od institucionalnih puteva, pa privatnih i svuda. Bilo je to veoma teško i bolno istraživanje. Godinama je bilo uzalud, bile su primorane da protestuju i na ulicama.

Za ove žene je izlaženje na proteste bilo veoma teško. Ostavljale su malu decu kući i izlazile na ulicu tražeći svoje članove porodice. Bilo je slučajeva kada su bile primorane da povedu decu sa sobom i zajedno sa njima protestuju danima na ulici.

Ova žena na slici je Nurije Mirena, žena, majka, baka koja želi da sazna bilo šta o sudbini svoga muža Idriza Mirene i njihova dva sina Mentoru i Vetonu. Mentorov sin je bio oženjen i imao je ćerku po imenu Zanita, koja je bila samo nekoliko meseci stara kada su kriminalci oteli njenog oca. Ova devojčica nikad u svom životu neće moći da oseti ni ljubav, ni zagrljaj a ni milovanje svog oca. Imala je samo nekoliko meseci, premala da bi mogla išta da zapamti...

Ovi protesti o traženju nestalih lica su trajali godinama. Dok su se protesti nastavljali, članovi porodice su bili obavezni da daju uzorke krvi kako bi se putem DNA utvrdio mogući identitet beživotnih tela njihovih najdražih, koje su s vremena na vreme vraćali iz Srbije.

UNITED NATIONS
United Nations Interim
Administration Mission
in Kosovo

NATIONS UNIES
Mission d'Administration
Intérimaire des Nations Unies
au Kosovo

DNA Certificate
Certifikata e ADN-së
Office on Missing Persons and Forensics
Zyra për Persona të Zhdukur dhe Mjekësi Ligjore

Case No / Rasti Nr: **Ba07-122T**
MPU 2000-057052

Name / Emri #: **Nazif (Zenun) Mirena**

Name and Relationship of Blood Donors
Emri dhe afërsia familjare e dhuruesve të gjakut

Bashkëshortja: **Sherife Mirena**
E bija: **Miranda Mirena**
E bija: **Saranda Mirena**
Nëna: **Shehida Mirena**

Results / Rezultati

ICMP (International Commission on Missing Persons) has provided results of matching bone and blood samples through DNA analysis.

ICMP (Komisioni Ndërkombëtar për Persona të Zhdukur) ka arritur gjër tek rezultati me krahasimin e mostrave të eshtrave dhe të gjakut përmes analizës së ADN-së.

The results obtained are:
Rezultatet e arritura janë:

The DNA results were obtained from the listed bone and family reference blood samples. The DNA results obtained from the bone or tooth sample were consistent with the listed familial relationship.

Rezultatet e ADN-së janë arritur nga mostrat e eshtrave dhe mostrat referente të gjakut nga anëtarët e familjes. Rezultatet e ADN-së të arritura nga mostrat e eshtrave ose dhembëve përputhen me ato të familjarëve të listshëm.

Mr J Baraybar
Head Of the Office on Missing Person and Forensics
Z. J. Baraybar
Kryesues i Zyrtës për Persona të Zhdukur dhe Mjekësi Ligjore

UNITED NATIONS
United Nations Interim
Administration Mission
in Kosovo

NATIONS UNIES
Mission d'Administration Intérimaire
des Nations Unies au Kosovo

UNMIK

OFFICE ON MISSING PERSONS AND FORENSICS

IDENTIFICATION CERTIFICATE
CERTIFIKAT E IDENTIFIKIMIT
POZYWAJA IDENTYFIKACJI

Municipality: Kosova Opština:	PRISHTINË	MPU Number: MPU Numri MPU Broj	2000-050052
Identified as: Identifikuar si Identifikovan kao:	Nazif (Zenun) Mirena		Ba07-122T
Municipality where body was found, cause of death: Kosova ku është gjetur trupi, shkak i vdekjes Opština gde je telo pronađeno; uzrok smrti	Batajnicë -- Serbi Pitagë me armë zjarri në kokë, trup dhe në pjesën e poshtme të këmbës së djathtë		
Date and place of disappearance: Data dhe vendi i zhdukjes: Datum i mesto nestanka	21.04.1999 Nakaradë – Fushë Kosovë		
Date when body was found: Data kur është gjetur trupi Datum pronalaženja tela	09.12.2002		
Estimated date of death: Vlerësimi i datës së vdekjes Procenjeni datum smrti	Para 19.12.2002		
Place of burial: Vendi i varrimit Mesto sahrane	Fushë Kosovë		
Gender: Gjendja Pol	Mashkull		
Date and Place of Birth, or estimated age: Datëlindja dhe vendi lindja Datum i mesto rođenja	01.07.1961 Dobrasellë – Fushë Kosovë		
Marital Status of deceased (if known): Gjendja martesore e të ndjerit Bračno stanje umrlog (ako je poznato)	I martuar		
First name and surname of the marital partner (incl. Maiden name), - (if known) -: Emri dhe mbiemri i bashkëshortit/-ës Ime i prezime bračnog druga	Sherife Mirena		
Father's name: Emri i babës Ime oca	Zenun Mirena		
Mother's name (incl. Maiden name) Emri i nënës Ime majke	Shehida Mirena		
Address of residence: Adresa e vendbanimit Adresa prebivališta	Ulpinna II/1 - Prishtinë		

In: Në U	Prishtinë
Date: Data Datum	30.08.2005

Signature of OMPF representative:
Nënshkrimet i përfaqësuesit të ZPZHML-së
Potpis predstavnik OMPF

Prema zvaničnim dokumentima 09.12.2002 pronadjena su beživotna tela članova porodice Mirena u Batajnici, u Srbiji.

Batajnica (BA07): masovna grobnica se nalazila unutar parametara sportskog i rekreativnog centra, 300 metara od Dunava i oko kilometar južno od Beograda, ulica Batajnice. Mesto gde se nalazi grobnica je iza poligona za gadjanje sportskog centra, dva metara levo na severnoj strani, u blizini Batajnice 05. Ukupni prostor je 10x3 metara. Tela zajedno sa odevnim predmetima i pronadjenim stvarima su sačuvana u tunelu, u blizini sportskog i rekreativnog centra "13 maj"³

Od 2002. godine do 2005.godine nije uradjena identifikacija tela odnosno do 30.08.2005.

Identifikacija beživotnih tela se radi upoređujući uzorke DNA uzete od članova porodice, od majki, žena i njihove dece, sa uzorcima uzetim od kostiju beživotnih tela.

Posle više od sedam godina od masakra koja je učinjena porodici Mirena, u petak, 6 oktobra 2006.godine, u školi "Seljman Riza", skupili se porodica, prijatelji, drugovi, kolege i građani iz raznih mesta, kako bi dočekali Martire slobode, koji su doneti od strane pripadnika KZK(Kosovskog Zaštitnog Korpusa). Na ovoj ceremoniji su bili i lideri toga vremena, premijer Agim Čeku, predsednik parlamenta Kolja Beriša, predsednik Opštine Kosovo Polje Skender Zogaj, Ahmet Isufi (AAK), Fatmir Ljimaj (PDK) kao i puno drugih ličnosti.

3 Martinsen, Josef,What Happened in Kosovo 1998-1999 – A Documentation (2010) ,Sypress Forlag, Oslo, Norway, ISBN 978-82-91224-50-3
<http://kosovotrilogy.com/wordpress/wp-content/uploads/2014/01/Albanian-edition-What-Happened-in-Kosovo.pdf>

Ovo je bio dan žalosti, dan kada su se konačno ugasile nade članova porodice koje su gajile za sedam godina, ugasila se nada da će jednog dana sresti žive svoje najmilije. Bila je ovo uzaludna nada!

Mirenët iu kthyen tokës së vet

Mirënjohja e Fashit-Banosës, për efektin e sajë në luftën e Kosovës, në ditën e sotme është në fokusin e mediave të mëdha. Në këtë ditë, në Prishtinë, është organizuar një event i madh për të kujtuar vdekjet dhe për të shprehur nderimin ndaj tyre. Në këtë ditë, në Prishtinë, është organizuar një event i madh për të kujtuar vdekjet dhe për të shprehur nderimin ndaj tyre.

MIRËNJOHJA
Në Prishtinë, në ditën e sotme, është organizuar një event i madh për të kujtuar vdekjet dhe për të shprehur nderimin ndaj tyre. Në këtë ditë, në Prishtinë, është organizuar një event i madh për të kujtuar vdekjet dhe për të shprehur nderimin ndaj tyre.

Familja Mirenët iu kthyen tokës së vet. Në ditën e sotme, është organizuar një event i madh për të kujtuar vdekjet dhe për të shprehur nderimin ndaj tyre. Në këtë ditë, në Prishtinë, është organizuar një event i madh për të kujtuar vdekjet dhe për të shprehur nderimin ndaj tyre.

Në ditën e sotme, është organizuar një event i madh për të kujtuar vdekjet dhe për të shprehur nderimin ndaj tyre. Në këtë ditë, në Prishtinë, është organizuar një event i madh për të kujtuar vdekjet dhe për të shprehur nderimin ndaj tyre.

Mirënjohja
Në ditën e sotme, është organizuar një event i madh për të kujtuar vdekjet dhe për të shprehur nderimin ndaj tyre. Në këtë ditë, në Prishtinë, është organizuar një event i madh për të kujtuar vdekjet dhe për të shprehur nderimin ndaj tyre.

Ove su martire ubili, sahranili, izvadili iz groba kako bi ih poslali u Srbiju, koja ih je zadržala tamo godinama...Na ovaj dan sa suzama u očima dali su im poslednji oproštaj.

Danas ovi martiri počivaju u miru u svoj zemlji, ubedjeni da će pali borci, martiri, i svi pali za slobodu, biti amblema Države Kosova.

• **RTV B7N** | 1999

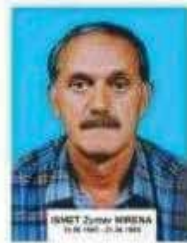
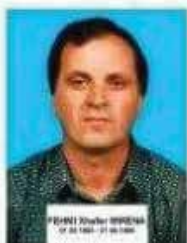
• **AKTUALE**

FUSHË- KOSOVA, LËNDINË LOTËSH PËR MARTIRËT E LIRISË

Kaluen shtatë vjet e gjyresë duke pritur dhe ja, sot, rrejtësit tënë nòaditën këtu në arkivole. Kam ardhur prej Belgjike. Këtu pushojnë, në këtu arkivole, edhe dy vëllezërit e mi, Arben dhe Arben Mirana. Ka qenë 6 prill i vitit 1999, ora 18.00 kur i morën peng rrejtësit tënë. Sot në familjen Mirana po rriten 41 fëmijë pa prindërit e tyre. Dija që kanë lindur menjëherë pas luftës...

Në pjesën e fundit të artikullit, gjatë periudhës së luftës, u shprehën se qenë të shpallur si të vdekurë dhe u dërguan në kampet e përqendrimit në Evropë. Në ditën e sotme, në Kosovë, në Fushë-Kosovë, në arkivole, në këtu arkivole, edhe dy vëllezërit e mi, Arben dhe Arben Mirana. Ka qenë 6 prill i vitit 1999, ora 18.00 kur i morën peng rrejtësit tënë. Sot në familjen Mirana po rriten 41 fëmijë pa prindërit e tyre. Dija që kanë lindur menjëherë pas luftës...

Sot 13 martiri e luftës do të pushojnë në vendin e tyre

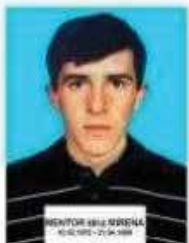
*Gjaku juaj u shndërroi në dritë
dhe liri të përjetshme*

*Ju përkujtojmë me Krenari në
familja Mirena dhe e mbarë Kosova*

*I përjetshëm do të mbetet kujtimi për ju...
LAVDI*

Kao dete i kao odrastao čovek provodio sam puno vremena u porodici Mirena u selo Nakarad. Obično sam letnji i zimski raspust i druge praznike provodio sa

ovom porodicom. Bilo mi je posebno zadovoljstvo da budem sa njima. Uvek sam se osećao srećno i poštovali su me.

Zbilja sam puno vremena provodio kod tetke, u porodici pokojnog Zenuna Mirene. Zenun Mirena je bio oženjen sa Šehidom, koja je bila sestra mog oca, Kamera Šalje. Njeni ubijeni sinovi su moji nećaci.

Šehide Šalja Mirena bila je iz porodice Boljetini. Rodila se u selo Akraštica, u opštini Vučitrn. Bila je najstarije dete Isljama i Rahime Šalje.

Udala se za Zenuna Mirenu i stvorili su divnu porodicu. Imali su petoro dece: Izeta, Idriza, Hakifa, Nazifa, Nezira i ćerku Hanifu.

Izet sa porodicom je živeo u Prištini, takodje i ćerka Hanifja je bila udata u Prištini. Sinovi Hakif, Nazif, Nezir i Idriz sa svoja dva sina Mentorom i Vetonom su oteti u svojim kućama i ubijeni tokom rata.

15.02.2005. godine moja tetka Šehide Šalja Mirena je preminula. Njena napaćena duša je preselila u večnost čeznuvši da zagrlji svoje sinove i unuke i čuje njihove tople reči.

Ovo su bili moji nećaci, počevši od prvog na slici Hakif Mirena, Nazif Mirena, Nezir i Idriz Mirena sa svoja dva sina Mentorom i Vetonom.

**Zenun Mirena
Šehide Šalja Mirena**

Izet Mirena Sabrije Mirena	Idriz Mirena Nurije Mirena	Hakif Mirena Šemsije Mirena	Nazif Mirena Šerife Mirena	Nezir Mirena Lumnije Mirena	Hanife Mirena Dževdet Tači
Fatmir Mirena Afrim Mirena Arsim Mirena Bekim Mirena Kadruš Mirena Fikrije Mirena	Ekrem Mirena Mentor Mirena Oženjen Zulfom, ima ćerku Zanitu Veton Mirena Astrit Mirena Fisnik Mirena Zulfije Mirena	Safet Mirena Burim Mirena Krešnik Mirena	Miranda Mirena Špend Mirena Erol Mirena Saranda Mirena	Enkeljeda Mirena Kuštrim Mirena Gentiana Mirena Eroljind Mirena	Teuta Tači Murselji Tači Škendije Tači Marson Tači Dafina Tači

Na groblju palih boraca i martira u Kosovo Polju ima i drugih palih boraca i martitra, ali ima i praznih grobova koji još čekaju beživotna tela, koja još nisu pronadjena. Čekaju da se vrate i da počivaju u miru u svojoj zemlji.

HUSNI ŠALJA

“Ogledalo”

Milan Vulović
Leposavić

OGLEDALO

Sama reč asocira na kućni inventar u kojeg se prvo na početku dana zagledamo. U tom kontekstu sam i svoj rad nazvao, pošto se bukvalno ogledaju dobro u loše, plus u minus, svetlost u tamnu stranu...Ako pogledamo u našu prošlost, bez obzira u kom kontekstu našeg života, javiće nam se u obliku varijabla otkucaja našeg srca gore-dole.

U svom radu sam upravo to i pokušao da prikažem, jedan isti pejzaž gde je sa leve strane živopisnim jarkim bojama prikazana kuća u pozadini sa prirodom, planinom i suncem kojeg se u najlepšoj toplini i sjaju sećamo.

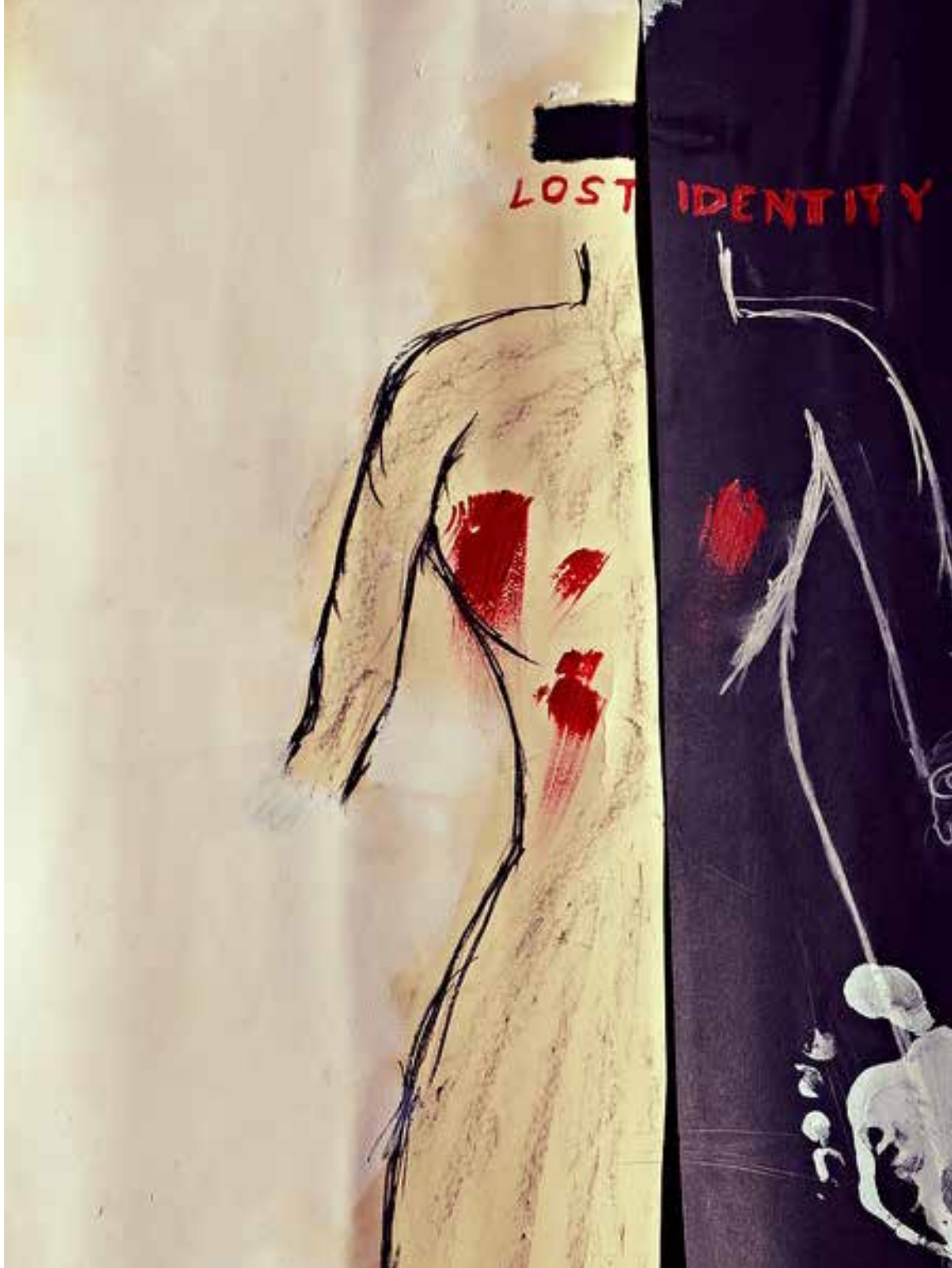
Sa druge, desne strane slike preovladavaju tamni tonovi, sa nazirućim ostacima kuće, prirodom koja je nestala i suncem čiju toplinu i svetlost nismo osećali.... U sredini je prikazan jedan vihor, tornado što mi je i bila prva asocijacija za naziv slike koji se stvara sudarom toplog i hladnog kako doista u prirodi nastaju oluje, gde odnose živote dragih nam osoba: porodice, prijatelja, drugara...

MILAN VULOVIĆ

“Pusto Selo, 1999”

Fljora Duljaj
Poluža, Orahovac

“Izgubljeni identitet”

KRVAVO PROLEĆE

Tokom zadnjeg rata imala sam samo sedam godina, ipak sećanja na ta vremena mi ne izgledaju niti mutna niti daleka. Ova ispovedanja ostaju važna i prepliću se sa sećanjima svih onih koji prolaze kroz njih i predstavljaju duboku bol za sve nas. Iskustva su blisko povezana sa svačijim životom i bolno je kada se sećanja iz detinjstva pretvore u ispovesti užasa kojima ćeš putovati tokom celog života u znak sećanja na ono što se dogodilo. Ništa se ne može ispričati onako kako je i bilo jer postoje stvari koje ljudski um ne može da perceptira da su se stvarno mogle dogoditi, zato moje današnje ispovedanje može biti manjkavo u odnosu na emocije tog vremena, ali postoje svedočenja koja ostaju neizbrisana: uspomene, posledice i oni koje smo izgubili.

Bio je septembar 1998. godine kada su sa brda Bec srpske snage počele da granatiraju selo u blizini grada Đakovice. Sa tog brda ste mogli držati na oku sva sela na našem delu. Očekivalo se da će dana 02.09.1998 biti napadnuta sela: Poluža, Kramovik, Čiflak, Dejn, Ratkovac i mnoga druga sela u našem okruženju. Sećam se da smo tog dana počeli da skupljamo naše stvari, natovarili smo mnogo stvari kao da se više nikada nećemo vratiti ili kao da smo bili ubeđeni da ćemo sve prikupljene stvari sačuvati, a među njima bilo je fotografija, uspomena i nekih drugih stvari koje smo smatrali dragocenima i da treba da ih ponese sa sobom. Kako je sve to bilo absurdno, kako uopšte među uspomenaма čovek može odabrati šta da ponese sa sobom a šta ne, ali eto to se dešavalo mimo volje bilo koga od nas.

Dana 3 septembra neposredno pre četiri sata ujutru, ukrkali smo se na traktor, moj deda, Isljam Duljaj, (tada 65-godišnjak) nas je odveo na planinu Osoje, koje je planinsko mesto našeg sela Poluže, koje se nalazi oko pet kilometara udaljenosti od moje kuće. Još uvek su mi sveža sećanja na to putovanje. Morali smo da prođemo kroz teži put od onih uobičajenih puteva koji su korišćeni za promet ili rad seljaka, ali tada još nismo znali za ostale poteškoće koje će nam još više sve otežati. Na planini smo sreli gomilu ljudi iz našeg sela, a ostali seljani su se takođe bili sklonili u predelima blizu planine. Te noći je oko 100 kuća ispražnjeno iz našeg sela i svi smo proveli sate i sate do svitanja zore, bila je gužva, traktori, automobili, ljudi koji traže neko mesto kako bi se sklonili na planinu. Mogao se čuti jecaj, plač i psovke u vezi toga kakva nam se nepravda dešava i raznorazne druge stvari od koji vam sateraju strah u kosti. Tada nije bio

trenutak da se izračunava šta se dešava i jedina stvar na koju su ljudi pomišljali je bila da li će živeti još jedan dan više!

Iz naše porodice bilo je jedanaestoro dece uzrasta od devet do dve godine, jedna beba od sedam meseci i zajedno sa nama naš deda i devet žena iz naše familije. Sve je izgledalo kao neka neverovatna stvar, da se spava na planini, u blatu, bez hrane, okruženi opasnošću. Nije se znalo šta se dešava, trebalo je da se tek sačeka, jer način da se drugačije deluje bio je nemoguć kao što je i bila mala šansa da ćemo preživeti.

Tog dana smo ostali na planini i tu smo takođe proveli i celu noć, sve vreme smo čuli pucnje iz daljine, a ponekad su se čuli zvuci i bliže zbog sile pucnjave i granatiranja koje je dolazilo. Ceo dan i noć tog 3 septembra bio je sam pakao, trebalo je imati snage sve to izdržati a u takvim trenucima snaga je dolazila samo od Boga.

Tokom svitanja dana 4 septembra 1998. godine, srpske oružane snage su počele da pale selo. Mi smo još uvek bili na planini, jer smo se tu navodno osećali sigurnije. U dubini planine se nalazio potok i ispod njega smo boravili tokom dana, čuli smo pucnjave, granatiranje... Istog tog dana ujutro je došao jedan lokalni policajac iz Đakovice, saradnik srpske vojske, koji nam je rekao da se vratimo u selo ili će ući i pobiti sve u planini, ali mi smo nastavili da boravimo tu gde smo bili. Sećam se da je na tom mestu bio i jedan ranjenik koji je nosio nešto belo, i koliko se sećam trudio se da izdrži sa ranama koje je imao, do poslednjih trenutaka bio je tu sa nama.

Kasnije sam čuo da je nekako uspeo da se spasi od Srba, da je tako ranjen dva dana boravio na planini i da je ipak preživio. Mi smo nastavili da boravimo na tom mestu, iako smo bili zabrinuti znali smo da će se nešto desiti tog dana, jer su nas oni upozorili. Negde oko 10.00 sati pre podne došla je jedna grupa srpskih vojnika, naoružanih sa tenkovima, ne znam da li su bili policija, vojnici ili pripadnici paravojnih formacija, tada nisam mogla da ih razlikujem, ali izgleda da je bilo svega, tada nisam mogla da razlučim da li su bili redovni vojnici ili oni koje su nazivali paravojne formacije za koje se kasnije govorilo da su radili najokrutnije stvari. Sećam se da je jedan od njih skinuo kaput sa moga dede sa nekim ironičnim osmehom govoreći mom dedi da kaput nije za dedu već za njegovog oca. Deda je oklevao da mu da kaput tako da ga je ovaj uhvatio za vrat i nasilno skinuo kaput, tako daleko je otišla ta njihova prljava igra.

U vremenu od 10.00 do 12.00 sati napustili smo planinu, praćeni trupama srpske vojske, koji su bili naoružani sa svake strane, tenkovi su nas pratili ispred i pozadi a gomila ljudi je bila u sredini. Nameravali su da nas odvedu do jednog

proplanka koji seljani nazivaju Bruk, to je jedno mesto blizu seoskog groblja. Morali smo da hodamo uz veliki napor, jer je to bio deo planine i trebalo je da se penjemo uzbrdo. Bili smo iscrpljeni ali smo morali da hodamo inače bi nas ubili ili zgazili svojim tenkovima. Bilo je i onih koji bi kleknuli od umora i koji su morali da puze ili inače ne bi ostali živi. Dok smo se udaljavali sa planine sve što je bilo od stvari sa nama je polako izgorelo i spaljeno ali niko nije mario zbog toga, najvažnije je bilo da se spasiš, jer više ništa nije bilo vrednije od samog života.

Po dolasku na proplanak podelili su nas u nekoliko kolona, muškarci sa jedne strane a žena i deca na drugoj strani. Tu smo stajali nekoliko sati na nogama. Mogle su se čuti razne reči, neki su se molili za spas, neko je rekao da nas je Bog zaboravio, neko bi uzviknuo da ne uzimamo ništa iz ruku srpske vojske, čak ni vodu jer bi mogla biti otrovana i zagađena...nije se znalo šta se dešava. Sećam se da je ispred kolone u kojoj sam stajala bio jedan srpski vojnik, crn u licu i mršav koji je većinom vremena plakao i nisam shvatala zašto plače. Kakvu milost može imati neko ko stoji sa oružjem ispred gomile dece? Ovo zvuči kao suprotnost između osećanja i delovanja iako niti dan danas ne mogu shvatiti zašto mi je njegov lik tako jasan. Sa tog mesta su muškarci stavljeni u kamion koji je trebao da ih pošalje u Prizren, gde su ih kasnije kako su pričali bili tučeni i zlostavljani brutalno i nehumano. Tamo su ostali oko tri dana a neki od muškaraca su poslani u zatvor u Kraljevo i Niš. Među ljudima u kamionu je bio i moj deda, koji je sećam se sišao sa kamiona, nisam razumela šta su mu govorili na njihovom jeziku, ali je bilo primetno da se stvorila tenzija između dede i njih i naređivali su mu da se popne na kamion zajedno sa ostalim muškarcima, ali je deda ipak uspeo nekako da se spasi od njih. Ostatak nas su zadržali do večernjih sati, ostavljajući nas slobodne tek kada se smračilo. Sećam se da dok smo hodali putem prema selu da se videlo da sve gori, a da je nešto još ranije počelo da gori, bila je tama i užas, prizor koji se ne može zaboraviti .

Po ulasku u dvorište naše kuće videli smo da sve gori, sećam se da sam mnogo plakala tokom tih trenutaka, kako se činilo kuća je dosta kasno zapaljena jer je sila vatre bila velika, veća od naše kuće. U tim trenucima se dešavalo spaljivanje naše kuće, nestajanje našeg života, sećanja i svega ostalog. Odatle smo nastavili nekoliko metara dalje od naše kuće prema travnjaku da bi tamo prespavali. Bilo nas je preko 100 ljudi koji su spavali na otvorenom prostoru , na sve strane plamen i dim uz smrad koji je dolazio od spaljivanja životinja i raznih stvari. Ali to nisu bili trenuci za razmišljanje o udobnosti, važno je bilo da smo još tu. Malo kasnije nam se pridružio i moj otac za kojeg nismo znali da li je bio živ.

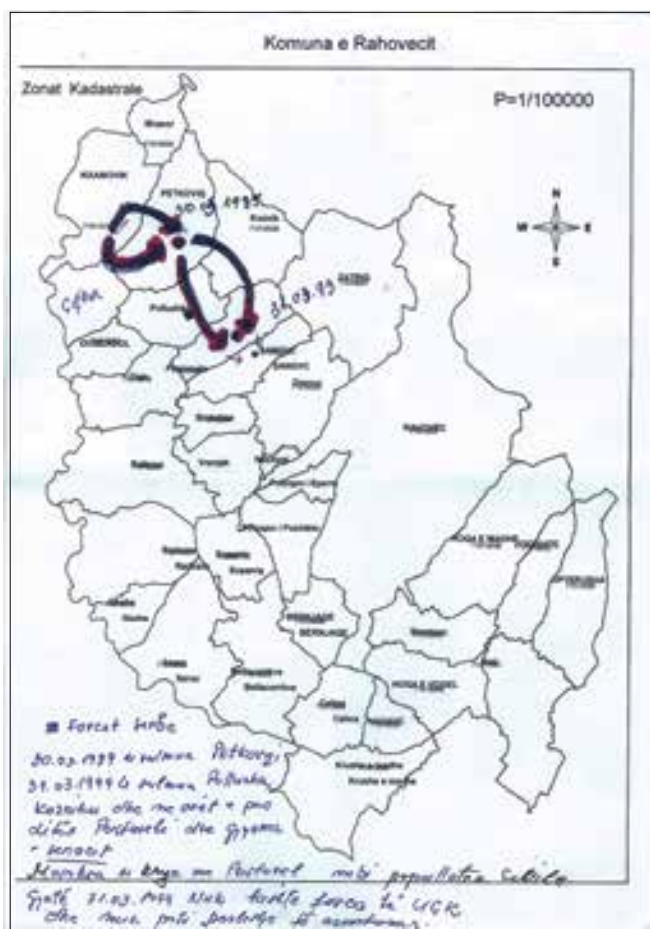
U ponoć je počeo veliki pljusak, morali smo da napustimo to mesto i da ostatak noći provedemo u nekim od kuća koje nisu sasvim izgorele. Sutrašnji dan je značio početi od ničega. Te noći smo imali dva ubijena mladića iz redova OVK-a. Bili su to Afrim Bajraktari i Šani Hoti iz našeg sela. Tokom tog vremena do 13.septembra u selu smo imali oko 1.000 izbeglica.

Dana 20 septembra 1999 godine, selo je dobilo naređenje od srpske vojske da preda oružje, ili kako su to oni zvali da se obavi razoružanje OVK-a. Pretili su nam. Sećam se da je u našu kuću došao jedan čovek kojeg su zvali Jovanović, imao je četrdeset ili čak i više godina. Tražio je oružje i uzeo je dva primerka oružja kojeg smo imali u kući. Pitao je da li ima nekog ovde ko je iz OVK-a. Bio je zastrašujući način na koji su ulazili u kuće, ali sada smo već bili naučili da živimo sa strahom i neočekivanim događajima. Od ovog datuma pa nadalje nije bilo više napada, ali je u kontinuitetu postojalo osmatranje od strane srpskih snaga. Započeo je “novi život”, bez obzira koliko sumoran bio, trebalo je da nastavimo da živimo.

Od tog vremena do 24 marta 1999 godine, uspostavljen je “mir”, koji ni ne vredi da se tako nazove. Sa velikim teškoćama smo preživljavali, a života nije bilo.

PUSTO SELO 1999

...I sve ostalo je započelo 20 marta 1999 godine, kada su se srpske snage stacionirale na mesta i pozicije sa kojih su držali sve pod kontrolom, kao na primer u selu Kramoviku koje je udaljeno samo nekoliko kilometara od nas. Sa tog mesta nam više nisu dali mira. Dana 30.03.1999 godine, počinje novo razdoblje koje je bilo još brutalnije nego što smo doživeli prvi put i koje je odnelo mnoge živote sa sobom.

Srpske snage su obeležene crvenom strelicom

30.03.1999. su napali selo Petkoviq

31.03.1999 su napali Polužu, Koznik i u poslepodnevnim satima Pusto Selo i pola Senoca

Masakr je izvršen nad civilnim stanovništvom u Pustom Selu

Tokom 31.03.1999 nije bilo snaga OVK-a, niti naoružane podrške

Tog dana iz sela Poluže krenuli smo prema selu Pusto Selo, bilo je izbeglica iz mnogih mesta iz Kline, Kramovika, Čiflaka, Crvenog Kamena, i iz mnogih okolnih sela. Dana 30 marta oko 10.00 sati napustili smo selo i smestili smo se u kuću mog teče Fadilja Krasnićija. Te noći, 30 marta smo tu prespavali a sutradan su vojska i paravojne snage napale sela oko nas i naše selo da bi zatim, došli u Pusto Selo gde je bila većina ljudi. Neki od članova moje porodice, moja baka i deda su ostali u našem selu. Deda je ispričao da su ga opljačkali, bilo je pucnjave ali ne i ubistva, tada je ranjen naš komšija Murat Duljaj. Pitali su ih gde se nalazi Smolica, a seljaci su odgovorili da znaju gde se nalazi. A oni su im odgovorili pošto znate gde je onda idite od tamo prema Albaniji, jer ovo mesto ne pripada vama. Deda kaže da je čuo da su neke starešine sa višim činovima koje su davale naređenja vojnicima govorili da kada odu u Pusto Selo, da ubiju koga budu zatekli. Nakon raznih tortura oni su pobjegli u smeru sela Pusto Selo sa mišlju da će gomila ljudi koja ostaje za njima krenuti prema Albaniji. Negde oko 14 časova, dana 31 marta, srpske su snage napustile selo Poluža kako bi krenule prema selu Pustom Selu..

Zatim se sve nastavlja tu gde sam bila ja, na proplanku koji je kasnije nazvan Dolinom smrti, kao i mnogim drugim sinonimima koje je dobilo to mesto nakon toga šta se tamo dešavalo. U dolini se nalazilo oko 3.000 ljudi iz Poluže, Čiflaka, Senoca, Koznika, Kramovika, Crvenog Kamena, Zatrića, Opštine Kline, Opštine Peći, Opštine Mališevo i među njima je bilo žena, dece, mladih i starih. Bili su raspoređeni na sve strane, i sa svih strana su imali kontrolu nad nama. Većina nas je cepala bele krpe kao znak predaje i sećam se da su imali maskirana lica na razne načine. Kako čovek može tako izmaći kontroli samoga sebe, i u toj meri biti poremećen?

Prljavost njihove pojave davala je osećaj da tu ne postoji ništa čovečno, ništa ljudsko. Mučenje, brutalnost, ubistva, sakaćenja, dela koja čovek ne može niti zamisliti da može učiniti drugom čoveku. Nosili su u sebi neku vrstu zadovoljstva osвете...

Pored sebe, pamtim i svoju majku koja se često onesveščivala. Bila je umorna ne samo u fizičkom već i u psihičkom smislu. Takođe sećam se i jednog mladog momka koji je bio obučen u žensku odeću kako ne bi pao u oči da je muško, jer su odvajali muškarce na drugu stranu a nas su držali u redovima, i svakako smo morali proći kroz njihove " oči" i njihovu kontrolu, kako bi se uverili da li smo za prelaženje granice između života i smrti. A da bi se prošla "granica" bilo je potrebno biti žena, dete ili osoba sa invaliditetom, inače nisi mogao da prodješ. Bilo je vrisaka i povika kada su razdvajali članove porodice. Jako smo patili dok

su ih tukli pred našim očima i najmučnije od svega je bilo to da nismo verovali da će ostaviti žive one koje su uzimali a to se i desilo.

Sećam se da sam tu u koloni među muškarcima videla i muža moje tetke Fadilja Krasnićija (36 godina) kojega su tukli pred našim očima i pred očima njegove porodice, koji je zatim ubijen i masakriran na najstrašnji način baš u toj dolini. Nakon što su nas po redu sve pretresli i odredili ko treba da ide a ko ostaje, popodne smo po naređenju srpskih snaga napustili dolinu. Nakon našeg odlaska počelo je ubijanje svih muškaraca, ubijeno je 106 ljudi, zadnjeg dana meseca marta tog krvavog proleća. Nastavili smo put kroz planine i hodali smo mnogo kilometara kako bi se sklonili u selo Ratkovac.

Te noći smo boravili kod jedne porodice, boravak je bio veoma težak, bilo je toliko ljudi u jednoj sobi tako da se jedva disalo. Bili smo mnogo uplašeni i nismo znali da li ćemo izbeći smrt... U stvari, bivalo je sve napornije a iscrpljivalo nas je to što nismo znali šta će se desiti ostalim članovima naše porodice, našoj baki, dedi, tetki, ocu, gde su oni i da li su još bili živi!?

Tog dana, 31 marta 1999. godine, ubijeni su i masakrirani meštani mog sela Poluže: Džafer Beriša, 71godina, Velji Beriša, 63 godina, Zaim Morina, 19 godina, Naim Morina, 50 godina, Ramadan Duljaj, 56 godina.

Ujutro, 1 aprila 1999 godine, moj deda je našao način da dođe do Ratkovca, odatle oko 40 osoba će krenuti sa njim do Policijske stanice koja je u to vreme bila pod komandom jednog crnogorca zvanog Rade. Deda ga je poznao od ranije, kao što su ga i drugi poznavali. Neki od ljudi su insistirali da se ne ide kod njega, ali je moj deda hteo da mu naplati neki račun. Kada su stigli blizu uhvatio ih je strah, jer su se svuda nalazili naoružani vojnici. Čerka moga strica koja je tada bila beba od nekoliko meseci je neprestano plakala. Jedan srpski policajac je približio oružje blizu bebine glave i rekao neka ovo dete prestane da plače ili ću ga ubiti. O, bože, kakav užas...!

Deda je upitao komandanta gde da idemo i šta da radimo, nismo znali gde ćemo. Komandant mu je odgovorio: "Idi i utopi se u reku Drin sa svima tvojima, jer će vas i onako sve pobiti". Zatim mu je rekao da je vojska u Pustom Selu ubila puno ljudi i da je tamo ubijen i bratanac moga dede Ramadan Duljaj.

Odatle su nas pustili da nastavimo putem do sela, kada smo stigli do prve kuće u selu videla sam da je moj otac bio sa grupom ljudi iz našeg sela i to je bila najbolja stvar koju sam mogla da vidim. On je bio živ!

Taj smo dan proveli kod naših komšija, jer je kod nas sve bilo spaljeno. Dana 2 aprila 1999. godine, moj deda je nakon što je čuo vest o ubistvu svoga bratanca, rešio da sa grupom meštana krene za Pusto Selo, tamo gde je ubijeno 106 ljudi i gde je bilo 13 svedoka koji su se spasili od smrti, sakaćenja i spaljivanja. Ubijeni

su bili bačeni u jedan potok, blizu mesta gde su ubijeni. Njihova tela su bila izvađena jedno po jedno sa mesta gde su ubijeni i zatim neljudski masakrirana. Njihova tela su premestili blizu seoske džamije kako bih ih tamo sahranili gde se i danas nalaze ali je sahrana prekidana nekoliko puta zbog ometanja od strane srpskih snaga. Pričaju da je u kući Fadilja Krasnićija nađeno 20 ugljenisanih tela, neka od tela su se nalazila u kući a neka u prikolici van kuće. Skupljali su tela sa svih strana kako bih ih sve sahranili u jednu rupu. Kuća je bila puna vode nakon spaljivanja tela. Tog poslepodneva srpske će se snage ponovno vratiti i uzeće sa sobom mnoga tela kako bi ih dalje odneli u Prizren, Suvu Reku i druga mesta da bi se zametnuli tragovi tako da tela nekih ubijenih i dan danas nisu pronađena.

Spaljeni leševi Pusto Selo, 1999

Na fotografiji kuća u kojoj su spaljena tela

Od tada pa sve do 13 juna. 1999. godine, srpska vojska je redovno posećivala to selo i bilo je prekopavanja grobova. Dana 7 aprila, srpske snage opremljene svim naoružanjem su se vratile i smestile u selo i tu su boravile sve do 13 juna 1999. godine. Tokom tog vremena mi smo u našem selu imali oko 1.500 do 2.000 izbeglica. U mojoj je porodici boravilo oko 60 ljudi uglavnom iz sela Pusto Selo i bilo je veoma teško izaći na kraj sa nedostatkom hrane.

Nakon 13 juna 1999. godine mi smo bili oslobođeni i jednog smo dana sa dedom otišli u selo Pusto Selo kako bi videli šta se tamo dešava. Blizu jedne kuće smo pronašli neku sportsku spravu ostavljenu od strane protivnika, izgleda da nije nedostajalo zabave nad krvlju ubijenih i to je još više dodavalo bes prema njima, dakle ismejivali su čak i mrtve... Deda je pronašao i jednu legitimaciju, dokumenat identifikacije koji je ispao jednom srpskom vojniku tokom premeštanja tela ubijenih. Bio je veoma jeziv prizor i sećam se da sam pitala dedu šta se tamo desilo a on mi je rekao da je bilo spaljenih ljudi. Ono što se može perceptirati kao neviđena tmurnost i izgledalo je da se još uvek oseća neprijatan miris na sve strane ili je bar tako izgledalo.

Secam se da mi je deda dao ručni sat koji je neoprezno bio bačen, nije se znalo kome je pripadao. Da li je pripadao žrtvama, srpskim snagama, ili nekome sa ovih prostora ko je još živ. Stavila sam ga na ruku sa nekim osećajem naježenosti i bezvoljnosti, mislio sam da se sat kreće na normalan način i da je jedina stvar koja se u stvari kreće među našim životima. Jedina stvar koja i dalje živi i da ironično shvatimo da i mi moramo nastaviti da se umrežavamo iako je to već sada izgledalo očajno. Bilo je

stvari koje neće oživeti više, kao na primer ljudi, stvari i mnoge patnje koje se više neće umrežavati.

U ono vreme ne bih nikada dala nikakav figurativni smisao jednom satu koji nije budio u meni nikakvu radoznalost osim kao neka nađena stvar, ali danas shvatam da tragovi ostaju i da se oni nikad ne brišu i ne nestaju. Treba da ih zapamtimo kao ljude koji su se žrtvovali za nas i za vreme u kojem danas živimo. Trebamo ih nositi u srcu i nastaviti živeti sa uspomenom na njih.

**106 MARTIRA IZ SELA PUSTO SELO 1999⁴:
(Petoro od njih je ostalo neidentifikovano)**

	Ime	Ime oca	Prezime	Datum rođenja	Mesto rođenja
01	JEMIN	ALI	KRASNIQI	1920	PASTASEL
02	SHABAN	ALI	KRASNIQI	1930	PASTASEL
03	SAHIT	MAHMUT	KRASNIQI	1933	PASTASEL
04	PAJAZIT	DANË	KRASNIQI	1946	PASTASEL
05	FERIZ	HAXHI	KRASNIQI	1944	MRASOR
06	HAMDI	ISLAM	KRASNIQI	1929	PASTASEL
07	AVNI	SADIK	KRASNIQI	1929	PASTASEL
08	ALI	SADIK	KRASNIQI	1935	PASTASEL
09	VEHBI	IDRIZ	KRASNIQI	1939	PASTASEL
10	HYDAJET	HYSEN	KRASNIQI	1946	PASTASEL
11	SHABAN	HYSEN	KRASNIQI	1957	PASTASEL
12	SELIM	BEQ	KRASNIQI	1929	PASTASEL
13	FADIL	SELIM	KRASNIQI	1963	PASTASEL
14	MUHARREM	BEQ	KRASNIQI	1935	PASTASEL
15	ABAZ	BEQ	KRASNIQI	1942	PASTASEL
16	SELIM	SINAN	KRASNIQI	1935	PASTASEL
17	MAZLLUM	XHA FER	KRASNIQI	1955	PASTASEL
18	SELMAN	SHABAN	KRASNIQI	1935	PASTASEL
19	BAJRAM	SHABAN	KRASNIQI	1942	PASTASEL
20	FEJZULLAH	SHABAN	KRASNIQI	1940	PASTASEL
21	MAHMUT	SALI	KRASNIQI	1945	PASTASEL
22	RESIM	ET`HEM	KRASNIQI	1933	PASTASEL
23	AVDYL	SINAN	KRASNIQI	1920	PASTASEL
24	REXHEP	DESTAN	KRASNIQI	1954	PASTASEL
25	HAMDI	HAJREDIN	KRASNIQI	1937	PASTASEL

4 Krasnići Pajazit, Dolina smrti, Monografija, Priština, 2008

26	MUHAMET	JAHIR	KRASNIQI	1929	PASTASEL
27	VESEL	ISLJAM	KRASNIQI	1946	PASTASEL
28	SADIK	PAJAZIT	KRASNIQI	1936	PASTASEL
29	SHABAN	PAJAZIT	KRASNIQI	1944	PASTASEL
30	ALI	SEJDI	KRASNIQI	1939	PASTASEL
31	MUSLI	HAXHI	KRASNIQI	1932	PASTASEL
32	MUHARREM	MURSEL	KRASNIQI	1934	PASTASEL
33	UKË	SINAN	GASHI	1944	SFERRKË
34	ISMET	METË	MAZREKU	1931	PASTASEL
35	ZEQË	METË	MAZREKU	1924	PASTASEL
36	ALI	SYLË	MAZREKU	1935	PASTASEL
37	UKË	ADEM	MAZREKU	1942	PASTASEL
38	MUHAMET	DINË	KRASNIQI	1944	PASTASEL
39	BEHLUL	DINË	KRASNIQI	1949	PASTASEL
40	SHABAN	AVDYL	KRASNIQI	1958	PASTASEL
41	IBRAHIM	UKË	KRASNIQI	1936	PASTASEL
42	MUSTAFË	UKË	KRASNIQI	1943	PASTASEL
43	SALIH	SELMAN	KRASNIQI	1954	PASTASEL
44	JAKUP	BEQ	RRACI	1945	KLINË
45	OSMAN	HAJDAR	MERLAKU	1947	GREMNIK
46	ARMEND	OSMAN	MERLAKU	1982	GREMNIK
47	TAHIR	ADEM	KALLUDRA	1925	GREMNIK
48	HAXHI	JEMIN	ZENUNI	1924	PANORC
49	XHAFER	ZEKË	BERISHA	1928	PALLUZHË
50	VELI	NEZIR	BERISHA	1936	PALLUZHË
51	ZAIM	HAXHI	MORINA	1980	PALLUZHË
52	NASIM	FEJZË	MORINA	1949	PALLUZHË
53	RAMADAN	JETË	DULAJ	1943	PALLUZHË
54	HAXHI	XAJË	SEFERI	1922	GURI I KUQ
55	BLERIM	AVDI	FETAHU	1984	GURI I KUQ
56	IBISH	MALIQ	FETAHU	1918	GURI I KUQ
57	ADEM	QERIM	FETAHU	1935	GURI I KUQ
58	HAXHI	DESTAN	AVDYLI	1934	GURI I KUQ
59	JEMIN	RAMADAN	MUSTAFA	1927	GURI I KUQ
60	MUSTAFË	SHERIF	MUSTAFA	1945	GURI I KUQ
61	RAMË	ZENEL	ZYMERI	1922	GURI I KUQ
62	SALI	RAMË	ZYMERI	1947	GURI I KUQ
63	VESEL	ZENEL	ZYMBERI	1928	GURI I KUQ

64	SALI	BRAH	FETAHU	1918	GURI I KUQ
65	ALI	UKË	SADRIU	1931	GURI I KUQ
66	ASLLAN	DESTAN	SYLEJMANAJ	1933	GURI I KUQ
67	HAXHI	AHMET	MUSTAFA	1946	GURI I KUQ
68	HASAN	DESTAN	AVDYLI	1931	GURI I KUQ
69	DINË	SYLEJMAN	SALLAHAJ	1948	KOZNIK
70	HASAN	ZENEL	BAJRA	1937	KOZNIK
71	HAXHI	CENË	FEJZA	1937	POTOK
72	SAHIT	IMER	ISAKAJ	1943	KOZNIK
73	BISLIM	RAMADAN	FEJZA	1957	POTOK
74	KADRI	SHABAN	BAJRA	1940	KOZNIK
75	AVDYL	NEBI	ISAKAJ	1941	KOZNIK
76	IBRAHIM	RAMADAN	ISAKAJ	1964	KOZNIK
77	SOKOL	RAMADAN	ISAKAJ	1956	KOZNIK
78	BINAK		THAQI	1952	LLAPQEVË
79	ABDULLAH	IDRIZ	KELMENDI	1937	KRAMOVIK
80	RASIM	IDRIZ	KELMENDI	1930	KRAMOVIK
81	IBRAHIM	OSMAN	BERISHA	1941	ZATRIQ
82	MUSTAFË	OSMAN	BERISHA	1936	ZATRIQ
83	RAMADAN	VESEL	KASTRATI	1931	ZATRIQ
84	HAJRUSH	VESEL	KASTRATI	1942	ZATRIQ
85	METUSH	GANI	KASTRATI	1929	ZATRIQ
86	XHELADIN	IBRAHIM	VEHAPI	1928	ZATRIQ
87	SAMEDIN	JEMIN	KASTRATI	1938	ZATRIQ
88	ISUF	NUSH	KASTRATI	1935	ZATRIQ
89	ZYMER	ISUF	KASTRATI	1965	ZATRIQ
90	MURAT	AVDI	KASTRATI	1942	ZATRIQ
91	JAHIR	NUSH	KASTRATI	1925	ZATRIQ
92	RAMËZ	ISLAM	VEHAPI	1939	ZATRIQ
93	BAJRAM	A	SPAHIU	1928	ZATRIQ
94	JANUZ	MYRTË	KASTRATI	1923	ZATRIQ
95	TAFIL	BANUSH	GASHI	1934	SFERRKË
96	BINAK	ISMET	GASHI	1982	SFERRKË
97	NIMAN	DEMIR	MULAJ	1949	JASHANICË
98	HAJZER	HAMIT	HAJZERI	1963	KOPILIQ
99	MURSEL	MURAT	BOJA	1939	KLINË
100	ILJAZ	HYSEN	GASHI	1955	MLEQAN
101	VELI	RRUSTEM	KRASNIQI	1939	ÇIFLLAK

JEMIN A.KRASNIQI SHABAN A. KRASNIQI SAHIT M.KRASNIQI PAJAZIT D.KRASNIQI FERIZ H. KRASNIQI

HAMDI I.KRASNIQI AVDI S.KRASNIQI ALI S.KRASNIQI VEHBI L.KRASNIQI HYDAYET H.KRASNIQI

SHABAN H. KRASNIQI SELIM B.KRASNIQI FADIL S.KRASNIQI MUHARREM B.KRASNIQI ABAZ B.KRASNIQI

SELIM S. KRASNIQI MAZLLUM XH.KRASNIQI SELMAN SH.KRASNIQI BAJRAM SH.KRASNIQI FEJZULLAH SH.KRASNIQI

MAHMUT S.KRASNIQI RESIM E.KRASNIQI AVDYLL S.KRASNIQI REXHEP D.KRASNIQI HAMDI H. KRASNIQI

MUHAMET I.KRASNIQI VESELI.KRASNIQI SADIK P.KRASNIQI SHABAN P.KRASNIQI ALI S.KRASNIQI

MUSU H.KRASNIQI MUHARREM M.KRASNIQI UKË S. GASHI ISMET M.KRASNIQI ZEQË M.KRASNIQI

ALI S.MAZREKU UKË A.KRASNIQI MUHAMET D.KRASNIQI BEHULI D.KRASNIQI SHABAN A.KRASNIQI

IDRAHIM U.KRASNIQI MUSTAFË U.KRASNIQI SALIH S.KRASNIQI JAKUP B.RIJACI OSMAN H. MERLAKU

ARMEND O.MERLAKU HAXHI J.ZENUNI XHAFER Z.BERISHA VELI N.BERISHA ZAIM H.MORINA

NASIM F.MORINA

RAMADAN J.DURAJ

HAXHI X.SEFERI

BLERIM A.FETAHU

IBISH M.FETAHU

ADEM Q.FETAHU

HAXHI D.AVDYLI

JEMIN R.MUSTAFA

MUSTAFË SH.MUSTAFA

RAMË Z.ZYMERI

SALI R.ZYMERI

VESEL Z.ZYMERI

SALI B.FETAHU

ALI U.SADRIU

ASLLAN D.SYLEJMANAJ

HAXHI A.MUSTAFA

HASAN D.AVDYLI

DINË S.SALLAHAJ

HASAN Z.BAJRA

HAXHI C.FEJZA

SAHIT I.ISAKAJ

BISLIM R.FEJZA

KADRI SH.BAJRA

AVDYLI N.ISAKAJ

IBRAHIM R.ISAKAJ

SOKOL B.ISAKAJ BINAK TIHAŢI ABDULLAH I.KELMENDI RASIM I.KELMENDI IBRAHIM O.BERISHA

MUSTAFÉ O.BERISHA RAMADAN V.KASTRATI HAJRUSH V.KASTRATI METUSH G.KASTRATI XHELADIN I.VEHAPI

SAMEDIN J.KASTRATI ISUF N.KASTRATI ZYMER I.KASTRATI MURAT A.KASTRATI JAHIR N.KASTRATI

HAMÉZ I.VEHAPI BAJRAM A.SPAHIU JANUZ M.KASTRATI TAFIL B.GASHI BINAK I.GASHI

NIMAN D.MULAJ HAJZER H.HAJZERI MURSEL M.BOJA ILIAZ H.GASHI VELI RR.KRASNIQI

Govore svedoci koji su preživeli masakr počinjen u selu Pusto Selo 1999. godine:

Tahir Liman Krasnići rođen 13.04.1943 godine, jedan je od onih koji su se spasili od ubistva i masakriranja počinjenih od strane srpskih snaga u selu Pusto Selo 31 marta.

Tahir Liman Krasnići, svjedok masakra u Pustom Selu

Dana 30 marta u naše selo stiglo je mnogo izbeglica. Naše selo je bilo 100% popunjeno ljudima, oko 60% sela je bilo spaljeno nekoliko meseci ranije tokom prve ofanzive. Dana 30 marta 1999. godine, stižu izbeglice iz mnogih krajeva, iz Mlečana, Kline, Glareva, bilo je mnogo izbjeglica oko 1000 ili možda i više. Mi smo ih smestili zavisno od naših mogućnosti kada su se napunile kuće onda smo za 200 ljudi, žena i dece otvorili vrata škole, slali smo im hranu onoliko koliko smo mogli. Dana 31 marta ujutro, opet smo im poslali hranu i ćebad. Tog dana negde u 12:00 časova, srpske snage su počele da granatiraju sa pozicija Crvenog kamena, iznad našeg sela gađali su naše planine.

Kada smo saznali da su pešadijske snage krenule ka Poluži, svi smo napustili

svoje kuće i pustili smo stoku. Razdelili smo se u nepoznate pravce. Većina njih, meštani Pustog Sela, negde oko 600-700 žena, dece i muškaraca su se okupili na livadi ispod škole. Negde otprilike još 1.600 ljudi su došli zajedno sa nama.

U 15:00 časova su dopreli iz Poluže do Pustog Sela, iznad sela je bilo 3-4 tenka koji su granatirali u pravcu Seoca. Kuće su gorele. Jedan deo ovih snaga je iz Poluža je dolazio pešadijom sa 5 ili 6 tenkova, među njima je bilo policije i paramilitaraca obučenih u raznu odeću, sa bradama i namazanim licima. Čim su ušli u selo počeli su sa paljenjem svih kuća i približavali su se mestu gde smo mi bili, koje je udaljeno od škole jedno 200 metara. Tada smo tu prikupili 7.000 maraka i jedna grupa nas muškaraca smo izašli pred njima. Negde otprilike jedno 150 metara pre nego što su nam se približili rekli smo im, evo vam 7.000 maraka samo nam ne dirajte decu.

I tokom prve ofanzive smo bili tu na istom mestu, a ovo sada je bio drugi put. Prvi put nije da smo prošli baš najbolje, ali bar nije bilo masakriranja, mislili smo da će i sada biti kao i prvi put. Nisu nas uzeli u obzir pa da smo imali sa sobom čak i 700 000 maraka. Rekli su nam idite u grupi sa ostalim stanovništvom, mi smo se okrenuli i onda su nam naredili da skinemo naše kape i da glave stavimo na zemlju. Odvojili su nas od žena i počeli su da nam traže novac, kada više nismo imali šta da im damo počeli su da nas tuku, nekome su i glavu razbili a nekoga su isekli pre smrti...

Čuo sam kad je jedan rekao na srpskom jeziku da uzmemo nekoga pa da ga živog izmasakriramo jer ovi ne znaju šta znači masakr. Ja sam razumeo šta je rekao jer sam poznao srpski jezik oko 60%. Izvadio sam 3.500 maraka i rekao sam Hadži Eminu Krasnićiju (dedi palog borca Miljaima Krasnićija) koji je u tom trenutku bio skroz izgubljen i od te izgubljenosti dao je srpskim snagama 700 000 maraka. Jedan od njih je uzeo novac i počeli su da se svađaju oko novca. Negde oko 17.00 časova podelili su nas u grupe od po 30 ljudi u grupi i odveli su nas blizu jednog potoka da nas streljaju.

Prva grupa je odabrana i bila je sačinjena od mlađih ljudi i niko iz te grupe nije spašen. Petoro iz ove grupe su bili gotovo mrtvi još pre samog streljanja njih su tako puno tukli i vukli su ih do mesta gde su hteli da ih streljaju.

Ja sam bio u trećoj grupi, iz moje grupe četiri (4) osobe su spašene. Kada su nas odveli do potoka jedan od vojnika je razgovarao radio vezom sa nekim i pitao je šta da radimo sa ovima. Naređenje je bilo ne ostavljajte nikoga živog, sve streljajte. To sam čuo svojim ušima. Mogli smo nekako da pobegnemo sa tog mesta ali nisam mogao ostaviti 28 članova moje porodice kao ni 32

izbeglice koje su se sklonile kod nas tako da smo odlučili, šta se desi sa svima neka se desi i sa nama.

Troje od izbeglica smeštenih kod nas je ubijeno: Hadži Seferi iz Crvenog Kamena, njegov bratanac od 16 godina i Abdulah Keljmendi iz Kramovika. A ženama i deci su rekli idite za Albaniju. U trenutku pred samo streljanje ja sam stavio ruke na lice, jer je ispred mene bila jedna suva grana od šipka i mislio sam da ću pasti na tu granu, skliznuo sam se i osetio sam da sam živ, ali nisam smeo da se pomeram, jer sam mislio da su gađali ćoravim zalutalim mecima.

Sa desne strane bio je moj brat od strica Sulejman Krasnići a na levoj strani Ali Mazreku, jedan je puno jecao, a drugi se stezao, pucali su još jednom i tada su me pogodili sa dva metka u nogu i lakše ranili. Čuo sam još nekoliko glasova dok sam klizio jedno 6 metara. Tu gde sam pao bilo je vode, možda metar dubine i dva stabla. Nisam smeo da se pomeram, jer je iza mene bilo jedno 20 paramilitaraca koji su streljali jedno dva metra udaljenosti od nas. Dole sam video Bećira Krasnićija i Sefedina Krasnićija oni su me dočekali kako ne bih pao glavom na dole. Svo troje smo pali na noge.

Kada je pao mrak srpske snage su izvršile pucnjavu i masakar. Zatim su se premestili nagore a mi koji smo se spasli smo se spustili još 100 metara niže. Sutradan su srpske snage uzele oko 20 tela i spalili ih u jednoj kući u selu, šest tela je bilo potpuno spaljeno. Samo su se razlikovali ostaci lobanja, ostalima smo pronalazili udove, ruke, noge. Tokom naredna tri dana smo pokušali da sahranimo žrtve, jer smo povremeno bili ometani od strane srpskih snaga. Teško je bilo sahraniti ih i zbog zemlje jer je zemlja pored džamije bila jaka i tvrda tako da smo ih stavljali i u grobove samo da ne bi psi dalje raskomadali njihove ostatke. Nakon sedam dana srpske snage su se ponovo vratile. Mi se više nismo vraćali u selo. Nakon dve ili tri nedelje srpske snage su izvadile tela i odneli su ih u nepoznatom pravcu. Od tada 12–13 tela niti dan danas nije pronađeno.

Empfangsbestätigung

Hiermit wird bestätigt, daß der Herr KRASNIQI, Tahir, geb. am 14.03.1943 folgende Gegenstände am 29.06.1999 zum Zweck der Aufklärung des Massakers in PASTASEL (RAHOVEC) übergeben hat:

1. Namensliste
2. 29x Personenfotos
3. 2 Personalausweise

MAZREK, Syla
Nr. SK 01234821

MAZREKU, Adem
SK 00057193

4. Dokumentationsschrift
5. Videofilm über Identifizierung der Einheimischen
6. Notizbuch aus einem Haus in PASTASEL, daß die Serben zeitweise als Stab besetzt hatten

GRANZOW, OLI GE MP

Gani Saljih Krasnići, rođen 1934. godine, iz sela Pusto Selo je takođe jedan od svedoka masakra počinjenog od strane srpskih snaga u selu Pastasel kada su srpske snage 31 marta 1999. godine ubile 106 ljudi. Sada 81 godišnjak Gani se priseća sa velikim uzbuđenjem užasa koji je doživeo. Iako je u podmakloj starosti Gani se seća svakog trenutka iz tog vremena.

Gani Saljih Krasnići, svedok masakra u Pustom Selu

To je bilo 31 marta 1999. godine kada su srpske snage došle iz Poluže i Crvenog kamena. Dva tenka su bila pozicionirana nad selom i počeli su sa granatiranjem. Kada su tako divlji stigli, mi smo sa belim maramama mahali da im pokažemo da se predajemo. Oni su vikali i psovali, počeli su krađu i otimačinu, kidali su minduše sa ženskih ušiju i oduzimali njihovo zlato i počеше da tuku ljude. Tog popodneva su odabrali mlade ljude u jednu grupu, od njih niko nije mogao da pobegne, neprestano su vikali “Živela Srbija“, nikome od nas nije bilo dozvoljeno

da govori, rekli su nam: "Glavu dole, gledajte u srpsku zemlju!"

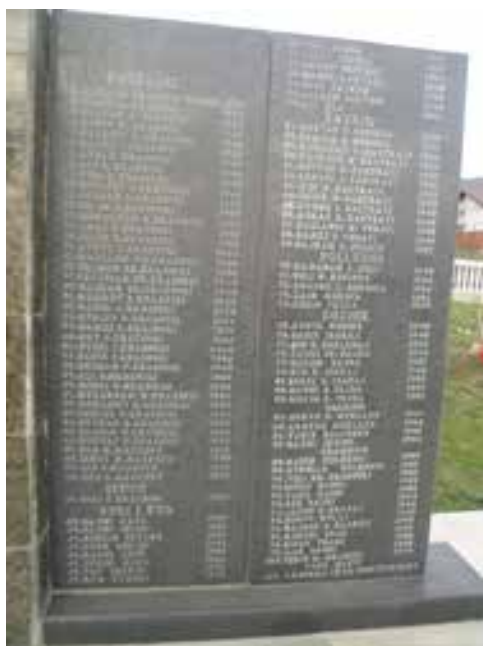
Blizu mene je bio Fadilj Krasnići, njemu su govorili da priljubi glavu na zemlju i zatim su ga udarali oružjem sa svom snagom koju su imali... Sećam se da je neki Jovanović iz sela Zočište udarao po Fadiljovoj glavi, a njemu je tekla krv iz glave, toliko je krvi bilo da je krv padala i po meni... Prebili su ga do smrti. Opljačkali su nas, mene su nekoliko puta šutirali i bacili me jedno tri metra podalje. Rekli su mi "daj pare" rekao sam im da nemam više, hoćete li da se skinem skroz da vas uverim da nemam, nikome ništa našao nisam učinio... Pre nego što su počeli sa streljanjem bacio sam se ispod potoka ispod nekog stabla.

Bio sam u prvoj grupi starijih. Tog dana sam popio lekove za smirenje, ljudi su gubili svest i nije nam tada bilo lako ...kada su zapucali ja sam se brzo bacio prema vodi, kada su zapucali ponovo sam osetio dva tela iznad mene, izmakao sam se, pola moga tela je bilo u vodi. Murtezan mi je rekao "Gani čini mi se da si živ?" Rekoh mu: "Jesam, ali ne mogu da se pomerim", tada mi on reče kada su prvi put pucali ti si uzviknuo Alah i pomislio sam da su te ubili. Više nisam progovorio od straha da će doći. Zatim su pucali i u drugu grupu. Ubili su ih, i samo dvoje su pustili. Pustio ih je neki vojnik srpskih snaga, koji im je sa suzama u očima rekao: "Idite sa ženama da Bog da da vam se seme zatre". Ta dvojica su se spasila, a žene su prvo opljačkali i zatim su im rekli da one više nemaju muževe.

Onda mi je Murtezan rekao da su svi otišli, ustali smo i izašli odatle. Murtezan je bio ranjen veoma teško, držao sam ga za rame. Mahmuta Krasnićija sam video kako se pomera i rekoh mu: "Ustani dok nas nisu ponovo uhvatili". A on mi reče: "Oprostite mi jer pao mi je mrak na oči i ne vidim kako da ustanem". Kost njegove noge je gotovo bila strgana, imao je jako krvavljenje. Uzeli smo Murtezana i odveli ga u Ratkovac, a mi odosmo te noći u selo Dobičak. Ujutro nisam mogao niti da progovorim, samo sam grizao jezik i drhtao. Pošli smo za Panorc, ali smo videli da tenkovi gađaju planinu, tako da smo se od tud vratili ponovo gde smo i bili... Neki iz sela Koznik su me pitali da li znam šta se to događa, rekao sam im da su ubili preko 100 ljudi. Pitali su me i za Bisljima Fejzu, rekao sam im "Daj bože da ga je bog spasio jer je bio u prvoj grupi". Otišao sam u Polužu.

Tamo sam video leševe ubijenih životinja, sreo Hadžiu, kome su ubili sina, Zaima Morinu koji je imao 19 godina. Ne pitaj šta smo sve videli, ne znam ni kako ni šta da kažem... "Hidajet Krasnići je vikao, ječao, mozak mu je bio izleteo van, nismo mogli da mu pomognemo. Bilo je ljudi koji su ostali živi, ali svi osakaćeni, nismo imali čime da ih lečimo i kako da ih spasimo... mnogo su se napatili i umrli u teškim mukama".

Onda smo došli u selo, ali nakon 2-3 dana smo ponovo napustili selo. Ja sam boravio u Dejnu, ubili su mi brata. Nakon 20 dana su izvadili tela. Negde 20 tela je spaljeno u jednoj kući u selu, vukli su ih konopcem zavezanim za traktor, mozak im je bio prosut, svakojakog užasa... Tri dana smo ih sahranjivali... Dobro je da nisam izgubio razum. Često mi se dešavalo da ne mogu da spavam. Svaku noć bi se probudio, pio sam lekove za san, jer nikako nisam mogao da izbrišem sećanja na užasne prizore koje sam video. Svi smo ostali sa posledicama od tog vremena. Nije lako... Ja sam bio 2006. godine u Beogradu kako bi svedočio o masakru, svedočio sam o tome šta su radili. Jovanovića su osudili na 20 godina zatvora na osnovu mojeg svedočenja. Govorio mi je "Nisam to bio ja" rekao sam mu "Ti si bio i ti si ubijao" Rekao sam mu na sudu "neka je proklet onaj koji je ubijao nedužne!"

Nestali

Od zadnjeg rata na Kosovu još uvek je 1.700 ljudi nestalih lica.. Nestalih ima takođe i u selu Pusto Selo.

Fidaije Krasnići rođena 1980. godine u selu Pusto Sečo, priča o tome šta je preživela tokom proleća 1999. godine. Bio je 31 mart 1999 godine, kada smo napustili našu kuću u selu Pastasel, kako bi se pridružili gotovo 3,000 ljudi u dolini ovoga sela, koja se nalazi nekoliko metara ispod seoske škole. Užas je počeo kada su srpske snage stigle do tog mesta. Mi smo se tada predali. Tamo sam bila sa celom porodicom, majkom Ruvom, bratom Fadiljom, ocem Seljimom i sa stričevima Abazom i Muharemom Krasnićijem. Tada je počeo užas svakojake vrste... Počeli su da odvajaju muškarace od žena, mog brata Fadilja su prvog izdvojili govoreći da je on pripadnik OVK-a. U tom trenutku sam povikala, a brat se okrenuo i rekao: "Spusti majci glavu, jer joj meci lete iznad glave!" To je bio naš zadnji razgovor. Srpske snage su bile van kontrole, bili su kamuflirani i izgledali su strašno.

Zatim su onda naredili ženama da krenu prema Albaniji, dok su se oni udaljivali prema selu Ratkovac . Ja i moja majka Ruva smo stajale nekoliko metara udaljene od te doline, sakrivene blizu jedne česme. Videle smo sav užas ubijanja 106 ljudi na tom mestu. Videla sam kako ih dovode po grupama, videla sam kada ih gađaju, videla sam kako padaju na zemlju... Rekoh majci sve će ih ubiti... tu smo ostale do 20.00 časova. Uveče smo krenule za selo Ratkovac nakon što smo se uverile da je sve mirno. Otišle smo u kuću moje tetke.

Nakon dva dana smo se ja i moja majka zajedno sa strinom vratile u tu dolinu da vidimo da li je ko od naše porodice ostao tamo. Kada smo stigle upravo sam videla da su uzeli telo moga oca kako bi ga sahranili blizu seoske džamije. Bile su dve kolone ubijenih, ukupno njih 106.

Po ulasku smo videli da je potok potpuno crven od krvi, od onoga što sam videla skroz sam izgubila orijentaciju i pala sam. Majka me je digla na noge, i kada mi je pružila ruku videla sam da joj je ruka skroz crvena od krvi ubijenih. Kada smo se približili žrtvama, prvi koga sam ugledala bio je stric Muharem. Bio je to strašan prizor, gornji deo njegove glave bio je otkinut! Bilo je stravično videti čoveka u takvom stanju i skroz nezamislivo da to može uraditi ljudsko biće..! Oca nisam uopšte videla jer su ga već bili uzeli kako bi ga sahranili.

Sve sam leševe gledala tražeći mog brata Fadilja. Bože moj, nisam mogla da izdržim to što sam videla! Svako telo ponaosob je bilo stravično, ubistva, masakriranja, neke su otkinuli nogu, neke ruku... Prepoznala sam Hidajeta Krasnićija, njemu su creva bila rasuta van, ostale žrtve takođe su bile izmasakrirane nije se raspoznavalo da su ljudi.

Kada sam ugledala telo brata Fadilja, jedan od seljaka je potrčao i pokrio bratovo lice, nije mi dao da potpuno vidim njegovo lice. Izgledalo je kao da mu je oko bilo izvadjeno ili ne znam ni ja na koji brutalan način je masakriran?! Skamenila sam se i uhvatila me strašna glavobolja, bila sam potpuno izgubljena. Zatražila sam da vidim oca ali mi nisu dali. Videla sam i telo strica Abaza, ali smo u tom trenutku čuli i ugledali srpske vojne snage kako se približavaju selu i kako neprestano gađaju prema nama. Okrenuli smo i otišli u našu kuću. Kada smo stigli, brat od strica Adnan mi je rekao da ne ulazimo unutra, jer je cela kuća puna spaljenih ljudi. Pravi užas!

Nisam ušla u kuću, ali sam u dvorištu videla prikolicu sa spaljenim telima. Prepoznala sam ih. To su bili: Behlulj Krasnići, Šaban Krasnići, Jemin Krasnići, Avdulj Krasnići, Hamdi Krasnići, Muamet Krasnići, Aslan Krasnići, Bislim Fejza i drugi. Užas se samo povećavao... Bilo je spaljenih tela u kući, napolju na prikolici i izvan kuće. Ono što sam videla je bila jedna velika katastrofa! Sve me je to toliko mučilo, nisam znala šta da učinim, sasvim sam bila izgubljena od svog tog bola..

Bili smo prisiljeni da odemo odatle jer su se srpske snage približavale. Čula se pucnjava i svi su bežali. Šokirane onim šta smo videle, ja i moja majka smo hodale do naveče kako bi stigle do sela Ratkoc. Od pretrpljenog šoka nisam uspevala ni da nađem kuću moje tetke.

Tokom pet dana našeg boravka u Ratkovcu, ponovo smo otišle da obiđemo našu

kuću. Kuća je bila očišćena od spaljenih tela , ali su se u dvorištu i dalje nalazile ljudske kosti, iza kuće i u prikolici i dalje se osećao nesnosan miris od paljenja ljudskog tela. Zatražila sam od jednog komšije da skupi i ukloni kosti i on mi je obećao da će ukloniti prikolicu i kosti raznesene po dvorištu. Boravili smo tri dana u kući i zatim smo otišli u Priluže gde smo boravili kao izbeglice sledeća tri meseca.

*Tu gde je ubijeno 106 ljudi u Dolini sela Pusto Selo
Prizori na slici uzeti sa video-snimka meštana sela
Imera Krasnićija i Hasana Krasnićija*

Nakon tri meseca smo se vratili u selo i videli da je groblje prazno. Rečeno nam je da su tela odvezena negde u Suvu Reku, Zrzu i u druga mesta. To nam je zadalo još više boli. Nakon toga smo počeli da tražimo telo brata

Fadilja. Njegovo smo telo kasnije pronašli u Zrzi, takođe kao i telo strica Abaza. Očevo telo nismo uspeli da nađemo, iako smo bili na nekoliko mesta radi identifikacije. Gledala sam puno tela u Suvoj Reci i u Orahovcu, jer sam znala šta je imao na sebi obučeno zadnjeg puta, zato sam ga i tražila među ostalim telima, ali uzalud. Nigde ga nismo pronašli. To mi pada veoma teško i potresno jer njegovog tela nema nigde i vodi se i dalje kao nestalo lice. Nakon svega toga što sam videla često imam noćne more koje me prate i dan danas i još uvek me potresa sve to što sam preživela.

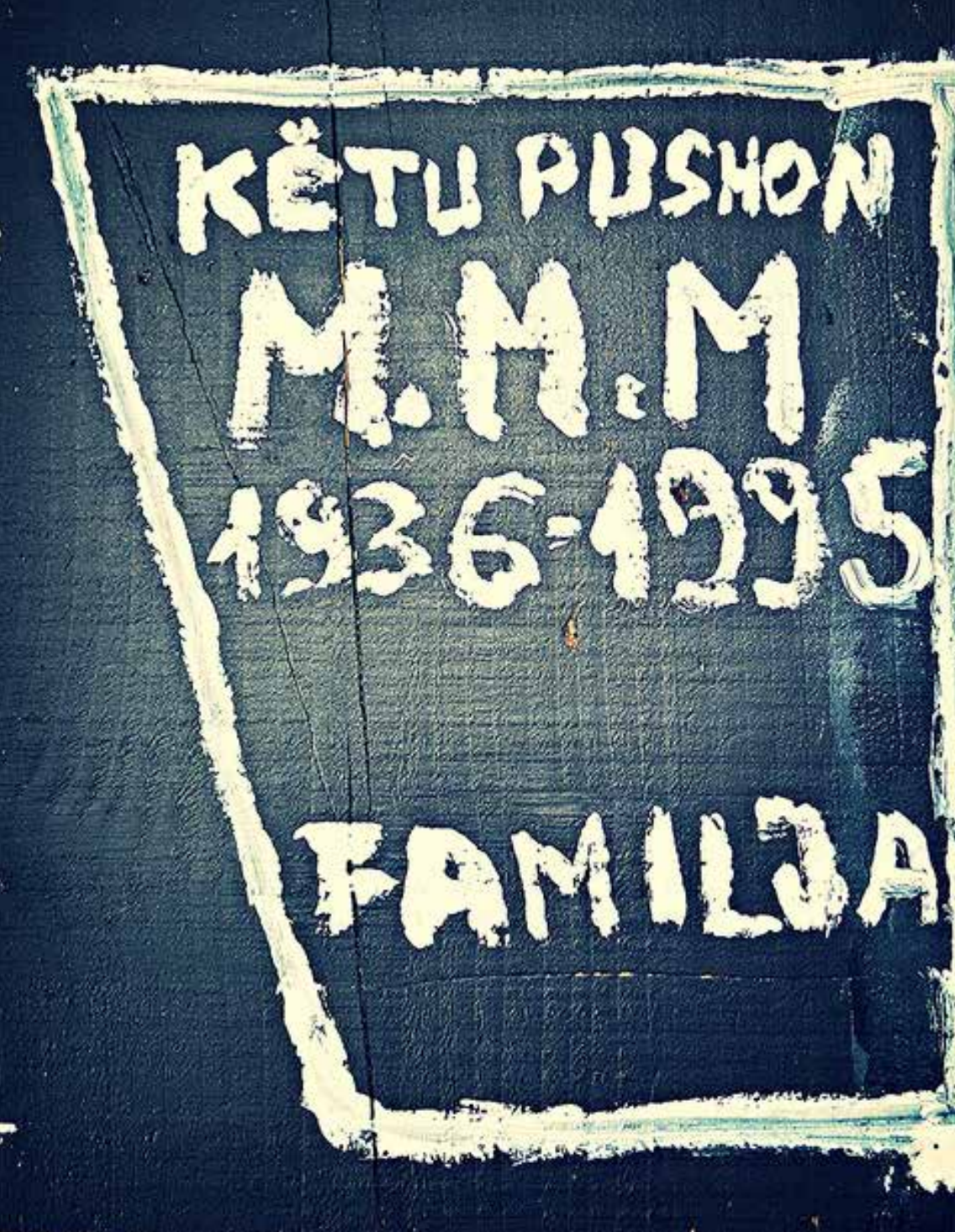
FLJORA DULJAJ

BEZ REČI

“Sloboda kretanja”

Slavica Trajković
Šilovo, Gnjilane

“Jad, patnja, smrt”

Bujar Murselji
Uroševac

RASTANAK

Posle 17 godina radnog iskustva na radnom mestu radarist u Vojnoj avijaciji u bivšoj Jugoslaviji, u 1998. godini sam dao ostavku prekidajući veze sa državom u kojoj sam se školovao i radio. Radi se o teškom periodu, kako u nacionalnom tako i u individualnom aspektu.

Marta 1998. godine, posle događaja u Prekazu, još od početka jednog brutalnog i nemilosrdnog rata, kao i terena gde se rat događao, a to je bilo blizu mog radnog mesta, jer sam tada radio u Vojnoj Avijaciji Prištine, a i ja lično nisam hteo da budem deo vojske koja se varvarski borila protiv mog naroda, odlučio sam da na moj zahtev ostavim tadašnje radno mesto.

Posle moje odluke da ostavim posao suočio sam se sa puno toga, počevši od ponude da me unaprede i transferišu, sabotaze i pretnji mojih nadređenih. Ali sve ovo nije deo moje priče u vezi sa rastankom. Na moju sreću moj zahtev je odobren, prihvaćena je ostavka maja 1998. godine i do septembra meseca, iako nisam radio, imao sam plaćeni odmor u skladu sa tadašnjim zakonom.

Septembra meseca 1998. godine su me pozvali u Beograd, u Komandu kako bih raskinuo ugovor. U to vreme je počela ofanziva u zoni Laba tako da je put Priština-Podujevo bio zatvoren na nekoliko dana. U porodici su me odgovali od odlaska u Beograd, ali zbog dokumentacije sam odlučio sam da idem i da se konačno rastanem sa njima.

Kod nas u Uroševcu je bila tmurna atmosfera, puno naoružanih snaga po gradu. U 19.00 časova bi sve utihnulo, ulice, kuće, ljudi, sa nadom da će sutrašnjica doneti neku novu i bolju vest. Posle prolaska u Merdare, primetio sam da u Srbiji sve funkcionise, ulice su bile pune ljudi, lokali su radili, i nije se moglo primetiti ama baš ništa vezano za rat i Kosovo.

Ujutru sam stigao u Beograd, i odmah napočetku sam primetio da ljudi žive normalno...još je bila sezona odmora i ljudi su i dalje išli na letovanje na more. Pitao sam se da li je ovo normalno, na jednoj teritoriji se ratuje, a na drugoj život teče normalno. Stekao sam utisak da je zabrinutost i strah moje porodice zbog odlaska u Beograd bila neosnovana, ali ispostavilo se da su oni bili u pravu. Kada sam stigao u Komandu posle pozdrava sa nekolicinom od mojih kolega, otišao sam u kancelariju Administracije i tu je počela prava drama sa jednom ženom koja je bila referent za ugovore i radni staž. Ta ista osoba je radila i u

Sarajevu i posle prelaska armije Jugoslavije iz Bosne prešla je da radi u Beograd. Ona se nije ni pozdravila sa mnom, iako me kod nje u kancelariju poslao njen i moj komandant do tog dana, jedna razumna osoba, koja je shvatala moju poziciju, jer je ta ista osoba služila i radila u Sloveniji, i koji je dao svoj pristanak za raskid ugovora.

Nije mi se svidelo njeno ponašanje, ali sam sebi rekao, baš me briga, pokušavajući da na neki način razumem njenu frustraciju. Dok sam ja čekao da ona počne da se bavi mojom dokumentacijom, ona dokumentaciju nije ni takla. Posle pola sata čekanja, napomenuo sam joj da nemam vremena za čekanje i da joj je to komandant dao da završi. Onda me ona napala psovkama, uvredama, pretnjama, i sa uličnim rečnikom mi je rekla da nikad neće da otkuca moju ostavku, rekla mi je “ ti si prljavi šiptar “ i sutra ćeš da se boriš protiv mene, itd.

Tražio sa pomoć od njenog šefa s kojim je delila kancelariju, ali i on se pokazao bespomoćnim, nije uspeo da mi pomogne. Kada sam potražio pomoć od njenog šefa, ona se još više naljutila, tako da sam bio primoran da odem ponovo kod komandanta i da mu ispričam šta se događa. On je pošao sa mnom u kancelariju i naredio joj da odmah otkuca dokumentaciju. Naspram ovog imala je samo dve mogućnosti, da odbije naredbu ili da pripremi dotičnu dokumentaciju. Počela je da kuca i posle prethodne agresivnosti, za čudo sada je plakala i nastavljala da tipka na kompjuteru. S vremena na vreme je psovala, ali na kraju je otkucala dokumentaciju i predala mi je vredjajući me još više.

Osećao sam se poniženim, pogodjenim, i nervoznim i krenuo sam da izadjem, kada sam sprat niže slučajno sreo jednog bivšeg kolegu i prijatelja, sa kojim sam dugo godina radio zajedno na Kopaoniku. On me je sa puno topline i iskreno posle pozdrava pozvao na kafu u njegovoj kancelariji. I na moje iznenadjenje telefonirao je svojoj ženi i rekao joj danas imamo goste. Našao sam se pred svršenim činom, nisam znao kako da se ponašam, da li da prihvatim ili odbijem poziv jednog normalnog čoveka. Pokušao sam da se pravdam pominjajući moje putovanje autobusom, ali uzalud.

Dirnut nesretnim slučajem samo pet minuta pre toga, odlučio sam da prihvatim njihov poziv. Dok smo putovali od Banjice za Cerak gde im je bila kuća, ispričao sam mu ono što se desilo...Bilo mu je žao i rekao mi je da budala ima svuda.

Pričao sam mu i o ratu koji se vodio na Kosovu i o razlogu moje ostavke. On je podržao moju odluku. Laknulo mi je i razmišljao sam u sebi, zašto li se dešava ovaj rat i kako to da na svetu postoje i dobri i loši ljudi?

Sve mi se ovo dešavalo istovremeno. Kada smo stigli i njegova je supruga izrazila

žaljenje za sve ono što se događalo na Kosovu, i takodje je podržala odluku da dam ostavku.

Posle divnog i toplog gostoprimstva, supruga mog prijatelja mi je u ime našeg prijateljstva i druženja poklonila knjigu sa posvetom. Moj drug me ispratio na stanicu i definitivno sam se rastao sa tim sistemom i tom državom.

Celim putem sam razmišljao o ratu, o ljudima, o životu, o prijateljima, i toga sam se dana ubedio da na ovom svetu postoje dobri ljudi, ali da ima i onih loših. Priču sam posvetio Draganu i Ivani, kojima sam doživotno zahvalan na lepim rečima i podržavanju moje odluke.

Ovo je bio Beograd septembra 1998. godine.

CRNA RUKA

Posle ofanzive naoružanih snaga u planinama sela Jezerce i velikog broja žrtava, pri kraju septembra 1998. godine, odlučio sam da porodicu pošaljem u Skoplje. Moja žena je iz Skoplja i znao sam da će kod prijatelja biti bezbedni. Tokom mog boravka u Skoplju, na početku oktobra postiže se sporazum o primirju i dolasku OEBS-a na Kosovo.

Vratio sam se u Uroševac kako bih bio sa majkom i sestrom, misleći da će dolazak OEBS-a promeniti stvari nabolje, i nadajući se da neću imati problema sa oružanim snagama reda imajući u vidu moju ostavku.

Bio je početak decembra. Po gradu se pričalo da se pojavila nova formacija nazvana "Crna ruka". U početku nismo uzeli za ozbiljno, ali dan za danom situacija se promenila i ljudi su počeli da nestaju i pronašli bi ih kasnije mrtve... Sa pojavom "Crne ruke" grad se "zatvarao" u 15.00 ili najkasnije u 16.00 časova. Ništa nije funkcionisalo. Nije bilo ljudi, niti života. Bili su zatvoreni u svojim kućama i pokušavali pratiti svaku vest...

Obično bi posle vesti TVA, u 18.30 i posle centralnih vesti u našoj ulici radio lokal zatvorenog tipa, gde smo sa susedima provodili vreme posle večere igrajući bilijar, kartajući se ili pokušavajući da se kroz razgovor opustimo, ako se opuštanjem može nazvati boravak u zatvorenom i skrivenom lokalnu.

Jedne noći, 31. januara 1999. godine, posle zatvaranja lokala, razišli smo se i ja sam pošao kući. Primetio sam da me prati žuti automobil. Kretao se brzinom pešaka. Okrenuo sam glavu da pogledam šta se dešava. Krv mi se zaledila u žilama! Žuti automobil isti kao automobil zloglasne organizacije "Crna ruka", i

nije se samo boja automobila poklapala, već se poklapalo još puno toga. Bio je to žuti automobil, tipa Zastave, bez registarskih tablica. Za ljude ove organizacije se govorilo da izlaze noću na teren. Sve se poklapalo...

U autu sam primetio četiri nepoznate osobe stare oko tridesetak godina. Nastavio sam put ka kući i bio sam obazriviji nego ikad do tad, "merio sam očima" koliko mi je daleko kuća, pokušavajući da pronadjem zid koji bih najlakše mogao preskočiti. Auto me pratio negde oko 50 metara i u jednom trenutku je stao i krenuli su prema gradu.

U to vreme sam živio u ulici koja je bila nastanjena Albancima i Srbima, tako da su možda ljudi u autu pomislili da sam Srbin ili su me možda poznavali i pomislili da još radim u Vojnoj avijaciji. Iako je prošlo puno godina od tad, ova dilema me i dalje muči...

Ušao sam u kuću bled i uznemiren. Moja je porodica primetila da nešto nije u redu... Skamenili su se kada sam im ispričao šta se desilo. Svi smo imali mešovita osećanja. Plašili smo se i da pomislimo šta je moglo da se desi...

Ova priča možda i ne bi nikog zanimala, da se te noći nije desila otmica, u ulici "Emin Duraku", ulica koja ide paralelno sa mojom ulicom. Slučaj se desio u istom vremenskom periodu, sa razlikom od deset minuta. Svedoci koji su krišom posmatrali događaj, pričali su, da su te noći četiri osobe izašle iz jedne žute Zastave, i silom odveli muškarca starog oko 50 godina, za koga smo sutradan saznali da je ubijen. Pokojnik je bio pedesetčetvorogodišnji krojač Džavit Avdiju. Njegovo beživotno telo je pronadjeno 8 februara 1999.godine u blizini Kačanika, u mestu koje se naziva "Kriva Reka".⁵

5 Centar za informisanje Kosova, Arhiva 1999, Priština 9 februar 1999
<http://www.kosova.com/arkivi1997/arkivat.htm>

Xhavit Avdiu, 54 godina, ubijen 1999

FERIZAJ: NË AFËRSI TË KAÇANIKUT U GJETËN TRUPAT E PAJETË TË XHAVIT AVDIUT DHE SALIH SALIHUT

Prishtinë, 9 shkurt (QIK) - Dje në afërsi të Kaçanikut në vendin e quajtur “Krivarekë” u gjetën trupat e pajetë të Xhavit Avdiut (54) nga Ferizaj dhe i Salih Salihut (1962) nga Talinoci i Jerlive, njofton KI i Degës së LDK-së në Ferizaj.

I ndjeri Xhavit Avdiu nga persona të panjohur është kidnapuar më 31 janar të këtij viti, ndërsa Salih Salihu është zhdukur më 5 shkurt të këtij viti.

Njoftohet se trupat e pajetë të dy shqiptarëve të vrarë gjenden në morgun e spitalit në Prishtinë, ndërsa varrimi i tyre pritet të bëhet sot.

Ja sam te noći video smrt svojim očima, ali je sreća htela da danas budem živ. Prošlo je dugo vremena od tad, ali meni još nije jasno šta se tačno desilo te noći. Bio sam spašen!

Priču sam posvetio ubijenom krojaču, Džavitu Avdiju. Neka mu je laka zemlja!

BUJAR MURSELJI

“Dečak koji nije upoznao svog oca”

Lirija Duljeniku
Peć

DEČAK KOJI NIJE UPOZNAO SVOG OCA

Ja sam Pećanka, i moj rahmetli otac je rođen u Peći 1931.godine. Živeli smo u centru grada.

Grad Peć se nalazi na zapadnom delu Kosova, na nadmorskoj visini od 550 m, površina Opštine Peć je 601. km².

Opština Peć se graniči na zapadu sa Crnom Gorom, na severu sa opštinom Istok, na istoku sa Opštinom Klinom i na jugu sa opštinom Dečane.

Po popisu stanovništva iz 1981.godine, koji je bio i zadnji popis do 2011.godine, grad Peć, brojao je 55.000 stanovnika, dok Opština Peć 111.000 stanovnika, Bošnjaka je bilo 8.000.

Po popisu stanovništva 2011.godine, grad Peć broji 48.962 stanovnika, a Opština Peć 96.450 stanovnika, Bošnjaka sada ima 3.786.⁶

Radim u Opštini Peć od 1975.godine. Imam još pet godina do penzije. Sada živim u naselju Dardanija gde je tokom rata ubijeno 70 osoba, 13-toro od njih su iz moje ulice:

1. Bljerim Šalja
2. Arben Gega
3. Djeljalj Gega
4. Bekteš Saljunović
5. Muharem Keljmendi
6. Redžep Dećani
7. Sokolj Dećani
8. Agron Balja
9. Hajrije Balja
10. Nita Balja
11. Dardan Balja
12. Rina Balja
13. Musa Balja

⁶ Podaci su uzeti iz Zavoda za statistiku Kosova

U znak sećanja na žrtve rata, podignut je spomenik u mom naselju “Dardanija”.

* * *

U petak 26.03.1999. godine, ja sam pošla na posao oko 7.30 minuta. Bilo je mirno tog dana, ali se naslućivalo na loše. Radila sam do 11.00 časova, jer nije nas bilo mnogo, a u kancelariji gde sam radila bilo nas je 6 službenika, a tog dana samo nas troje i to ja Lirija Duljeniku, kolega Skender Ajdini i kolegunica Dragana Stojanović. Niko nije pominjao da se nešto sprema...

Oko 11.00 časova pošla sam kući tj. u naselju gde živim, a to je bilo naselje Brženik, a sada Dardanija, bivša ulica "Dada Dragišić", a sada "Sulejman Vokši" u Peći. Kada sam stigla do osnovne škole "Dušan Mugoša", sada se zove po naselju "Dardanija", videla sam u školskom dvorištu puno šlepera, vojske, paravojne jedinice sa šeširima i maskama na glavi.

Postavljena je i rampa na putu koji je vodio do moje kuće. Tu si morao da staneš i da pokažeš ličnu kartu, ustvari da vide ko si i šta si. Tu sam videla svašta: maltretiranja, uzimanja i cepanja ličnih karata pojedinicima i nisu im dali da odu kod svojih kuća, nego su ih terali u drugom pravcu. Odjednom sam osetila u sebi strah, tugu, ljutnju i mržnju. Kada je došao na mene red, ja sam prvo rekla da sačekaju dok izvadim svoju ličnu kartu, jer sam u rukama imala dve kese, pa da ih spustim, odmah su se pogledali, valjda što sam ja pričala srpski čisto, nisu znali ko sam i šta sam. Odjednom sam videla da se na desnoj strani nalazio jedan moj komšija, koji je živeo preko puta mene i on im je dao znak da me puste. Rampa se podigla i ja sam prošla. Od te rampe do moje kuće bilo je negde oko 100 metara, a meni se činilo da ima 100 kilometara, jer mi nisu išle noge, jedva sam hodala od svega što sam videla.

Došla sam bez duše kući, gde su me čekali muž i sin. Pitali su me šta je, što tako izledam, onda sam počela da im pričam šta se dešava u našem naselju i koliko je vojske i paravojnih jedinica sa slamenim šeširima, maskama, šalovima oko glave i to da ne znam šta će se desiti sa nama.

Toga dana nismo nigde izlazili, pa čak ni u našem dvorištu. Nekako je prošao dan, a noć nismo ni sami znali kako, ali meni se vrtelo po glavi da ne spavam nego da ostanem budna ako se nešto desi nama. Tako je i bilo. Noć je bila duga ili se meni tako činilo, jer su muž i sin spavali. Bili smo svi u jednoj sobi radi naše sigurnosti.

Dolazi jutro, tišina, ne čuje se niko, kao da nema žive duše, pa me i ta tišina plašila. Ustali su moji, doručkovali smo i samo znam da je moj muž hteo da ode do prodavnice koja je od naše kuće udaljena samo 10 metara da bi nešto kupio što nam je bilo potrebno, nisam dala da on ode nego sam ja otišla. Izašla sam i pošla prema prodavnici, odjednom su se zaustavila kola ispred prodavnice, četvorica njih je izašla i rekli su da će početi granatiranje "Zatre i "Kapešnice", jer

su već proterali stanovnike tih naselja koja su bila većinski naseljena Albancima. Tako je i bilo, počelo je granatiranje i odjednom sam videla dim i plamen, gorele su kuće, jer se naselje "Zatra" vidi iz mog naselja kao na dlanu.

Smogla sam snage da uđem u prodavnicu i bez duše uzela neke sitnice koje su nam bile potrebne i vratila se kući. Videli su i moji šta se dešava, ali nisu izlazili kao i komšije koji su svi bili po kućama i većina smo na prozorima gledali, i samo smo razmišljali šta će biti sa nama.

U 14.30, tog istog dana, odjednom su se čuli rafali, vriska i kukanje. I onda glas koji se baš dobro čuo, pričao je na megafon "IZLAZITE TURCI, MAJKU VAM TURSKU!" Nastaje zebnja, strah, nesigurnost, ne znaš šta da radiš i šta će se desiti kada budemo izlazili, a u glavi mi se stalno vrzmalo pitanje što su nas nazvali "Turcima". Onda izlazimo ja, sin i muž, okrećem se i gledam, nije lako kada ostavljaš sve što si godinama stvarao za život, svojim trudom i radom, ali ipak važniji je život od svega drugog, nego to što ostavljaš iza sebe.

Kada smo izašli ispred kuće odlučili smo se da idemo autom sa rizikom šta će biti dalje. Krenuli smo, na ulicama velike kolone ljudi, žena, dece, s obe strane puta su vojska i paravojne jedinice.

Nas zaustavljaju dva puta, i to prvi put kod benzinske pumpe "Jugopetrol", koja se nalazi u centru grada, i drugi put kod semafora, to je oko 100 metara od benzinske pumpe. Prvog puta nas zaustavlja vojska, dok drugi put tadašnja policija. Oba puta nas izvođe iz auta, pretresaju muža, sina i auto, ali pošto ništa nisu našli kod nas, dozvolili su da nastavimo put dalje.

Dok ovo pišem suočavam se sa velikom emocijom tuge i straha, koja je u meni kao da se sve ovo danas dešava, ali kažem sebi da moram da nastavim, da sve ispričam, jer će mi pomoći, a i verujem biti lakše kada sve ovo podelim sa vama i drugima.

Tog istog dana, u subotu 27.03.1999. godine, u mojem naselju, u kući Dauta Šalje ulaze paravojne jedinice i počinju da ih maltretiraju. Daut Šalja, kojeg sam navela imao je oca koji je bio nepokretan, ženu, dve ćerke i dva sina, od kojih je jedan bio vani tj. u Nemačkoj, a drugi sin Bljerim Šalja se nalazio u kući sa ženom i sinom od mesec dana. Bljerima koji je imao samo 23 godine ubijaju.

Teško je opisati kako, pa i napisati ovaj istiniti događaj koji je toliko tužan i bolan.

të niseshin, diku rreth orës 15,30, një ekspeditë u lut në oborrin e shtëpisë sonë, e prej tyre 7-8 hynë Brenda në shtëpi. Në në atë moment ndim duke droluar dhe na urdhëruan që menjëherë të dilnim jashtë. Baha ishte i shtrirë në shtrat, kurse Nuxja e djali shkoi në drejtim të foshnjës 15 muajshe që ishte në djep, e që njëri prej tyre e shpëlmoi fjetjen dhe e rrokullisi. Pas kësaj ai që mbëhoqte me çapën, më tha: çfarë do bëjmë me plakun, e unë i thash se do e marrim me veti. Mirëpo, ai më tha se të rrij djali me plakun, duke menduar në djalin tim Blerimin (24). Unë insistova të arbesheja unë me plakun, por ai më thë si do të na mësosh neve dhe filloi të më realite dhe me axori jashtë, kurse Blerimin e urdhëruan të shëj të këmbët e plakut. Nuxja e Blerimit u nis të dilte jashtë me foshjen në dorë dhe në atë moment ai që e mbante automatikun në drejtim të Blerimit, nga afërta që ishte shtëni me të në kokën e Blerimit dhe e vrau, kurse tjetri ishte duke më diturë mua të me nxjerrte jashtë. Kur më nxoren jashtë i pashë edhe rreth 30 tjerë me dy hereta, të kuqenë kokë. Shkuam të dhëndrri ku e kaluam atë natë e të nesërmen shkuam në shtëpi për të parë se çka kishte ndodhur. Aty praën shtëpisë sime hasem në dy policë, të cilët lutem që të na lejonin të hynim në shtëpi, e ata na lejuan vetëm një minut. Kur ayamë brenda e pamë hirin tim Blerimin të vrarë të këmbët e babës. Baha që ishte me vetëllie në pokët, nuk dipte se Blerimi ishte i varë, por më thoshte se nuk po çohet t'i sjellte aje. Unë i solla babës ujë e pastaj e maurem Blerimin dhe e vendosëm në mesin e dhomës, por në atë moment policia na urdhëroi që të dilnim menjëherë. Dualëm e ary e lumë pa mëshirën e askujt babën e paralizuar dhe Blerimin të vdekur dhe më atë rrugë shkuam në Rozhajë, ku e kam gjetur dhe ia kam dhënë 2000 DM një mafiozesh për të më sjellur babën. Ai shkoi dhe më 6 prill ma sollu babën e lodhur nga uria dhe etja, që si gjashtë e pati vdekjen e tij pas tri ditësh.

Në shtëpi kur jemi këthyer i kemi gjetur gjurmët e gjakut dhe të predhava me të cilat ishte goditur Blerimi, trupin e të cilit e kishin marrë vrasësit me një autokombi dhe nuk dihet se ku e kanë dërguar.

-Përshkruani identitetin e viktimës apo të viktimave:
-Describe the identity of the victim or victims:

Blerim Daut Shala

-Përshkruani identitetin e autorit-autorëve të krimt-krimëve:
-Describe the identity of the author or authors of the crime-crimes:

Nuk i kam njohur.

Vërejtje: Nëse nuk e dini identitetin e viktimës-viktimave, apo të autorit-autorëve të krimt-krimëve, atë orë ata përshkruani në ndonjë mënyrë tjetër.
Note: If you do not know the identity of the victim-victims, or the author-author of the crime-crimes, describe him or them in another way.

I kam përshkruar gjatë deklaratimit

-A e njohni personalisht ndonjërin prej autorëve të krimt-krimëve që i përshkruat?
-Do you know personally any of the authors of the crime-crimes you described?

Jo

Dautu sa ženom, ćerkama, snahom i unučetom, je naređeno da odmah mora da napusti kuću i ostavi mrtvog sina koga su ubili paravojne jedinice preko njegovog živog, ali nepokretnog oca. Daut nastavlja put, ali samo on i Alah znaju kako, sa ostalim članovima porodice da bi bar njih sačuvao, a posebno njega kome su ubili oca, a on je bio beba od samo mesec dana.

Daut sa porodicom polazi kao i mi za Rožaje. Taj put je sa puno prepreka i maltretiranja. Da bi prešli granicu ustvari, ako te puste, morala si da platiš onoliko koliko bi tražili oni, a oni su bili vojska i tadašnja policija. Morao si da platiš kako bi te pustili na granici prema Crnog Gori–Rožaje. Pošto smo platili na granici koja se tada zvala “Savine Vode”, mi smo dali 50 maraka, jer smo rekli da nemamo više, za Dauta ne znam koliko je platio na granici, stigli smo u Rožaje.

Tu smo ostali, kod moje sestre od amidže 3 dana. Odlučili smo da idemo za Ulcinj, ali smo čuli da i do Ulcinja ima dosta poteškoća, jer izlaze na putu vojska koja je u rezervi, a ja bih rekla da su bili dobrovoljci, tako su izgledali... Imali su vojničku opremu, ali nezakopčani, bahati, ustvari izgled im je bio zastrašujući. U rukama su držali automate, najviše ih je bilo u Mojkovcu. Sećam se kada smo stigli u Mojkovac jedna grupa vojnika je bila skoro na samom putu, tu je jedan od tih vojnika uperio automat ka našim kolima, nismo stali, ali smo se mnogo uplašili i gotovo je bilo da skrenemo s puta, ali Alah dragi nas je spasio.

Prošli smo i to, ali svi smo bili u velikom stresu. Stigli smo u Ulcinj. Ja sam imala ključeve od kuće koja se nalazila u naselju Štoj tj. u Ulcinju, a ta kuća je bila od moje sestre od amidže, i tu smo i ostali do povratka.

Daut je ostao u Rožaje, nije se predavao, tražio je spas od ljudi koji bi mogli otići u Peć i pobrinuti se da mu dovedu nepokretnog, ali živog oca i ubijenog sina.

Posle tri dana nalazi osobe kojima plaća. Dve osobe kojima je platio dovode mu nepokretnog oca, ali ubijenog sina Bljerima nisu našli u kući, jer su paravojne jedinice koje su ga ubile odnele njegovo telo. Otac mu je bio polumrtav, samo je davao znake života. Tri dana i noći on je ležao nepokretan u kući gde niko nije imao i da mu makar okvasi usta, a kamoli i da ga nahrani. Odmah su ga odvezli u bolnicu u Rožaje gde su se borili za njegov život.

Dautu je sve to teško palo, ali je morao izdržati. Prošlo je nedelju dana Dautov otac umire i tu ga u Rožaje i sahrane. Posle izvesnog vremena porodica i Daut dolaze u Ulcinj. Istog dana ja sretnem Dauta, toliko se obrađujem što ga vidim, i pitam da li su svi sa njim. *”Jesmo, samo znaš za Bljerima koga su ubili 27.03.1999. godine, nisam ga našao bar da ga sahranim”*. Teško mi je bilo, ali sam rekla, *“imaš*

Bogu hvala unuka”, na šta mi je on odgovorio, “da, za njega ću od sada živeti, on mi je sve”.

Prolazili su dani, češće smo se sretali, ali niko od nas izbeglica nije verovao da ćemo se nakon tri meseca vratiti. Došao je i taj dan. Bila je nedelja, 28.06.1999. godine kada nam je rečeno da će biti kolektivno vraćanje. Ogromne kolone nas izbeglica, koje je crnogorska policija pratila, vratili smo se u grad Peć.

Peć je bio grad strave i užasa, još se u vazduhu osećao miris paljevina kuća, radnja pa i poneke zgrade. Putevi su bili prepuni svega i svačega, treba će vremena da se to sve počisti i dovede u redu kako je i bilo.

U mom naselju Dardanija isto tako, dosta zapaljenih kuća i sve opljačkane u stvari prazne, kao što je i moja potpuno prazna kuća, ali Alahu hvala nije bila zapaljena. Trebalo nam je vremena da sve dovedemo u red, da bi mogli živeti u kući. Pristižu i drugi, komšije koji su većina bili proterani u Albaniju, ali većini od njih je bila i kuća zapaljena, pa su se smeštali u drugim kućama, ako bi našli prazne. Onda saznajem za još 13-toro mojih komšija koji su ubijeni od paravojnih jedinica i vojske.

Daut nastavlja traganje za rahmetli sinom, ali bez uspeha. Snajka Dautova od rahmetli sina Bljerima, koja je imala samo 20 godina, napušta kuću i ostavlja sina Aljbina, koji je tada imao oko godinu dana. Aljbin ostaje sa dedom Dautom i babom Djulsimom koji ga podižu. Daut ima piljaru, a i nastavnik je u osnovnoj školi u Lođi.

UNMEK
IDENTIFICATION CERTIFICATE
COCUPTINATE E IDENTIFIKIMET
EUTORBA S IDENTIFIKACIONI

Municipality: Komuna Opština	PEJA	MPU Number: MPU Number MPU Broj	2001-000190 BA 05/405
Identified as: i identifikuar si Identifikovan kao:	SHALA BLJERIM		
Municipality where body was found, cause of death: Komuna ku e reket gjetur trupit, shkak i vdekjes Opština gdje je telo pronađeno, uzrok smrti	BATAJNICA (Belgrade). Gun shot wounds on trunk.		
Date and place of disappearance: Data dhe vendi i zhdukjes Datum i mesta nestanja	27-03-1999, PEJA		
Date when body was found: Data kur eket gjetur trupit Datum pronalaska tela	21-10-2002		
Estimated date of death: Vleresim i dates se vdekjes Procenjena datum smrti	Prior to 21-10-2002		
Place of burial: Vendi i varrimit Mesto sahrane	PEJE		
Gender: Gjinia Pol	MALE		
Date and Place of Birth, or estimated age: Datelindja dhe vendelindja Datum i mesta rodenja	11-10-1974 LOXHE		
Marital Status of deceased (if known): Gendja martesore e sh njejt Braćno stanje utrolog (ako je poznato)	MARRIED		
First name and surname of the marital partner (incl. Maiden name), - (if known) - Emri dhe mbiemri i bashkëshortit-ses Ime i prezime braćnog druzga	LULJETA SHALA (Ex wife)		
Father's name: Emri i babes Ime oca	SHALA (IRISH) DAUT		
Mother's name (incl. Maiden name) Emri i Nenes Ime majke	SHALA (JONUZ) GJYLSYME		
Address of residence: Adresa e vendbanimit Adresa prebivališta	STR.FERIZAJIT N° 1 PEJA		

Issued Dated Datum	PRISTINA 20-03-2004
--------------------------	------------------------

Signature of MPU Representative Nenshkrimet qe paraqiten nga MPU Potpis predstavnik MPUs

2004. godine Dautu je javljeno da su pronađeni posmrtni ostaci njegovog sina Bljerima u masovnoj grobnici u Batajnici kod Beograda. Daut je bio srećan, ako se može tako reći kad su mu javili, jer će sada znati gde je grob njegovom sinu i gde će ga obilaziti. To je velika rana koja iz dana u dan sve više raste i koja nikada neće zarasti.

Godine su prolazile, Aljbin je rastao, bio je dobro dete, koje sam ja gledala svakog dana, i osećaj koji imam u sebi i tada i sada je žalost i tuga, ali ipak i radost što postoji bar on koji dedi Dautu daje snagu, volju i radost da živi zbog njega.

Kada je Aljbin pošao u srednju školu, Daut i Djulsima su bili mnogo srećni. Baba Djulsima jednog dana kada sam se vraćala kući rekla mi je dođi da popijemo kafu, Aljbin je pošao u srednju školu. Popile smo kafu i pričale, sijala je od sreće i na kraju reči njene su bile "Sada i da umrem nije mi žao."

Aljbin je išao u školu, došlo je vreme za roditeljski sastanak pa

mu je razredna rekla neka dođe deda na roditeljski. Aljbin je došao kući i rekao: "Deda ja sutra imam roditeljski". Daut se začudio što ga je odjednom nazvao deda, ali nije reagovao pošto i Aljbin nije tražio od njega objašnjenje kako je on odjednom njemu deda, a inače do tog dana on ga je zvao "babi" što u prevodu znači tata.

Sutradan, Daut je pošao na roditeljski Aljbinu. Razredna se, kada su pričali o uspehu Aljbina na kraju izvinula Dautu, što je rekla kaži dedi da dođe a da nije bila svesna toga u tom momentu. Izgovorila je to bez ikakve zle namere. Daut je objasnio da nema problema, kad-tad bi on to čuo, ali vidim da on ne želi da priča o tome pa takođe ni ja.

Ovo znam, jer sam pričala sa Dautom kada sam trebala da počnem pisati o ovom, tužnom i istinitom događaju.

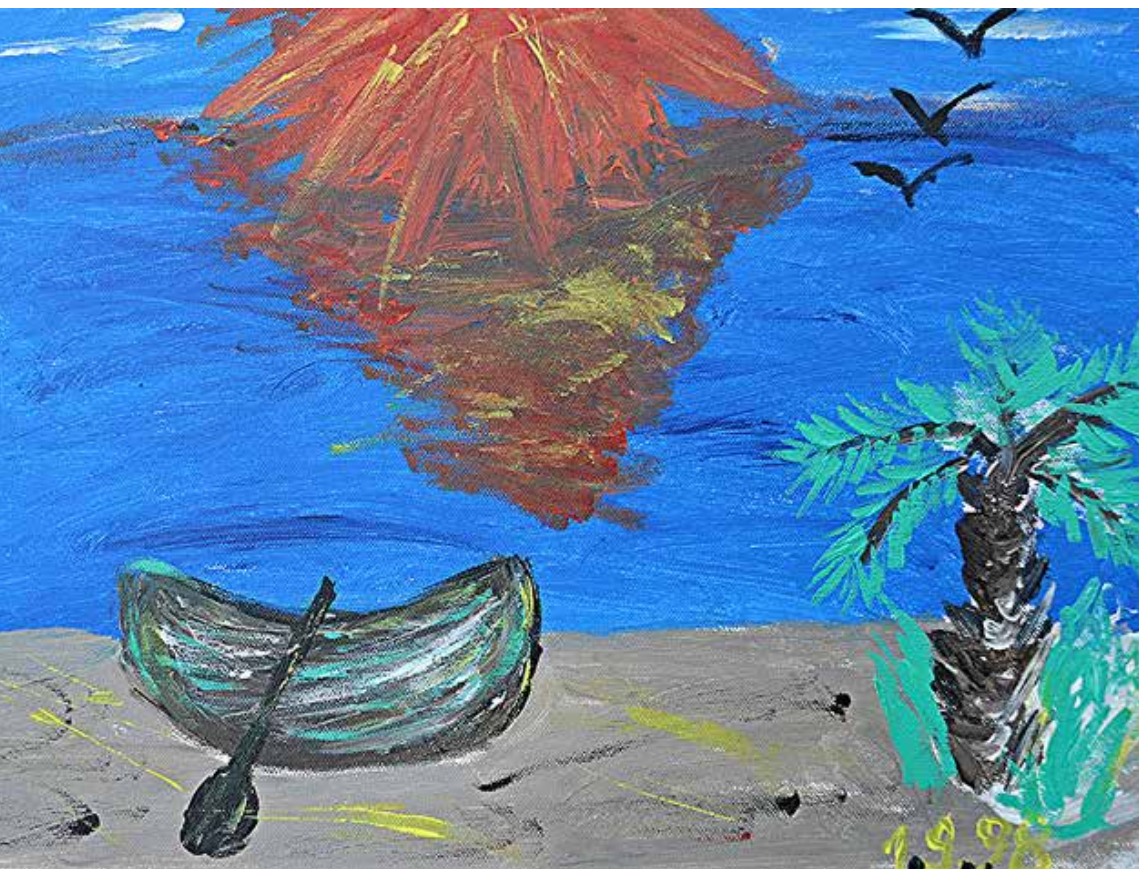
Godine 2013. umre iznenada Dautu žena, koja je bila divna, plemenita i tiha komšinica, žena i baba u 59-oj godini. Kada sam čula mnogo mi je bilo teško, a i žao zbog Aljbina i Dauta, njih dvoje su sada sami u kući.

Ispričao mi je Daut kako je tog jutra supruga ustala kao i svakog jutra da klanja i pokrila Aljbina. On se probudio i pitao babu "da li je vreme za školu", "ne sine, nije, spavaj, ja sam ustala da klanjam". On se okrenuo, a baba je počela da klanja tako da nije više ustala. Umrkla je na sedždu. Daut

je ustao pre unuka, video je svoju ženu da se ne pomera, odmah je pozvao hitnu pomoć, ali je već bilo kasno. Ona nije davala znakove života, umrla je od srca, a i kako ne bi šta je sve videla i doživela, a ona je ipak bila "MAJKA". Teško je zamisliti kako je njima dvojici. Sada plaćaju ženu koja dolazi svakoga dana da im čisti i sprema. Daut kao što sam rekla, ima jednog sina u Nemačkoj, koji leti dođe na odmor mesec dana, a i dve kćerke, jedna živi u inostranstvu, a druga u Peći, obe su udate i imaju svoje porodice. Rat uzima svoj danak. Da se nikad više ne ponovi, a i ne zaboravi. Da živimo u miru i slobodi, da poštujemo i cenimo jedni druge.

LIRIJA DULJENIKU

“Poslednji odmor”

Diamant Gaši
Priština

“Linije života”

ŽIVETI U STREPANJI

Iako je prošlo 16 godina od rata na Kosovu, uspomene na to vreme su još sveže u mom sećanju. Detinjstvo je jedan od najboljih perioda života jedne osobe, i kao takva se i doživljava od svakog u raznim aspektima života. Svaki put se sećamo i pozitivne i negativne strane onog doživljenog. A za mene ovaj period nije uopšte bio lak, pošto sam baš u ovoj fazi imao sreću da doživim rat sa šokantnim događajima, nesrećama i nimalo lepim prizorima za jedno dete.

Tokom izdanja vesti počeo je prenos svaki put sve šokantnijih vesti o tome što se događalo na Kosovu, a meni je bilo nepojmljivo da se sve to događa tu gde mi živimo. Svakim danom situacija se pogoršavala i srpski porobljivač je nastavljao sa ubistvima, masakrama kao i torturama koje su se dešavale u raznim mestima Kosova.

Meni je kao i svakom detetu moje dobi, bilo teško da shvatim zašto se ovo dešava meni i mojoj porodici. Moja sestra koja je imala 4 godine, igrajući se u dvorištu sa svojim drugaricama naletela je na sumnjiv predmet, za koji se kasnije ispostavilo da je bila granata od čijeg je eksploziranja zadobila opekotine trećeg stepena na levoj nozi. Cela porodica je bila fokusirana na njeno izlečenje.

Kretanje je svakim danom postajalo sve teže, i situacija se pogoršavala. Ceo taj događaj sam pokušavao da zamislim kao film, koji gledam u nadi da će se što pre završiti. Živeo sam realnost sa teškim fazama. I ja bi voleo da vreme provodim

u igri, kao i moji vršnjaci iz celog sveta, ali je sudbina htela da doživim nešto sasvim drugo.

Moji roditelji su mi stalno govorili da se smirim, i da će sve to brzo da prodje. Ali ja sam bio uznemiren. Celo Kosovo je bilo pod pritiskom da ljudi napuste sve,

da napustimo kuće i sve što smo imali i da krenemo na put bilo gde da možemo otići.

Uvek sam razmišljao da će to što se dešavalo dotaći i moju porodicu, a takodje i mene. Mesto su svakim danom napuštali sve više i više. Ovakvih poziva je bilo puno. Oni koji nisu hteli da idu zlostavljani su od strane srpskog okupatora. Dešavala su se maltretiranja, silovanja, ubistva...

Tokom ovog perioda šest ili sedam puta smo bili prinudjeni da napustimo našu kuću, odemo kod naših rodjaka ili bliskih osoba, ponovo smo se vraćali kući misleći da ćemo u našoj kući biti sigurniji nego na bilo kom drugom mestu. Našu smo kuću totalno izolovali, zatvorili smo vrata, zatvorili smo prozore i stavili zavese i ćebad na prozorima, pokušavajući da stvorimo utisak da kod kuće nema nikog. Celo vreme smo bili izolovani i prehrambeni proizvodi koje smo imali počeli su da se smanjuju. Nismo znali još koliko će ovo teško stanje da traje, i nismo znali kada možemo izaći i živeti slobodno.

Tokom ovog teškog perioda rata, jedan od događaja kojeg se sećam kao da je danas bio, dogodio marta meseca 1999. godine. Imajući u vidu da smo ja i moja sestra bili mali, ona je imala 10 godina, a ja 8, mislili smo da ćemo se lakše izvući, tako da smo posle puno nedelja provedenih u kući, izašli da kupimo hleb, jer su nam se zalihe hleba smanjivale dan za danom, tako da smo na kraju i ostali bez hleba.

Kupovali smo hleb i stvarali rezerve stavljajući hleb u zamrzivač, kako bi barem hleb imali u dovoljnoj količini. Hleb smo kupovali u tadašnjem "Vočaru", prodavnica čiji je vlasnik bio Srbin, oko 800 metara daleko od naše kuće, kod belih zgrada na Sunčanom bregu. Ova prodavnica je davala samo po dva hleba za osobu. Događaj je još svež u mom sećanju, i uvek me tuga uhvati kada se setim toga. Desilo mi se dok sam išao da kupim hleb u toj prodavnici.

Jedan od naših suseda iz srpske zajednice, koga smo znali kao stanara iz našeg naselja, zvao se Ljubiša, pio je pivo zajedno sa 4-5 osoba u uniformi. Pratili su nas pogledom gde smo to krenuli. Sa hlebom u rukama vraćali smo se kući, kada je ta grupa ušla u vozilo Jeep bele boje i počeli su da nas jure pokašavajući da nas pregaze.

Uhvatio sam čvrsto sestrinu ruku, u drugoj ruci smo držali hleb, i počeli smo da trčimo prestravljeni pokušavajući da pobegnemo od vozila koje je bilo za nama, i koje se pelo i na trotuar, čak šta više vozač je i povećavao brzinu. Nismo imali drugog izlaza do da trčeci udjemo u jedan od ulaza belih zgrada, koja je imala dva izlaza, tako da smo izašli sa druge strane, zadihani i drhteći. Jedva smo stigli kući.

Otkucaji srca su nam bili ubrzani i glas nam je drhtao dok smo pokušavali da objasnimo šta nam se desilo. Bledog lica i prestravljeni, ali srećni što smo spašeni. Nismo više smeli da izađemo iz kuće.

Čekali smo tako izolovani i samo je otac pratio situaciju sa ulaznih vrata koristeći dvogled, gledajući sve što se dešavalo. Stalno smo čuli buku oružja, bombi i nismo se osećali sigurnim, ali i nasuprot tome nastavili smo da boravimo u kući. Bili smo u takvom duhovnom i mentalnom stanju, kao u transu ukočeni od straha i bola koji su postali deo nas. Čak su nam i noge bile ukočene, ali smo se nadali da će u slučaju opasnosti potrčati...

Takodje u ovom periodu su počela i bombardovanja od strane NATO snaga, i Srbi su bili iziritirani. Oni nisu znali da smo mi i dalje u kući. Gotovo celo vreme smo stajali obučeni i u iščekivanju najgoreg. Nismo imali ni gde da odemo ni šta da činimo, sem da nastavimo da čekamo...

Bio je 31.mart 1999.godine, oko 14.00 časova. Upravo smo ručali kada su se čuli pucnjevi. Onda su se pucnjevi počeli čuti još bliže našoj kući. Otac nam je posle izvidjanja situacije rekao da Specijalna jedinica sa 4-5 oklopnih vozila pretresaju kuće u našem naselju. Samo što su počeli sa pretresom u kući našeg komšije, otac nas je pozvao da što pre izađemo kroz prozor, jer Specijalna jedinica je uništavala sve pred sobom.

Ja sam bio u čarapama i nisam uopšte imao vremena da obujem cipele. Skočio sam sa prozora jedne od soba, sa visine od 1.5 metara, onda sam preskočio i komšijski zid i zajedno smo pobjegli u strahu da će nas svakog trenutka ubiti. Hodali smo nadstrešnicom kuća pokušavajući da ne padnemo u oči.

Bio je to najžasniji dan za mene i moju porodicu, pošto se od tog dana nismo više vratili kući, nego smo nastavili dalje. Srećom, cela porodica je stigla na železničku stanicu, tako da smo zajedno krenuli za Blace, u Makedoniju. Tu smo ostali nedelju dana u jednom malom šatoru, sa dimenzijama 1m visine sa 2 m širine. Nismo mogli ni da spavamo kako treba. Izgledali smo kao ljudi. Posle nedelju dana smo iz Blaca otišli u Stankovec. Tu su nam pomogli ljudi koji su radili za UNICEF, smestili su nas u veći šator, snabdeli nas hranom, pitkom vodom, odećom i obućom. Odmah posle ovog moj stariji brat Besnik je počeo da pomaže u poslovima ekipi UNICEF-a. Ekipa ga je nagradila tako da su ga pitali u kom mestu u Evropi želimo da odemo, pošto je postojala prilika za tako nešto. On je izabrao Nemačku, pošto smo imali i rodjake u ovoj državi. Uveče nas je obavestio da idemo za Nemačku, sve je izgledalo tako nestvarno. Sutradan smo otputovali.

Državi Nemačke zahvaljujem puno za gostoprimstvo i sve ono što su učinili za nas.

Ostali smo dve godine u Nemačkoj.

Veoma sam srećan što smo uspeli da se spasimo sa celom porodicom. Celo vreme nam je život bio u opasnosti. Prvo su se vratili na Kosovo moj otac i stariji brat, posle nekoliko meseci smo se i mi ostali vratili. Kuća je bila u lošem stanju, jer su je puno oštetili granatiranja, bombardovanja, zalutali meci, a bogami i “uzurpatori”. Dve porodice jedna za drugom su se bile smestile u našoj kući. Pošto se nismo vratili odmah posle rata, izgleda da su mislili da je kuća ostala bez vlasnika...

Prošlo je pun o godina od tad, ali bez obzira na to kad god prodjem tom ulicom vraćaju mi se uspomene...Još u moj glavi vidim vozilo koje nas je jurilo i uznemirim se kad god se setim tog događaja. Uхватim sebe kako okrećem glavu tražeći beli Jeep...

Uspomene će zauvek biti u nama, a patnje i prošli događaji, sem što svedoče o tom vremenu, oni će biti i snaga koja nas pokreće u pravcu boljeg života, mira i sklada sa sobom i sredinom u kojoj živimo.

DIAMANT GAŠI

“1998.-1999., rat na Kosovu”

Zijavere Bajrami
Priština

TIŠINA STRAHA

Bila je 1998. godina, ja sam bila student druge godine na Univerzitetu u Prištini. Imala sam samo 19 godina. Predavanja su se tada održavala po podrumima i malim lokalima, kao i po privatnim kućama. Sve zbog toga jer je srpski režim zatvorio Univerzitet u Prištini, kao i sve srednje škole na teritoriji Kosova.

Zatvorili su ih i nisu dozvoljavali da se nastava održi u školskim objektima. U to vreme dok smo mi držali nastavne časove studija u naselju Sunčani breg (Naselje Muhadžera), puno srpskih policijskih snaga naoružanih do zuba, stajali su grupisani baš pred objektom gde su naši profesori držali predavanja.

Strah nam se uvlačio u kosti, nismo smeli da izadjemo iz objekta iako bi završili nastavu. U to vreme se vodila žestoka borba u Drenici. Srpske okupatorske snage su ubijali i masakrirali albansko stanovništvo tamo, ne štedeći ni decu, žene, stare ljude, osobe sa ograničenim sposobnostima... Takodje su spalili imovinu i njihova sela.

Svetski mediji su raportirali o vestima i zastrašujućim prizorima albanskog stanovništva na Kosovu. Srpska vlast je počela i sa masovnim proterivanjem civilnog albanskog stanovništva sa njihovih ognjišta u nepoznatom pravcu. Ovo se proterivanje dešavalo i u glavnom gradu Kosova. Sada je već celo Kosovo bilo pogodjeno ratom. Stradalo je nejakom i nedužno civilno stanovništvo, bili su ubijeni, masakrirani, spaljeni i proterivani. Nestajala su sela u vatri i dimu. Izgubili smo nadu da ćemo da preživimo, svuda je zavladao strah, panika, užas... Iako se nastava na školskom i univerzitetskom nivou održavala u privatnim objektima, kućama i podrumima koje nisu ni sličile objektu za nastavu, sve su zatvorili zbog rata, i zbog toga što nigde nismo bili bezbedni. Ništa nije funkcioniralo.

Lideri albanskog naroda Kosova su tražili pomoć od međunarodne zajednice, tražili su da interveniše, kako bi zaustavili rat na Kosovu i spasili narod od ubistava i masakri, koje je vršila srpska vlast.

Svetske sile su se na kraju ubedile da se na Kosovu vodi nepravedan rat, da je narod žrtva i da je nastradao tako da su odlučili da bude intervencija NATO vazdušnih snaga, sa ciljem zaustavljanja napada srpskih snaga sa arsenalom oružja, pokušavajući da zaustave ubistva, masakre nedužnog civilnog stanovništva i uništavanje sela i gradova naše zemlje.

Marta 1999.godine je bila prva intervencija NATO-a na Kosovu, gde je počeo vazdušni napad protiv srpskih naoružanih snaga na nekoliko ključnih mesta. Tada su ove srpske vojne, paravojne i policijske snage podivljale još više i počele sa masakriranjem, ubijanjem i masovnim proterivanjem albanskog stanovništva u nepoznatom pravcu.

NATO je bila primorana da nastavi sa vazdušnim napadima sedam dana zaredom, do juna 1999.godine, a za cilj im je bio da spasi civilno nedužno stanovništvo u celoj zemlji.

Ja sam živela sa mojom užom porodicom dva kilometara daleko od glavnog grada Prištine. Naoružane srpske vojne i paravojne snage, sa arsenalom oružja teške artiljerije su zauzele poziciju u mom naselju, i to 200 metara od moje kuće, gde su formirali i svoje barikade.

Činjenica je da je celo naselje bilo opkoljeno tim snagama. Pucnjevi i pucanje iz teške artiljerije su se čuli i u udaljenim selima Prištine. Ja sa mojom porodicom i sa ljudima iz našeg naselja smo bili u strahu. Nismo mogli da se slobodno krećemo. Nismo smeli da izađemo ni na ulicu ispred kuće. Zalihe hrane su bile pri kraju. Nismo imali finansijske prihode, čak nismo imali ni gde da kupimo osnovne prehrambene namirnice sa ono malo para koje smo imali. U našim je kućama zavladao tišina straha, nije smelo da se čuje nijedan glas, niti da se vidi upaljeno svetlo u večernjim satima. Trebalo je ostaviti utisak da nigde nije bilo žive duše. Inače bismo bili u opasnosti da budemo meta nekog napada, ubistva ili silovanja od strane srpskih snaga.

Rat je postajao sve suroviji i svirepiji. Oslobodilačka vojska Kosova je branila svoja ognjišta i civilno stanovništvo svoje zemlje, dok ih je srpska vlast napadala, a NATO je bila vazdušna intervencija kojom je htela zaustaviti rat i stvoriti mir na Kosovu.

Početak aprila meseca, glasnik iz naselja je obavestio celo moje naselje da treba što pre da napustimo naše kuće, jer je bilo upozorenja od strane srpskih paravojnih jedinica da ćemo biti proterani ili će u suprotnom biti žrtava.

Od straha i panike, svi stanari, mladi, stari, žene, deca, trudnice i bolesni smo pošli u pravcu planinskih sela Mramor, Businje, Zlaš, Marevce, išli smo pešice nekoliko kilometara samo da bi se spasili od najgoreg. Bilo je nemoguće da se probijemo do glavnog grada, pošto su svuda bile srpske naoružane snage, koje su zaustavljale, ubijale, i uzimale nedužne ljude kao taoce.

Proterani iz naših domova, otišli smo u selo Businje i tu smo ostali dve nedelje u jednoj albanskoj porodici. Bilo nas je puno porodica, više od sto ljudi u maloj

četvorosobnoj kući. Bilo je i proteranih iz zone Drenice koji su tu pronašli utočište. Dolazili su iz zone gde je bilo puno ljudskih žrtava. Meštani ovog sela su se suočavali sa velikim prilivom ljudi proteranih iz drugih zona, poznate kao najkritičnije zone rata, gde su se desili masakri i bilo je puno žrtava.

Porodice iz ovog sela su se pokazale velikodušnim, obezbedile su nam utočište i osnovne namirnice da se preživi. Posle dve nedelje boravka u ovom gradi javili su nam da treba da bežimo, jer se saznalo da srpske snage planiraju napad, zato jer su saznali da su tu smeštene porodice iz drugih ratnih zona.

U stanju panike, bili smo primorani da napustimo to mesto, i kako nismo imali drugog izlaza, odlučili smo da se vratimo svojim kućama i pomirimo se sa sudbinom, da se suočimo sa smrću ili sa bilo kojom drugom okolnošću, jer nismo imali gde da odemo van našeg kućnog praga.

Informacija je bila tačna. Čim se selo ispraznilo, srpske snage su intervenisale i spalile sve kuće u tom selu. Govorilo se i da je bilo puno žrtava, ljudi ubijenih na putu, koji su pokušavali da pobegnu u nadi da će spas pronaći u selima zone Golaka.

Posle povratka kući, živeli smo u stalnoj strepnji i strahu da se svakog trenutka može desiti da se sučimo s užasom smrti masakra, silovanja..., onim što se i dešavalo u najvećem delu Kosova.

Nismo smeli ni da spavamo, od straha da će nas uhvatiti u snu. I dalje su srpske snage sa teškom artiljerijom bile pozicionirane blizu moje kuće. Ubrzo se proširila vest da je osoba iz našeg naselja koja nas je obaveštavala o svemu što bi tajnim kanalima saznala, čula da svi muškarci treba da se predaju, i zatim jave u jednoj privatnoj kući u Gračanici, koju su srpske paravojne jedinice improvizovale, ili će u suprotnom nastradati zajedno sa svojim porodicama.

Načulo se da se sumnja da u našem naselju ima kako su ih oni zvali "albanskih terorista", dok je ceo svet znao da OVK-a nisu bili teroristi, već kosovske snage koje su branile svoju etničku teritoriju i narod. Svi su strepeli i plašili se, starci i deca, trudnice...

Stanari našeg naselja, tačnije muškarci, su bili primorani da se predaju, kako bi bar sprečili ulazak srpskih naoružanih snaga po kućama, da se njihove porodice ne bi uznemirile i da ih ne uhvati panika.

Nažalost medju ovim muškarcima sam imala i tri člana moje uže porodice, tačnije bio je to moj otac, 50-godišnjak, i dva moja brata, jedan je imao 25 godina, a drugi maloletnik sa 16 godina. U svim kućama su ostale samo žene, deca i starci, to znači kategorija nemoćnih i nezaštićenih.

Nismo se mogli odupreti strahu koji nas je obuzeo. U znak solidarnosti i

smanjivanja straha počele su žene i deca da se okupljaju i budu zajedno u jednoj kući u susedstvu. Tako su se žene i deca skupile i u mojoj kući gde smo bile ja sa majkom, trudna žena moga brata i mali bratanac od 8 meseci.

Nismo ništa znali o sudbini moga oca, niti moje braće. Nije se ništa znalo ni za subinu ostalih muškaraca iz našeg naselja.

Bože, kako je to tužno bilo!

Naoružane snage su šetale mojom ulicom naoružane do zuba. Nismo smeli da se čujemo živi. Morali smo da prigušimo plač deteta, da se plač ne bi čuo vani. Da se ne primeti da ima ljudi unutra. Slušali smo najgore o njihovoj sudbini. Nismo očekivali da će da se vrate živi.

U večernjim satima istog dana su oslobodili neke od muškaraca našeg naselja, među njima i oca i brata koji je bio maloletnik. Ali nismo znali ništa o starijem bratu. Posle izvesnog vremena i on se vratio kući. Sva trojica su doživeli psihološku traumu. Ali bilo je važno da su se vratili živi. Za neke od muškaraca našeg naselja nije se znalo ništa nedeljama i mesecima posle ovoga.

Vesti iz celog sveta su raportirale o tome da na Kosovu skupljaju muškarce i postavljaju na srpskim kontrolnim tačkama, koje su bile meta vazdušnih NATO napada, dok su se žene koje su ostale nezaštićene siluju... Faktički tako se i desilo u nekim od zona na Kosovu.

Najprestižniji svetski mediji poput BBC, CNN, Dojče Vele(Deutsche Welle), Euro Njuz, zatim i RTA, koje smo pratili, raportiralo se stalno o ratu na Kosovu, ubijanju muškaraca i silovanja...

Nismo više mogli izdržati strepnju i strah! Beda se uvukla u svaki kutak albanskog kosovskog društva. Bol je bivao sve veći, jer nije više bilo hrane ni za malu decu i bebe, kao i brinuli smo se za njihovo zdravstveno stanje. Nismo imali ni lekara, čak nismo imali ni neku adresu gde bi mogli da potražimo pomoć u slučaju da nam zatreba. Nismo imali ni slobodu kretanja.

Vazdušna intervencija NATO-a sedam nedelja zaredom nisu se pokazali efektivnim u sprečavanju i zaustavljanju rata, ali su bili odlučni da istraju u svom naumu i da stvore mogućnost za mir na Kosovu.

Ovo se desilo tek posle njihove kopnene intervencije.

Tako da je 12 juna 1999.godine počela kopnena intervencija NATO snaga na Kosovu. Od tog trenutka srpske snage su počele svoje povlačenje prema Srbiji. Bio je to trenutak kada nismo imali više nade da ćemo preživeti, niti živeti, a kamoli razmišljati o nekoj budućnosti. Ali čudo se desilo kada to nismo očekivali. Rat je prestao uz pomoć međunarodne zajednice i OVK-a. Neopisiva sreća! Odmah su počeli da se vraćaju kući oni koji su proterani sa svojih ognjišta.

Uživali smo u mnogoočekivanoj SLOBODI...

Iako je sve bilo uništeno, gradovi i sela su bila spaljena, bilo je puno ljudskih žrtava, iznova je počeo novi život i oživljavanje Kosova.

Počela je obnova zemlje, konstituisani su državni organi, osnovana je nova država Kosova u višetničkom sastavu.

Uprkos patnjama i bolu, kao i nanetim gubicima iz tog vremena rata 1998-1999, koje sam ja doživela na ovaj način, neko više neko manje, mi nastavljamo da živimo i radimo zajedno sa svim zajednicama na Kosovu, sa jednakim pravima, koja su predviđena, regulisana i zagarantovana Ustavom Republike Kosovo.

Ali nažalost, neke regije/zone Kosova još nisu slobodne i nema slobodnog kretanja za albansko kosovarsko stanovništvo. Nadam se da će se u bliskoj budućnosti, svi građani Kosova, suočiti sa prošlošću i shvatiti i prihvatiti novu realnost na Kosovu. Sloboda je za sve neprocenjiva, tako da mogu samo poželeti da svi živimo slobodni, u harmoniji i međjuetničkom i medjuverskom miru.

ZIJAVERE BAJRAMI

“Informisanje u teškim vremenima:
mart-juni 1999.”

Iljir Sejdiu
Gnjilane

INFORMISANJE U TEŠKIM VREMENIMA

MART-JUNI 1999

Bilo je vreme rata, 1999. godina. Dok je veliki deo Kosova bio obuhvaćen ratom, kod nas u Bujanovačkoj Breznici, rat još nije bio stigao. Ali videći monstruozne scene koje je srpski državni aparat sprovodio nad nedužnim stanovništvom, učinili su da ne samo osetimo, nego i da živimo u strahu.

EURONEWS, prestižan medij je izveštavao o svim događajima za vreme rata, o ubijanju nedužnih ljudi, torturi, i čak masivnog proterivanja sa njihovih ognjišta u pravcu susednih država.

Bili su to zaista tužni prizori, koji su nam nanosili bol i uznemiravali nas, i sve se to događalo samo zato što smo Albanci.

Kako je moguće da jedan narod može da ima toliko mržnje prema drugom narodu, imajući u vidu to da su svi ljudi božija stvorenja, i da niko nema pravo na to. Medjunarodna zajednica je intervenisala samo tad kada su se dogodili veliki masakri svuda po Kosovu, intervencija koja je iziritirala Srbiju i povećala teror i genocid nad nedužnim stanovništvom. Zahvaljujući doprinosu OVK-a i NATO-a, postigli smo da srpske snage jednom zauvek napuste Kosovo.

Posle puno žrtvi, albanski narod je osvojio vekovima dugoočekivanu SLOBODU.

ILJIR SEJDIU

“Zbog dva hleba”

Širin Kongo
Prizren

DVA HLEBA

Bijo je vreme rata. April 1999. godine. Bili smo zatvoreni u kući, i kao i svakog dana i tog dana 20.04.1999.godine, smo čekali oca da se vrati s posla, ali nismo znali hoće li se vratiti živ ili mrtav.

Moj otac je bio vozač kamiona preduzeća "Žitopromet".

Prizren

Zija Kongo, Širinin otac

Tog dana je raznosio hleb po prodavnicama. Na ulazu u Prizren, u naselju Arbana izašao mu je pred kamionom jedan gradjanin i mahajući mu je davao znak da stane. Otac je stao, otvorio prozor i pred sobom ugledao čoveka sa dvoje dece. Muškarac se obratio mom ocu rečima, citiram: "Majstore, možeš li da mi daš dva hleba?"

Otac je odmah izašao iz kamiona kako bi mu dao hleb koji je tražio. U isto vreme

ispred kamiona je stao auto tipa Mercedes crne boje, bez registarskih tablica, i izašle su dve osobe koje moj otac nije poznao. Jedan od njih je tražio vozačku dozvolu, a drugi mu se na srpskom jeziku obratio rečima: "Grad je ostao bez hleba, a ti deliš hleb na ulici?"

Vičući naredio mu je da podje u policijsku stanicu. Pošto se njihov auto udaljio, otac je dao dva hleba gradjaninu i nastavio put ka policijskoj stanici, gde su ga čekale osobe sa crnim mercedesom. Oca su silom ugurali u zgradu prepunju policijom. Ova dva policajca su naredila ostalima da se pozabave mojim ocem, govoreći im: "Evo, ovo je baš taj koji deli hleb na ulici!"

Nekoliko policajaca su ga ugurali u neki hodnik, gde su počeli da ga pesnicama udaraju. Tukli su ga bez milosti. Nastavili su da ga štiraju, iako je ležao na podu. Udarali su ga sve dok nije izgubio svest. U jednom trenutku se čula galama u stanici, i onda su svi policajci počeli da beže iz zgrade. Sirena je uplašila sve, tako da je svako gledao da spasi svoju glavu.

Zbog povreda ocu nije uspelo da odmah ustane, već je ustao posle nekoliko minuta. U tom trenutku mu je prišao neki policajac i rekao mu: "Beži odavde dok te nismo ubili!"

Otac povredjen i krvav je izašao iz stanice policije, prvo je vratio kamion u firmu, a potom je krenuo kući. Samo Bog i njegovo telo znaju šta je doživeo i kako mu je uspelo da dodje kući.

Svi u porodici znamo kako smo videli oca tog dana...Ne mogu da izbacim iz glave taj prizor...Zar treba nemilosrdno tući čoveka samo zbog toga što je dao dva hleba nekom drugom čoveku?

Moj otac je bio vredan i pošten čovek.Voleo je da čini dobro i pomagao je ljudima kad god bi mu se pružila prilika za tako nešto, bilo na selu ili u gradu, zavisno od toga gde je raznosio hleb. Ponosim se time da sam njegova ćerka.

Mogu samo da kažem da kao i mnoge druge albanske porodice, i moja je porodica, prošla teška vremena i doživela užasne stvari tokom tog perioda.

2004.godine počela sam da radim u Policiji Kosova. Postala sam policijska službenica. Postigla sam cilj koji sam sebi postavila. Sada je moje radno mesto u Policijskoj stanici Prizren. Kad god prodjem hodnicima stanice uhvatim sebe kako razmišljam o ocu i nasilju koje je doživeo baš na ovom mestu tokom rata. Celo vreme pokušavam da pronadjem u kom li su ga hodniku tukli? To me uvek rastuži...

I dan danas se uznemirim kada se setim slučaja mog oca i drugih očeva, koji su zlostavljani na neljudski način od strane srpskih snaga.

I ja sam u službi policije, ali nikad ne bih uradila to što je srpska policija radila u to vreme. Institucija gde ja radim pomaže svim ljudima, u svako vreme i na svakom mestu.

Zahvaljujući Bogu i krvi naše braće i naših sestara, mi se radujemo današnjici i gradimo budućnost.

Slava svima koji su se žrtvovali za slobodu!

ŠIRIN KONGO

“Rudar – nada za opstanak”

Sećanje na sve rudare Trepče 20.02.1989.

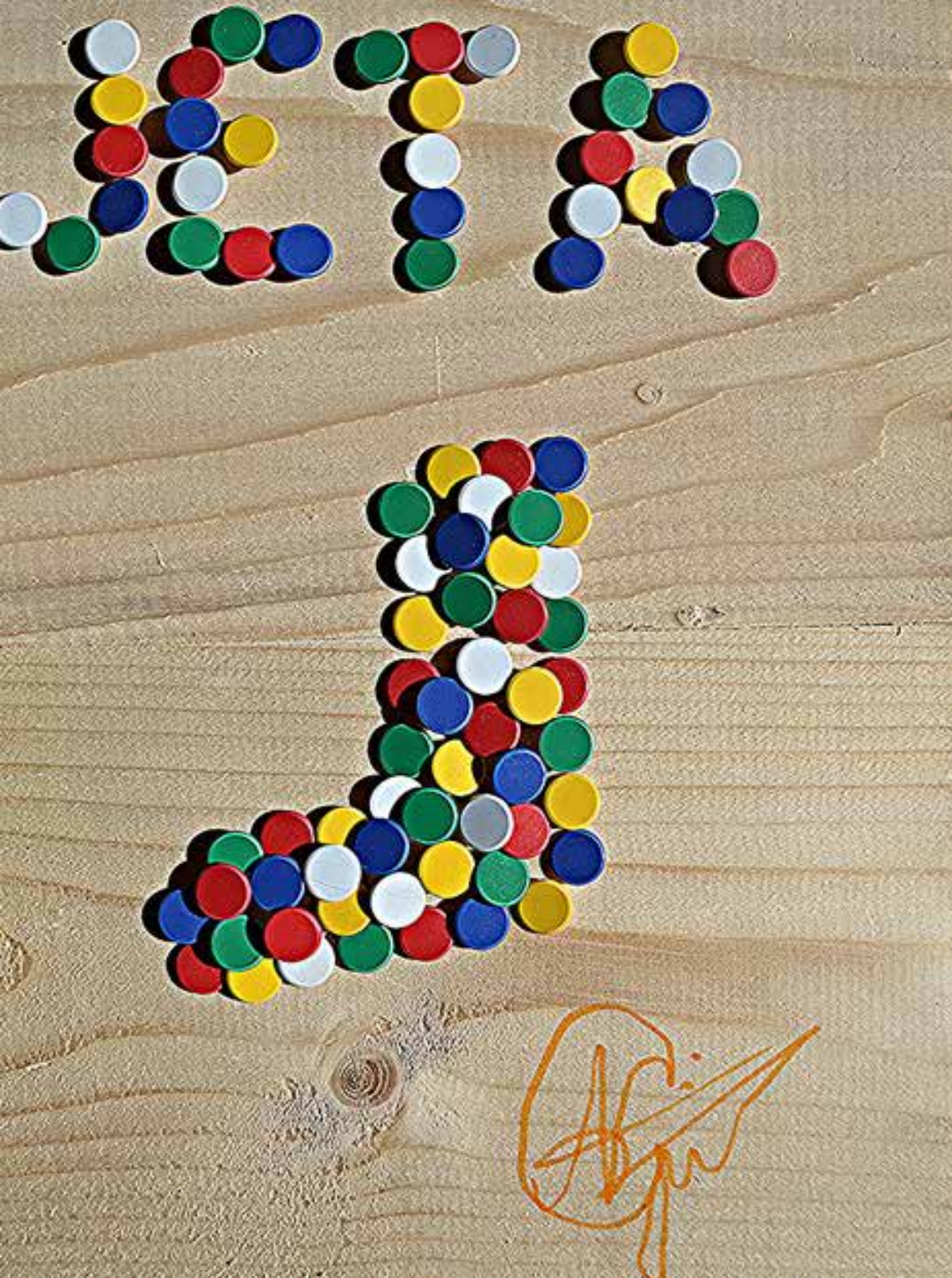
Besnik Uka
Mitrovica

JAMA

Imao sam šest godina kada je moj otac Brahim Uka, 20 februara 1989. godine ušao u jamu zajedno sa ostalim rudarima. Prvi put su u jami ostali osam dana, a drugi tri. Rudari su imali svoje zahteve...

Iako sam bio mali, pamtim dobro puno tužnih stvari koje su se desile tokom tog perioda i patnje koje su sledile sve do oslobodjenja Kosova 1999. godine.

BESNIK UKA

“Život”

Nazljuje Gervala
Donje Ljupče, Podujevo

PUT NADE

Rat je već odavno bio počeo...kretali smo se po raznim mestima. Sa majkom, sestrom i dva brata boravili smo nekoliko nedelja kod ujaka. Otac je bio ostao u selu sa mojim trećim bratom, dok se drugi brat slučajno zatekao u domu Medrese i nismo znali šta se desilo sa njim. Posle ovog nastavili smo naš boravak još dve nedelje kod moje sestre od strica u Balovcu gde smo se sreli i sa bratom, koji se bio udaljio iz doma i smestio se kod sestre od strica. Pošto su srpske snage ušle i u Balovac, nastavili smo naše kretanje u koloni još nekoliko dana po selima Hrtica, Turučica...

Kako je veliki broj ljudi tražilo utočište u Turučici, zalihe hrane su se brzo potrošile i neizvesnost je rasla dan za danom. Jedno jutro nakon klanjanja sabah namaza, brat je krenuo u Donje Ljupče. Već nekoliko nedelja nismo znali ništa o ocu i bratu koji su ostali u selu. Sutradan se brat vratio i obavestio nas da su dobro, tako da smo mi odlučili da se vratimo kući tako da smo krenuli šumom od Turučice u pravcu Donjeg Ljupča.

Tokom celog puta je padala kiša. Uveče smo stigli u jedno selo, i dok smo tražili neko mesto da se sklonimo, odlučili smo da udjemo u džamiju. Čim smo se smestili u džamiju došlo je nekoliko vojnika OVK-a i doneli su nam hranu. Sutradan smo nastavili put i stigli u Rimanište gde smo morali da čekamo dok se situacija nije smirila i nije prestalo kretanje vojske.

Uspelo nam je da predjemo put i udjemo u selo. Bez obzira na sve patnje, neizvesnost, nedostatak hrane, straha od vojnika, kišovito vreme i drugih poteškoća, mi smo uspeli da se svi zajedno vratimo kući. Saznali smo da svaki dan napadaju naselja blizu škole i da pale kuće. Spalili su i školu.

28 aprila 1999. godine srpske snage smeštene u kasarnama vojske i u naseljima Kačiu i Humol krenuli su ka našem naselju. Celo naselje je pobeglo u šumu pod kišom metaka. Tu smo noćili, a sutradan smo nastavili put za Popovo. Prešli smo dug put pešice. Srpske snage su nas pratile u stopu...

Posle noćenja u Popovu bili smo prinudjeni da bežimo u Kozaricu. U Kozarici

jedna porodica nam je pružila utočište. Jednu sobu za spavanje, jednu kesu brašna, soli i malo ulja kako bi umesili hleb. Mi nismo stigli baš ništa da poneseo sa sobom. Posle tri dana u Kozarici, srpske snage su napale selo. Uspelo nam je da na vreme pobeegnemo. Nismo hteli da im padnemo u ruke. Moja tri starija brata su odlučili da se pridruže redovima OVK-a, dok smo mi nastavili da se krećemo u koloni sa ostalim ljudima. Bila je to duga kolona ljudi, kojoj se nije video kraj... Neko pešice, neko zaprežnim vozilom, neko automobilom ili traktorom. Tokom celog puta nas je pratila srpska vojska. Psovali su, vikali i u odredjenim trenucima tukli ljude iz kolone...

Imala sam jedanaest godina i dobro pamtim da smo negde na putu stali na raskrsnici Besi-Miloševo. U toku je bio napad NATO snaga tako da su srpski vojnici psovali i vikali na nas govoreći: "Evo vam vaše pomoći! Došli su da vas štite..."

Posle više od sat čekanja na ovoj raskrsnici, gde su srpski vojnici proveravali dokumenta, vikali, psovali, tukli ljude iz kolone, mi smo nastavili u pravcu železničke stanice. Bila sam iscrpljena. Od dugog pešačenja otekle su mi noge i našuljale cipele, tako da sam u jednom trenutku zamolila roditelje da nastave bez mene. Otac mi je rekao da se izujem, uzeo me u naručje i poneo kako bih mogla da se odmorim i da mi prestane bol. Tako pešice išli smo do Prištine i konačno stigli na železničku stanicu. Tu su nam uzeli poslednju paru zajedno sa nakitom žena, kojima su pretili da će im ubiti muževe i decu ako im ne budu dali pare i nakit.

Putovali smo vozom do Elez Hana, onda smo nastavili pešice još 30 minuta dok nismo prošli granicu. Ponovo su vojnici tukli ljude i uzimali novac. Stigli smo u Blace. Dali su nam vode i hleba, ali nije bilo dovoljno za sve. Tokom tog vremena makedonski vojnici su nas podelili ko ide dalje a ko ostaje u Blacu. Ne znam da li se to može nazvati podelom, imajući u vidu to da je jedan vojnik krenuo sa jedne zamišljene tačke pokraj puta i nastavio tako da hoda dok nas nije podelio u dve grupe. Smestili su nas u šator i tu smo ostali nedelju dana. Dani u Blacu su bili teški. Živeli smo u nehigijenskim uslovima i nedovoljnom prostoru. Iako su šatori bili veliki, to nije bilo dovoljno, jer je u šatorima bio veliki broj ljudi.

6 maja 1999.godine smo otišli u Čegrane gde smo ostali do 23 juna 1999. godine, kada smo autobusom krenuli kući. Sami smo finansirali putovanje.

Imali smo sreće da nam je kuća bila useljiva, jer nije bila oštećena. U našem je naselju bilo puno spaljenih kuća. Bio je to tužan prizor. Dvorište je bilo puno raznoraznih stvari počevši od odeće, obuće, televizora, šporeta i drugih aparata za domaćinstvo. Sticao se utisak da su ih skupljali da bi ih poneli sa sobom u Srbiju, ali kako su uvideli da im nije preostalo vremena za to, uništili su ih i bacili u bunar. Čišćenje bunara i dvorišta od tog smeća je potrajalo i bio je zamoran posao, ali osećaj da smo bili slobodni davao nam je nadu za bolje dane.

NAZLJIJE GERVALA

“Oživljanje”

Miljot Krueziu
Mlečan, Mališevo

OŽIVLJAVANJE

U ovom hladnom januarskom danu, kada beli ogrtač prekriva sve, sedeći blizu kompjutera počeo sam da pišem ovu priču kako bih sa tobom podelio ono što sam doživeo tokom rata na Kosovu. Dok pišem, stao sam i u tišini zahvalio se Bogu koji mi je podario ovu sreću da sa tobom podelim ove moje doživljaje, nažalost mnogi moji zemljaci nisu imali moju sreću, **njih je odneo rat...!**

Kada sam imao 10 godina, učitelj nam je pričao o slobodi. Pamtim kada je govorio da "Sloboda ne dolazi sa cvećem", "Svadbe bez mesa i slobode bez krvi nema"... Ja nisam shvatao o čemu nam je učitelj pričao, nisam uspevao da shvatim da je sloboda nešto najvrednije u životu čoveka i nisam ni mogao zamisliti da nečija sloboda može zasmetati nekome samo zato što govori nekim drugim jezikom, druge je boje, druge vere...

Ovaj doživljaj koji delim sada sa tobom, počinje maja meseca 1998.godine.To je vreme koje ja nisam mogao ni zamisliti, da se tako nešto može desiti na pragu 21 veka, baš u srcu Evrope, i čak šta više mi se činilo neverovatnim kada smo svaki dan slušali baš tu Evropu kako neće dozvoliti "da se ponovi ono što se desilo u Bosni".

U ovom trenutku sam obuzet emocijama... Posle šesnaest godina, po prvi put delim svoje doživljaje iz rata u pismenoj formi. Srce mi ubrzano kuca, dok mi suze padaju na tastaturu. Nemam nameru da prestanem sa pisanjem ove priče, koliko god bilo teško.

Bilo je to vreme kada samo što sam se bio vratio u moje selo, u Mlečane. U to vreme sam počeo da studiram sanjajući da ću jednog dana postati ekonomista. Kada sam ušao u selo 26.05.1998.godine, video sam da je u selu zavladała neka tmurna atmosfera, svuda je mirisalo na rat. Ušao sam u dvorište i sreo sam oca. Veoma sam se obradovao. Bilo je četiri meseca kako ga nisam video. Bio je prvi put za mene da sam tako dugo bio daleko od porodice. Ali ova se radost nije videla na očevom licu. Začudo oca nije obradovala činjenica da sam ja došao u selo, jer smo bili na pragu rata. Nije želeo da svojim očima vidi kako doživljavam ovaj rat, a možda i gore od toga.

Posle nekoliko dana, naveče 18.07.1998. godine, srpska policija i vojska koji su bili pozicionirani u selo Kijevo počeli su sa granatiranjem moga sela minobacačem i raketama. Celo selo je bilo naseljeno. Ovo granatiranje je uzelo

nekoliko ljudskih života: na nekoliko metara od moje kuće, u dvorištu kuće ubijena je petnaestogodišnja Vljora Zogaj, teško je ranjena njena tetka 21-godišnja Hajrie Zogaj i njena strina, Sevdie Zogaj koja je imala oko 41godinu, dok je u jednoj drugoj kući teško ranjena 9-godišnja Atifete Gaši i njen stric Imer Gaši. Svi su bili nenaoružani civili.

Granatiranja nisu prestajala. Mi smo se sklonili po podrumima kuća kako bismo se spasili od granatiranja. Svuda se čuo vrisak dece, žena...

Pod paljbom granata, zajedno sa nekolicinom muškaraca iz sela, žrtvu i ranjenike smo poslali u najbliže selo. Nismo imali načina da pomognemo preživelim. Nije bilo ni lekara, ni lekova. Tu sam po prvi put u mom životu video ljudski leš sa trbuhom rasporenim od granate. Bila je to Vljora koja je tek napunila 15 godina. Samo što je pao mrak, uplašeni i uspaničeni ljudi su napustili selo. Sutradan sam sa jednim delom moje porodice: majkom, dvema sestrama, najmladjim bratom i dedom otišli iz sela, ostavljajući za sobom sve što smo imali. Otišli smo u selo Rud, u kuću moje tetke Fitije misleći da je tamo mirnije. Nismo stigli da poneseo išta sa sobom, sem odeće na nama. U selo su ostali moj otac i brat koji je bio drugi po redu i mlađi od mene. Oni su ostali kako bi se pobrinuli za kuću i životinje.

Kasnije, jula 1998.godine, gvozdena mašinerija tenkova, oklopnih vozila i topova srpske vojske i policije, u pratnji paravojnih jedinica, posle granatiranja sela, ušli su u selo, pljačkali od kuće do kuće, i ondazapalili selo. Zapaljeno je 60 % seoskih kuća. Ovo vreme je poznato kod nas pod nazivom **"Prva ofanziva"**.

25.07. 1998.godine, u selu Cerovik, od napada srpske policije i vojske, od pravca sela Kijevo, tokom pokušaja da se izađe iz sela, od jedne granate koja je bačena od strane srpskih vojnika, pogodjena je porodica Azema Bašote, tom prilikom je granata pogodila u stomak Azema i usmrtila ga, parčići granate su usmrtili 21-godišnju trudnicu Špresu Krueziu i teško ranili Aliju i Sabita(Azemove sinove)⁷.

Posle tri dana, 28.07.1998.godine, Šerif Krueziu, se vraća kući kako bi uzeo neke stvari za svoju porodicu, koju je sklonio u šumu. Toga dana srpska vojska i policija u pratnji paravojnih jedinica, ušli su u selo i počeli da pale kuće, koje su izbegle spaljivanje tokom "Prve ofenzive". Šerifu nije uspelo da se udalji iz kuće. Od toga dana pa sve do oktobra nije se ništa znalo o njegovoj sudbini.

⁷ <http://www.kosovskaknjigapamcenja.org/> /The Kosovo Memory Book 1998-2000, 199, (Fond za humanitarno pravo)

Posle povratka u selo, u oktobru 1998.godine, pronadjen je Šerifov leš, ***koga su zadavili kanapom, videli su se tragovi usečeni u vrat, vezanih nogu i ruku je bačen u bunar ispred svoje kuće***⁸. Šerif Krueziu, 38 godina je bio nenaoružani civil.

Bilo je užasno gledati svoje selo u tom stanju, i još gore videti svoju zapaljenu kuću gde zajedno sa svim stvarima koje su bile unutra, izgorele su i uspomene i moje detinjstvo: igračke iz detinjstva, fotografije, knjige i sve ostalo.

Od tog trenutka izgubio sam nadu da ću se ubrzo vratiti mojoj kući, i kada bi to dozvoljavali uslovi rata, ja nisam imao gde da se vratim.

Kasnije, tokom boravka kod tetke Fitije, ista nas je sreća zadesila i tu. 3 septembra 1998. godine, srpska vojska je napala selo Rud. Granatirali su selo sa mesta zvanog Borovi Volujaka, i pod paljbom granata celo selo je napustilo kuće.

U selu Rud je bilo puno ljudi iz drugih sela koji su se tu sklonili. Bilo je tako puno ljudi koji su se tu sklonili napuštajući svoje kuće iz najugroženijih sela. Pošto smo napustili kuće, smestili smo se na ledinu sela Rud, nekoliko metara od seoske škole. Bili smo opkoljeni sa svih strana. Na toj ledini smo ostali tri sata. U trenutku kada je srpska vojska i policija, krenula prema civilnom stanovništvu, ja sa nekolicinom mladih sa sela, smo pobjegli na zapadnoj strani sela, u planine, kako ne bismo pali u ruke srpskoj vojsci i policiji, jer smo svaki dan slušali kako masakriraju Albance koje uhvate žive.

Vojska je opkolila civilno stanovništvo. Nije bilo nijedne nade da će iko preživeti. Njihova sudbina je bila u ruci Stvoritelja. Odvojili su muškarce od žena. Ženama su dozvolili da se vrate kući, dok su muškarce od 15 do 70 godina zadržali. Bilo je užasno gledati kako razdvajaju očeve od dece, decu od svojih majki i sestara, supružnike od svojih suprug.

⁸ <http://www.kosovskaknjigapamcenja.org/> /The Kosovo Memory Book 1998-2000, 222,
(Fond za humanitarno pravo)

Komentar: Ova fotografija je uzeta iz video-snimka koji su srpski mediji snimili, propagandirajući da su zarobili vojnike Oslobodilačke Vojske Kosova.

Škola je bila mala da bi u nju mogli stati svi zarobljeni muškarci. Veliki deo njih je ostao u dvorištu škole. Tu je bio i moj otac Isak Krueziu. Svi su doživeli fizičku i psihičku torturu. Opljačkali su ih, uzevši im novac, zlatni nakit i ručne satove. Škola se pretvorila u kamp neljudske torture.

Dan kasnije, oslobodili su zatvorenike koji su sa sobom poneli uspomenu užasa i mučenja koja su doživeli. Pričalo se da je njihovo oslobađanje bilo rezultat političkog pritiska nekog Amerikanca na vlasti koji je toga dana posetio Beograd, i pošto je video ovaj video-snimak, koji nije imao nikakve veze sa hapšenjem vojnika OVK-a, već sa hapšenjem nenaoružanog civilnog stanovništva. Kasnije smo saznali da ih srpska vojska nije sve pustila, četiri od zarobljenih muškaraca su podelili sa sobom.

Posle ove ofanzive, selu se vraća normalnost, ali kao posledica svega bilo je zapaljenih kuća. Posle svih ovih doživljaja, na trenutak mi se učinilo da je počela da se radja nada da ćemo preživeti. Bio je oktobar 1998.godine, kada je tadašnja vlada Srbije sklopila međunarodni sporazum poznat po imenu "Oktobarski sporazum". Ovaj sporazum je potpisan oktobra meseca i kako je predviđeno,

dozvoljavao je međunarodnim posmatračima (OEBS) da posete ratne zone i zagarantuju neku vrstu "mira", iako je ova misija bila civilna. Ovu misiju smo nazvali "Narandjasta misija". Dobila je to ime po mašineriji misije koja je imala narandjastu boju.

Prema ovom sporazumu, dozvoljavalo se da se sva raseljena lica vrate svojim kućama, dok će međunarodna misija kojom je upravljao Vilijam Voker, garantovati i nadgledati međunarodni sporazum sa Srbijom, kako bi dala mogućnost mirovnom rešenju sukoba.

Jednog oktobarskog dana smo se i mi vratili u selo, iako je kuća bila u potpunosti spaljena. Od svih životinja i živine koju smo ostavili, našli smo samo psa u dvorištu kuće. Može da ti izgleda neverovatno, ali kada sam video psa u dvorištu, raznežio sam se puno, da su mi suze krenule na oči. Suze mi idu i sada kada se prisećam toga vremena. Tu sam shvatio da je pas zbilja veran. Ni jednog se trenutka nije udaljio od kuće. Bilo je veoma zanimljivo gledati reakciju psa tokom susreta sa mojom porodicom posle vremena koje smo bili razdvojeni. Samo što nije mogao da priča i iskaže radost zbog ponovnog susreta. Trčao je po dvorištu toliko srećan, da se rečima ne može opisati sreća jedne životinje.

Mi smo se smestili u jednu improvizovanu sobu 4mx5m, koja se pre rata koristila kao prodavnica. Bila je betonirana i imala je samo zidove, jer joj je krov bio spaljen. U toj sobi smo živeli osam članova porodice.

Posle ponovnog povratka 28.10.1998. godine shvatili smo da je selo bilo spaljeno po drugi put. Bilo je spaljeno i ono malo kuća koje su bile spašene od prvog spaljivanja.

Počeli smo da vodimo neki život verujući oktobarskom sporazumu, do 12.11.1998. godine kada su dva blindirana oklopna vozila srpske vojske ušla u selo, u po bela dana, pucajući mitraljezima sa svih strana. Ubili su ispred kuće 48-godišnjeg Džafera Gašija, koji je bio brat Imera Gašija i stric 9-godišnje Atifete Gaši, koji su bili teško ranjeni tokom granatiranja jula meseca, dok u školskom dvorištu ranjavaju Redžepa Šalju, vojnika OVK-a.

Posle ove situacije, ponovo sam se udaljio iz sela sa mojom porodicom i našli smo ponovo utočište u kući moje tetke.

Zima nas je zatekla u selu Rud. Bila je to oštra zima. Nedostajale su nam osnovne namirnice za život. Jednog decembarskog dana, tačnije 14.12.1998.godine mom se selu dodaju još dve žrtve. Herojski su pali na liniji fronta dva borca 32-godišnji Bećir Gaši i 43-godišnji Hazir Krueziu. Bećir Gaši je bio Imerov brat i Atifetin stric, koji su bili ranjeni jula meseca 1998.godine, takodje i brat Džafera Gašija koji je ubijen ispred kuće tokom oktobarskog sporazuma.

Ovo stanje je trajalo do marta 1999. godine. Tokom celog vremena smo živeli u strepnji i strahu. S vremena na vreme posle spontanog granatiranja, bežali smo iz kuća sela Rud i noć bi preveli u šumi, vraćajući se ponovo tetkinoj kući.

Stanje se nije poboljšavalo. Svaki dan su ubijani i masakrirani nedužni ljudi.

Ne mogu da nastavim, a da ne izrazim radost 24 marta 1999.godine. Oko 20.00 časova počelo je da se čuje NATO bombardovanje srpskih vojnih i policijskih ciljeva. Bila je to najveća radost u mom životu. Ali ta radost nije puno trajala. Kažu da: “Zver je najopasnija kada je ranjena” 29.03.1999.godine, srpska vojska i policija su preduzeli najveću ofanzivu koju smo ikad videli. Vojska je išla od sela do sela i ubijala, masakrirala, spaljivala kuće, i proterivala stanovništvo sa Kosova.

Tokom ove ofanzive, u mestu zvanom Pusto Selo, Opštine Orahovac, pošto su razdvojili žene od muškaraca, srpska vojska i policija kao uvek u pratnji srpskih paravojnih jedinica, ubili su i masakrirali 106 osoba, među njima je bio i 44-godišnji profesor Iljaz Gaši. Žrtve su sahranili meštani sela. Zatim, sa ciljem prikrivanja zločina počinjenih nad civilnim stanovništvom, leševi su ekshumirani od strane srpske vojske i policije. Mnoga tela nisu pronađena do posle rata. Jedno od njih je i telo profesora Iljaza, koga smo sahranili u svom rodnom mestu, u Mlečanu.

Sada je već bila poznata strategija agresora **“razdvajanje muškaraca od žena i njihovo masakriranje”**. Isto se desilo i u selu Kraljane SO Klina, 04.04.1999. godine ubijeno je 87 civila, i puno drugih je nestalo i dan danas se ne zna ništa o njihovoj sudbini. Među njima su bili i 22-godišnji Hidajet Krueziu, (bratanac Hazira Krueziu, koji je ubijen 14.12.1998.godine. Kasnije biva ubijena i Hazirova žena Raza) i 18-godišnji Sebedin Krueziu, o čijoj se sudbini ni dan danas ne zna ništa.

Ponovo su granatirali i selo Rud. U velikoj panici celo selo je napustilo selo. Istu su sudbinu imala i sva okolna sela.

Celokupno stanovništvo ovog područja je bilo fokusirano na Garaćevu šumu. Tu smo noćili. Sutradan 30.03.1999.godine, oko 15.00 časova, vojska, policia i paravojne jedinice su opkolile civilno stanovništvo. Svi punoletni muškarci su se sakrili u mestu zvanom “Orlova jama”, planina koja se nalazi u trokutu između sela Orahovca, Mališeva i Kline.

Odveli su civilno stanovništvo. Tu su mi bile majka, dve sestre i 86-godišnji deda. Nismo znali gde ih vode ili šta će biti sa njima. Tu su ubijena četiri nenaoružana muškarca.

02.04.1999.godine dobili smo informaciju da je stanovništvo proterano za Albaniju. Nisu imali drugih informacija ko se spasio ili koga su ubili.

Tokom ove ofanzive koju mi nazivamo “Treća ofanziva”, selo Rud biva spaljeno u potpunosti. Spaljena je i kuća tetke Fitije, koja je mesecima pružala utočište

porodicama koje su bile proterane sa svojih ognjišta. Takodje spaljena su i ostala sela, i moje je selo po treći put spaljeno. Sada je bilo 90% spaljeno.

Od tog datuma, ja i moja dva brata i moj otac, kao i svi drugi muškarci sela Rud smo se sklonili u šumu.

U početku, sedam prvih dana, sklonili smo se u jednu pećinu na zapadnoj strani sela Rud, koju je pre nekoliko meseci pronašao neki seljak.

Tu smo odveli starce: Veselja Rudija, Osmana Rudija, Maljuša Rudija, Amruša Rudija, mog oca, tu smo bili i mi, ja, moja braća i još petoro mladih iz sela Rud. Unutra je bilo veoma mračno. Nisi mogao da pogodiš kada je dan a kada noć. Pećina je bila podzemna. Bila je jako vlažna. Posle sedam dana izašli smo iz pećine i otišli smo u šumu, na istočnoj strani sela Rud koje je poznato po imenu "Rakovica". Tu su ostale još dvanaest porodica sela Rud, kojima je uspelo da se odvoje od stanovništva sela.

Živeli smo u šumi. Spavali smo na zemlji. Nismo imali hrane, ni našto leći ni čime se pokriti. Nismo imali ni odeću u koju bismo se presvukli. Bio je to težak život. Danas ni sam ne mogu da shvatim kako li smo preživeli.

Mart i april su bili veoma hladni meseci. Bilo je puno kišnih padavina, što nam je samo još više otežavalo život tu gde smo bili. Odeća bi mi se osušila na telu. Nisu nam samo rat i hladno kišovito vreme otežavali život u šumi, već tu nije bilo ničeg. Živeli smo "u kući divljih životinja", u šumi. Bili smo ugroženi i od šumskih životinja. Ovo nam je još više otežavalo da preživimo. Mog 16-godišnjeg brata Saida je ujela zmija na prstenjaku leve ruke. Samo nam je još to nedostajalo. Nije bilo ni lekara, a ni lekova.

Ti koji čitaš ovaj moj doživlja, zamisli jednog čoveka koji živi u šumi, u gorenavedenim uslovima, gledajući 16-godišnjeg brata kako se bori za život pred tvojim očima a da nemaš mogućnosti da mu pomogneš. Ovo je još teže palo mom ocu. Dao sam mu prvu pomoć onako kako sam umeo, upotrebivši samo jedan žilet. Imao sam sreće što smo u osnovnoj školi učili kako se daje prva pomoć u vanrednim situacijama.

U velikom smo strahu očekivali ono najgore. Njegovo se stanje pogoršavalo minut za minutom. Nismo imali šta drugo da radimo, nego li da se pomolimo da preživi. Cela ruka mu je bila toliko otekla, da mu je dlan bio ko lopata.

Ali Bog je čuo naše molitve. On je preživeo.

Nastavili smo da živimo u šumi tih ratnih dana.

Tokom ovog vremena, mome selu su dodate još dve žrtve. Od granatiranja, u šumama Turjaka je ubijena 38-godišnja Raza Gashi-Krueziju (žena Hazira Krueziju), ubijen na liniji fronta 14.12.1998). ubijeni su i 50-godišnji Hajdin

Šalja (gluvonem), 57-godišnji Skender Krueziju, 75-godišnja Hanife Dubovci-Krueziju, i 87-godišnji Hasan Gaši (spalili su ga u kući svoje ćerke u selu Marali).

U čast žrtava rata, selo je podiglo spomenik, kako bi odali počast njihovom delu i prolivenoj krvi za slobodu kojoj se danas radujemo.

Nedostaje ime 18-godišnjeg Sebedina Krueziju, koji je nestao u Kraljanu. Nadamo se da će se jednog dana pronaći njegovi posmrtni ostaci, kako bi bar malo olakšali bol njegovih roditelja, braće i sestara, da ima grob gde mogu da mu odu, da plaču i ostavljaju cveće na grob.

Ništa na ovom svetu nije samo crno. I užasu je jednog dana došao kraj. 09.06.1999. godine je potpisan Kumanovski sporazum između NATO snaga i vojnih snaga tadašnje Jugoslavije, dok 12.06.1999. godine počeo je ulazak KFOR snaga, a snage policije, vojske i paravojnih jedinica Srbije počeli su svoje povlačenje sa Kosova. Sve se odvijalo dok smo mi bili u šumu. Ostvarivalo se ono na šta smo čekali vekovima, Kosovo se oslobadalo. Niko više nije mogao da spreči naš povratak kući, da bi nastavili život tu gde smo stali pre godinu dana. Ali posledice su bile teške, puno ubijenih i nestalih lica, silovanih žena, udovica, siročadi, ljudi koji su izgubili svoje udove, spaljene kuće...

Ali, iznad svega najvažnija je bila sloboda, disao sam u prvim trenucima slobode. Svuda se moglo videti povlačenje srpske vojske, policije i paravojnih jedinica sa Kosova. Videle su se i KFOR snage, koje su već ušle na Kosovo.

16.06.1999. godine zajedno sa ocem i braćom vratili smo se u selo, ali sada bez straha da ćemo ponovo morati da bežimo sa naših ognjišta, iako je rat uništio sve.

Improvizovali smo mesto gde ćemo da živimo.

U Albaniji nam je bila majka sa dvema sestrama i dedom. Nismo imali nikakvu informaciju od rastanka sa njima. Isto tako ni one nisu znale ništa o nama, jesmo li živi ili ne.

Dva dana kasnije, pre zalaska sunca, iz Albanije se vratio drugi deo porodice, koji je bio proteran u Albaniju. Radost povratka kući je bio pomešan sa velikim strahom i strepnjom, jer majka i sestre nisu ništa znali o nama da li smo živi ili ne. Nisu znali šta ih čeka kada otvore kapiju od dvorišta.

Sećam se tog trenutka...iznenada se otvaraju vrata. Nisam mogao da verujem svojim očima...Činilo mi se da sanjam neki lepi san, i nisam hteo da se budim iz tog sna. Ustao sam i trljajući oči gledao u "goste" koji su ušli u dvorište. "Stigli su!"- povikao sam glasno. Ostao sam da stojim na mestu. Izdale me noge. Ali nisu me samo noge izdale, već su me izdale i suze kada sam video majku i sestru da su briznule u plač. Bile su to suze radosnice. Niko od nas nije progovarao. Bio je ovo prvi put u mom životu da plačem od radosti. Gledali smo jedni druge ne verujući svojim očima. Suze radosnice nisu prestajale...

Ali ova radost nije dugo trajala. 86-godišnji deda koji je bio sa majkom i sestrama se još nije vratio. Majka mi je ispričala da se dok smo se udaljavali iz Prizrena u pravcu Albanije, dedi pogoršalo zdravstveno stanje i umoran od maltretiranja srpskih vojnika, koji su mu slomili napravu za disanje (bila je to naprava koju je već nekoliko godina držao u grlu zbog problema sa disanjem) nije mogao da izdrži putovanje pešice tako da su ga majka i moja straija sestra nosile u ćebet,

samo da ga ne ostave da umre negde na putu. Posle velikog umora od nošenja čebatom, moja majka je zamolila jednog muškarca koji je putovao vozilom u društvu svoje žene, citiram: **”U ime Boga te molim, povedi ga sa sobom da nam ne umre na putu i pošalji ga preko granice”**. Gospodin je povezo moga dedu za Albaniju. Majka nije stigla da uzme ime tog čoveka. Takođe nije joj uspelo da pronadje dedu ni posle tolikog traženja dok je bila u Albaniji.

Odmah posle toga, tri meseca zaredom smo tražili dedu na svakom mestu u Albaniji. Izgubili smo nadu da ćemo ga pronaći živog. Jedina je nada bila da ćemo bar njegovo telo pronaći.

Dok smo mi izgubili svaku nadu da je deda živ, posle tri meseca traženja po Albaniji, posle svih tih doživljaja, ristanaka, patnji, ubistava, masakri, spaljivanja kuća..., što smo doživeli na Kosovu, jednog septembarskog dana 1999.godine, moju je porodicu obasjao zrak sunca. Jedan helikopter KFOR-a sa medicinskom ekipom je doveo kući mog dedu 86-godišnjaka u istom stanju u kojem je i bio otišao pre godinu dana.

Sa njegovih bora na licu su se mogle pročitati sve one patnje koje je nosio na svojim plećima, uspevajući da preživi puno ratova.

Ovaj opisani doživljaj, sem patnji dao mi je i trenutke sreće, čak sam i plakao od sreće. Jedna ovakva radost je bila i dolazak dede. Porodica je opet bila zajedno, da se nikad više ne razdvoji. Nikad u svom životu nisam video nekog starca kako plače od sreće zato što smo ponovo zajedno. I ja sam plakao od sreće. Ovo je bio veliki događaj za mene i moju porodicu. Prve reči dede su bile: **”Ispunila mi se želja koju sam imao celog svog života!”** Uvek nam je govorio **”U mom životu imam jednu veliku želju. Rodjen sam pre nezavisnosti Albanije, doživeo sam puno ratova, dva svetska rata, i celog sam se života molio da ne umrem dok ne vidim da je Kosovo slobodno.. A pošto danas vidim da je Kosovo slobodno, ja mogu mirno da umrem”**.

Ovo je trenutak kada je moja porodica doživela svoje oživljavanje.

...Nastavili smo život sa puno izazova koji su bili pred nama. Iako nismo imali gde da sklonimo glavu, bili smo srećni što smo cela porodica bili zajedno, tu sreću nisu imale mnoge porodice moga sela a i dalje.

Zima nas je zatekla bez kuće. Bilo je hladno. Švajcarski Caritas nam je dao šator, koji smo podigli na sredini dvorišta. To je bila naša nova kuća za osmočlanu porodicu. U šatoru smo proveli prvu zimu na slobodi. Deda nije mogao da izdrži mraz te nemilosrdne zime. Umro je 18.01.2000. godine, tako kako se i molio celog svog života, mirno i u krugu porodice, u slobodnom Kosovu.

MILJOT KRUEZIU

ANP sa učesnicima treninga "Suočavanje sa prošlošću na Kosovu"

AKCIJA ZA NENASILJE I IZGRADNJU MIRA (ANP)

Akcija za nenasilje i izgradnju mira (ANP) kao organizacija civilnog društva je osnovana 2002. godine u Gnjilanu sa vizijom i ambicijama da doprinese postizanju održivog mira na Kosovu i u regiji. Kao multietnička organizacija ANP je do sada realizovala različite projekte na poljima: izgradnje mira, mirovne edukacije, suočavanja sa prošlošću i javne politike. Zalagajući se za održiv mir izgradili smo suštinske međuetničke odnose sa građanima/kama različitih profila širom Kosova. Kroz kreiranje “sigurnog prostora“ ANP okuplja građane/ke iz različitih zajednica i kroz treninge inicira međuetnički dijalog o veoma osjetljivim pitanjima vezanim za sukob, predrasude, nasilje, identitet i suočavanje s prošlošću.

Kroz promociju tolerancije, mira i pomirenja u okviru programa neformalnog obrazovanja, ANP teži ka tome da kroz prihvatanje i poštovanje različitosti razvije kulturu nenasilja među različitim zajednicama, kako bi pojedinci i pojedinke bili nosioci mirovnih procesa u budućnosti. Filozofija i principi delovanja ANP se zasnivaju na sprovođenju kulture nenasilja.

Od 2014. godine, ANP sprovodi projekat “Suočavanje sa prošlošću na Kosovu“, s obzirom da je ovo pitanje veoma aktuelno i od posebnog značaja, imajući u vidu da nove generacije odrastaju u okruženju etnocentričnih narativa i političkih konfrontacija, koja do današnjeg dana nisu rešena. Dugotrajno i stabilno angažovanje ANP je rezultiralo stvaranjem regionalnih i međunarodnih mreža sa partnerima sa kojima delimo iste vrednosti, ciljeve i uzajamno poverenje. Saradnju i prekograničnu razmenu sa drugim organizacijama smatramo je od suštinskog značaja za prosperitet i mirnu budućnost na Balkanu.

u partnerstvu sa

Katalogimi në botim – (CIP)
Biblioteka Kombëtare e Kosovës “Pjetër Bogdani”

821.18(496.51)-32

Pamçenje duše : priçe / uredila Emine Ismajli. - Prishtinë
: NVO Akcija za nenasilje i izgradnju mira , 2015. – 128 f.
: ilustr. ; 24 cm.

Predgovor : f. 5

1. Ismajli, Emine

ISBN 978-9951-8925-2-0

“PAMĆENJE DUŠE” JE ZBIRKA PRIČA KOJE SU NAPISALI LJUDI IZ RAZLIČITIH KRAJEVA KOSOVA. ONI I ONE DELE SA NAMA SVOJE USPOMENE O NAJUŽASNIJIM I NAJTEŽIM TRENUCIMA SVOGA ŽIVOTA ZA VREME RATA NA KOSOVU, KAO I PERIODU PRE I POSLE RATA. PRIČAJU O DOGAĐAJIMA I DOŽIVLJENOM NASILJU U PROŠLOSTI IZ CIVILNE PERSPEKTIVE: GOVORE O GUBITKU ČLANOVA PORODICE, SUSEDA, PRIJATELJA, PROTERIVANJU SA SVOJIH OGNJIŠTA, KONFRONTACIJI SA BRUTALNIM NASILJEM, OSEĆAJU NEIZVESNOSTI I STRAHA ZA ŽIVOT SVOJIH NAJMILIJIH I SVOJ ŽIVOT. TO SU SNAŽNA SEĆANJA, DUBOKA I MRAČNA KOJA PRITISKAJU OSOBU KOJA IH NOSI. MEĐUTIM, AUTORI KOJI SU PREŽIVELI UNIŠTAVANJE I TEROR SU NAPRAVILI SMELI KORAK PROGOTORIVŠI O SVOM ISKUSTVU TAKO DA ONI/E DANAS GOVORE I O MIRU I POMIRENJU.

ISBN 978-9951-8925-2-0

9 789951 892520